قد أفلح من تزكى

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ВСЕЛЕНАТА, ЧОВЕКА И СВЕЩЕНИЯ КОРАН

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

Истанбул 1433 / 2012

Цитатите от Свещения Коран са от изданието Теофанов, Цветан. Превод на Свещения Коран. С., 1999

В превода на настоящата книга са ползвани цитати от „Градините на праведниците (Риаду-с-Салихин)" преведена от проф. д-р Цветан Теофанов, доктор на филологическите науки

ISBN: 978-9944-83-444-5

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ВСЕЛЕНАТА, ЧОВЕКА И СВЕЩЕНИЯ КОРАН

ОСМАН НУРИ ТОПБАШ

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

Предговор

“Няма друг ибадет (служене на Аллах), който да може да се сравни с размисъла (тефеккюр).”

(Бейхаки, Шуаб, IV, 157)

Възхвала и благодарност на Аллах Теаля (джелле джелялюх), Владетелят на безкрайната милост и благодат, Който ни дари със способностите за „размисъл” и „духовно усещане” и така отвори за нас пътя на ***„познанието за Аллах” (марифетуллах)****!*

Да бъде безкраен мир и благослов (Саляту Селям) над Пророка Мухаммед (с.а.в.), който четеше ***вселената, човека и Свещения Коран*** *по най-достойния начин, изпълнен с духовност и проникновение и възпита своята общност (уммет) също да чете с очите на сърцето; да бъде безкраен мир и благослов над неговото семейство и сподвижниците му!*

Всевишният Аллах (дж.дж.) е дарил само хората и отчасти на джиновете със способността да взимат дял от дълбините на трите големи места на проявление на Божиите имена и качества – **„Свещеният Коран”**, **„човека”** и **„вселената”** и да изваждат от там перлите на истината, с които да озарят живота си. Средствата за осъществяване на това са **„размисълът (тефеккюр)”** и **„духовното усещане (тахассус)”**.

Размисълът и духовното усещане са неотменимо условие за достигане до истината и духовно извисяване. От първия до последния си айет, Свещеният Коран, който е напътствие към правия път и щастието, ни призовава към размисъл. Повелява ни да размишляваме над мъдростта в създаването на човека, възхитителния порядък във вселената и знаменията на Всевишния Аллах, тоест над проявленията на Божието могъщество, величие и абсолютната Му власт във вселената.

Повелявайки: **“Не ще ли размислите? Нима не размишляват? Нима не проумяват?”** Всевишният Аллах отправя предупреждения към хората.[1]

В тази връзка повелявайки:

1 Виж Сура Ал-Анам /Добитъкът/, 50; Ал-Бакара /Кравата/, 219, 266; Мухаммад, 24; Ан-Ниса /Жените/, 82; Йа Син, 68.

“нима не виждат как бяха сътворени камилите?”[2] насочва нашето внимание към създанията;

„Нима не виждат небето над тях, как Ние го изградихме и го украсихме, и е без процепи?” (Сура Каф, 6)**;**

„Кажи: “Погледнете какво има на небесата и на земята!” Но знаменията и предупредителите не ще избавят хора невярващи.” (Сура Юнус, 101)**;**

„И нима не виждат как бяха сътворени камилите и как бе въздигнато небето, и как бяха въздигнати планините, и как бе разпростряна земята?” (Сура Ал-Гашийа /Всепокриващият ден/, 17-20)**;**

2 Качествата на Всевишният Аллах **„Ал-Бари” /Създателя, Изкусния/** и **„Ал-Мусауuир” /Ваятеля/** изразяват способността Му да сътворява създанията различни по вид и форма, като всяко едно е съобразено с условията, в които ще пребивава и притежава необходимите умения в съответствие с функцията, която ще изпълнява. Специфичните особености, с които са дарени камилите в сравнение с другите животни са типичен пример за това. Те са създадени, за да пребивават в горещия климат на пустинята, където водата и растенията са в оскъдни количества, поради, което им е дарена способността да натрупват в гърбицата си мазнина, от която да набавят необходимата за съществуването си енергия. Освен това камилите са създадени издръжливи на пясъчните бури и изключително горещия климат на пустинята. Безспорно това е само едно от безбройните възхитителни проявления на Божието знание, могъщество и изкуство.

„Не виждаш ли, че Аллах подкарва облаците, после ги съединява, после ги сторва на купчина и виждаш как дъждът излиза от тях. И спуска от планини в небето градушка, и поразява Той с нея когото пожелае, и я отклонява от когото пожелае. И блясъкът на Неговата мълния едва не отнема зрението.” (Сура Ан-Нур /Светлината/, 43)**;**

„Не виждаш ли, че Аллах изсипва вода от небето и тогава земята се раззеленява? Аллах е всепроникващ, сведущ.” (Сура Ал-Хадж /Поклонението Хадж/, 63)**;**

„Той е, Който разпростря земята и стори по нея непоклатими планини и реки, и от всички плодове стори там по два вида. Той покрива деня с нощта. В това има знамения за хора мислещи.” (Сура Ар-Раад /Гърмът/, 3)**;**

„И направихме по земята непоклатими планини, за да не се люлее с хората. И направихме в тях клисури за пътища, за да се насочват!” (Сура Ал-Анбиа /Пророците/, 31)**;**

„И изсипва Аллах вода от небето, и съживява с нея земята след нейната смърт. В това има знамение за хора чуващи.” (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 65)**;**

„И виж следите от милостта на Аллах! Как съживява земята след нейната смърт! Той е, Който ще съживи мъртвите. Той над всяко нещо има сила.” (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 50) поставя акцент върху природните и географски явления;

“Нима не ходят по земята и не виждат какъв бе краят на онези преди тях?...” (Сура Мухаммад, 10) напомня историческите събития.

Така при всяка една възможност Аллах призовава нас – Неговите раби – към размисъл, за да проумеем Божиите закони, властващи във вселената и условията, при които тези Божии закони се проявяват или т.н. „адетуллах”.

Нашият Създател изразява това, че човек трябва да наблюдава вселената не с празен и не проумяващ поглед, а с прозорливост и възприемчивост, които ще му позволят да осъзнае мъдростта в нея. След като споменава в Свещения Коран Божиите дарове, Аллах многократно се обръща към нас с думите: **“В това има поука за прозорливите; зрящи хора !..”**[3]

Нашият Създател настоятелно иска от нас да размишляваме, както върху самите себе си, така и върху природата. На почти 150 места в Свещения Коран се повелява да мислим върху проявленията на Божието величие и могъщество. Като за целта се използват понятия като **разсъждаване** (тааккул) (اَلتَّعقُّل), **предвидливост** (тедеббюр) (اَلتَّدَبُّر), **спомняне, припомняне** (тезеккюр) (اَلتَّذَكُّر), **размисъл (тефеккюр)** (اَلتَّفَكُّر).

3 Виж Сура Ал Имран /Родът на Имран/, 13; Ан-Нур /Светлината/, 44; Ал-Хашр /Изселването/, 2.

А сферата, в която тези понятия се прилагат в най-голяма степен в живота и са превърнати в метод за духовно усъвършенстване е „Тасаввуф". **Тасаввуфът** е наименованието на пътя за духовно усъвършенстване, целящ достигане до върховете на мъдростта, според степента на духовните способности на индивида и милостта отредена от Аллах. Поради това мъдростта изразена с думите **„Онзи, който познава себе си, познава и своя Създател"** представлява един от основните принципи на онези, които следват пътя за духовно усъвършенстване на тасаввуфа.

За хората, чиито сърца са живи, няма и частица от вселената, която да не представя Твореца – „Ал-Халик" и Неговата сътворяваща сила. Всичко във вселената, от микро елемента до макро света, свидетелства за Божието величие.

Всички създания притежават форма на изразяване наречена **„лисан-ъ хал"** (безмълвното изразяване, чрез своето съществуване), чрез която могат ясно и открито да известяват. За вярващите, които могат да разберат подобаващо тези известия, Всевишният Аллах се превръща в къбле за сърцето, така както къбле за тялото им е Кябе.

В Свещения айет се повелява:

"... които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишля-

ват за сътворяването на небесата и на земята: "Господи наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си Ти! Опази ни от мъчението на Огъня!" (Сура Ал Имран /Родът на Имран/, 191)

Човек, който подобаващо може да размишлява над проявленията на Божието могъщество и величие във вселената, първо осъзнава своето безсилие, а след това в пълна отдаденост и покорност, във всеки свой дъх, споменава Създателя си (зикир). Така сърцето му се изпълва със сиянието на богобоязънта (таква). А чрез нея, размисълът (тефеккюр) достига най-хубавото си състояние.

Пред Аллах човек е ценен не с външния си вид и земните (физически и финансови) възможности, а със степента на зрялост на сърцето, духовните качества и способности и дълбочината на духовното осъзнаване. Поради това, Свещеният Коран, подсилва разсъждението (тефеккюр) на вярващия с дълбочината на чувствата и го спасява от това да остане затворен в тесните граници на материалното и душата (нефс); отправя го към вечните и безкрайни хоризонти на духовността. Размисълът на вярващия, който може да наблюдава Божествените изложби във вселената така, че да си взима поука от видяното, придобива духовност. Такъв дълбок и осъзнат размисъл (тефеккюр) със сърце извисено от духовните усещания е най-хубавият ключ към вярата.

Хора, които не могат да усъвършенстват своята духовна същност, остават в низшите проявления на изпълнен с желанията на душата (нефс) живот и погубват способността си да разсъждават във водовъртежа на преходните страсти. Ленивият разум и сърце, вместо да се насочат към истината и доброто, се впускат само към витрините на преходното, попадайки в плен на желанията и пороците на душата (нефс). Не разсъждават ли, че един ден непременно и тях ще обгърне последната одежда на „чаршията на живота" – **кефена** (покров) и смъртното събитие ще постави печат „прекратено" на всички преходни наслади, красоти и измамни блясъци!

Размисъл, съчетан с дълбоката одухотвореност на вярата, дава на хората спокойствие, но оставането само в границите на сухия разум - увеличава себелюбието и егоизма, тласка сърцето към слабост и го обрича на нехайство.

Както отпечатъците от пръстите са своеобразна самоличност на човека, така и качеството на размисъла (тефеккюр) и духовните усещания на вярващия имат стойност на негова духовна самоличност. Следователно вярващият, който иска да живее на ниво, съответстващо на човешкото му достойнство и по начин, отговарящ на целта на сътворението му; който иска да придобие духовна дълбочина, трябва да влезе в атмосферата на раз-

мисъл, описана от Свещения Коран. Защото богобоязънта в служенето на Аллах (ибадет), чувствителността на сърцето и вежливостта в отношенията с хората могат да бъдат постигнати само чрез подобен размисъл.

Въпреки значението, което религията ни отдава на размисъла и духовното усещане, човекът често проявява нехайство, като отдава по-голямо значение на земните грижи и ангажименти и остава далеч от сериозния, извисен размисъл и духовно усещане. В резултат от това, той губи представа за действителността, забравя смъртта и това, че този свят е страна за изпитание.

Вярващите, които живеят в богобоязън (таква) и развиват способността си да размишляват и усещат духовно – а те винаги са малцина – превъзмогват желанията на душата си (нефс) и достигат до онази духовна зрялост, в която могат да осмислят собствената си човешка същност, заедно със слабостите и достойнствата ѝ.

Тези хора, въпреки че живеят в материалния и видимия свят, успяват чрез духовната атмосфера да придобият вечна жизненост. В резултат от разтварянето на душите им в тази атмосфера, те достигат до извисено усещане, което излиза извън хоризонта на видимия, материален свят. А съвършената вяра е Божествен дар, който може да се получи само по такъв начин.

Истинският вярващ (му’мин), достигнал такова ниво, спира да възприема преходния живот като благо, от което е зависим. За него дните в земния живот са като развиване на конец от макара без отбелязан метраж, който всеки един момент може да свърши.

Същевременно капитала наречен живот е изключително ценен, защото е единственото средство за спечелване на вечния живот. Вярващ, който е осъзнал това знае, че ако не живее съобразно повелята в свещения айет **„бъди на правия път, както ти бе повелено”**[4] ще има печален край. За да не бъде обречен на това разочарование, той не остава и за миг нехаен към предупреждението на Всевишния Аллах:

“И раздавайте от онова, което ви дарихме за препитание, преди да е дошла при някого от вас смъртта и той да каже: “Господи, да би ми дал малко време, щях да раздавам милостиня и да бъда от праведните!” Но Аллах на никого не ще даде отсрочка, щом му дойде времето. Сведущ е Аллах за вашите дела.” (Сура Ал-Мунафикун /Лицемерите/, 10-11)

Накратко Всевишният Аллах иска вярващия да осмисли Божието могъщество, тайнството и мъдростта в този величествен порядък. В резултат от това да

4 **„И бъди на правия път, както ти бе повелено, ти и всеки покаял се с теб, и не престъпвайте! Зрящ е Той за онова, което вършите.”** (Сура Худ, 112.)

не разчита на нито едно от преходните блага, с които разполага, а да живее с богобоязън (таква) и така да се превърне в прекрасен раб, достоен за рая (дженнет).

В тази скромна творба ще се постараем да разясним значението на „**размисъла и духовното усещане**" като едни от най-важните елементи в Сунната на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), ползата от тях и как следва да се извършват подобаващо.

Бих искал да благодаря на доктор Мурат Кая и М. Акиф Гюнай за усилията, които положиха при подготовката на издаването на тази книга и моля Всевишния Аллах да превърне делото им в садака-и джарие (благодеяние, за което човек получава постоянна награда).

Нека Всевишният Аллах дари смирение на чувствата и мислите ни пред Неговата Велика воля! Нека извиси всеки един от нас до висините на познанието за Аллах (марифетуллах) и обичта към Него (мухаббетуллах) и ни отреди да завършим краткия си земен живот с тези възвишени качества.

Амин!

Осман Нури Топбаш
Юни 2010
Ускудар

Размисъл Върху Вселената, Човека и Свещения Коран

Границите на разума

Islam...

на възприятие на човешкия разум. Тоест разумът е недостатъчен сам да осъзнае цялата истина.

Философите – рационалисти, които приемат твърдението, че разума притежава безгранична сила, за да достигне сам до истината, са повличали последователите си към нещастие.[6]

---

6 Един типичен пример показващ безсилието на разума бил изживян в древна Гърция. Един младеж отишъл при философ, за да учи право. Уговорката между двамата била следната: младежът трябвало да изплати половината от размера на хонорара на философа за обучението си предварително, а другата половина – при условие, че спечели първото си дело в съда. Целта на това споразумение била да докаже на практика качеството на полученото образование. След като младежът завършил образованието си счел, че парите, които платил първоначално за своето образование са достатъчни и поискал преподавателя му да се откаже от втората половина на договорената сума. Заради тези претенции на младежа, първото му дело било между него и преподавателя му.
По време на съдебното заседание ученикът заявил пред съдиите следното:
„ – И да спечеля това дело и да загубя, не би трябвало да изплащам тази сума."
Съдията попитал каква е причината за това и младежът обяснил:
„ – Ако спечеля делото не трябва да изплащам сумата съгласно решението на съда, ако загубя не трябва да плащам съгласно споразумението между мен и ответника по делото-учителя (тоест ще съм загубил първото си дело и няма да дължа нищо към преподавателя си)."
В отговор на това философът-учител казал:
„ – И да спечеля и да загубя това дело, аз трябва да получа тези пари."
Съдията отново попитал защо и философът пояснил:

Всевишният Аллах, Който несъмнено познава качествата на създадените от Него раби, по добре от тях самите, им е изпратил най-хубавата помощ – според преданието – над 124 000 пророка и низпослани страници (сухуф) и книги, за да преодолеят слабостта и безсилието на разума и да може човечеството да достигне до истината.

Затова е задължително разумът да бъде „възпитан" с Божието откровение (вахий). Разум, който не е възпитан под напътствията на Божиите известия е като побеснял кон, с който ездача не може да достигне до определената цел и е много вероятно да падне в пропастта и да се погуби. Поради това както, за да се оползотвори по най-хубавия начин енергията на дивия кон, му се поставят

„ – Ако спечеля делото трябва да получа парите съгласно решението на съда, ако загубя - трябва да ги получа съгласно споразумението между мен и ученика ми, затова че условието от споразумението между нас ще се е осъществило и това ще породи дълг на ученика ми към мен."
Както е видно твърденията и на двамата са изключително разумни и логични. Следователно както в този пример понякога разумът и логиката попадат в плен между стените, които сами са заплели и могат да се окажат в задънена улица. Как може разум, който е безсилен пред един човешки спор, да осъзнае подобаващо безкрайните Божии истини в цялата им същност. За да не изпада в безизходно положение, разумът трябва да осъзнае необходимостта от възпитаване чрез Божието откровение (вахий) и проявяване на отдаденост на сърцето пред истините, които превишават границите му.

юзди и бива обучаван, така и разумът трябва да бъде възпитан духовно чрез **Божието откровение (вахий)** и неговото разяснение – **Сунната на Пророка** (с.а.с.), след което той се превръща в "здрав разум". Ако не се извърши това, разумът е като оръжие, може да бъде средство, както за добри дела, така и за злини...

Ролята на сърцето

В Исляма **вярата** (иман) се потвърждава със сърцето и се засвидетелства чрез думи. Това означава, че истинското място на проявление на вярата е не разума, а сърцето – центъра на чувствата. Това е изключително важен въпрос, защото вярата е свято усещане/ възвишено чувство. А разумът е необходимо средство за преодоляване на определени начални фази преди достигане до чувството на вярата.

Истинската вяра се постига, когато приетите с разума и потвърдените с мисълта Божии истини, се потвърдят и чрез сърцето. Вяра, която не е влязла в сърцето не може да се превърне в действие, не може да даде посока на поведението. Такава вяра няма стойност пред Всевишния Аллах, затова Той сравнява положението на онези учени сред синовете на Исраил, които, въпреки че прочетоха и знаеха Божиите истини, не ги приеха

в сърцата си и не живяха според тях, с магаре носещо томове книги.[7]

Да се знаят Божиите истини не означава те само да бъдат събирани в паметта. Да се знае означава, чрез размисъл и духовно усещане да се разплете загадката на великия порядък в живота и вселената и да се действа в съответствие с осъзнатото. А това може да направи само сърце осветено от сиянието на вярата.

Когато разумът разсъждава върху **човека**, **вселената** и огледалото отразяващо истините в тях **- Свещения Коран**, достига до резултат, който е като необработен метал, изваден от недрата на земята. Сърцето е това, което превръща тези сурови метали в завършени предмети.

Сърцето е центърът на духовните усещания и преживявания, на чувствата. Както събирането на парченцата от счупена ваза възстановява първоначалната ѝ форма, така и обединяването на функцията на сърцето, изразена с думите „вдъхновение и усещане" и доказателствата, представяни от разума осигуряват пълното постигане на истината.

7 **„Онези, които бяха натоварени с Тората, а после не понесоха товара, приличат на магаре, носещо книги. Колко лош е примерът на хората, които взимат за лъжа знаменията на Аллах! Аллах не напътва хората-угнетители."** (Сура Ал-Джумуа /Петъкът/, 5.)

Това означава, че за да бъде постигната по най-прекрасния начин истината и доброто, разумът трябва да бъде усъвършенстван чрез Божието откровение (вахий). Там, където разумът се изчерпва, липсата му трябва да бъде запълнена от сърце, изпълнено с вяра, което ще компенсира слабостта на разума с отдаденост.

Размисълът е ценен, когато е подкрепен с духовно усещане, казано с други думи мозъка и сърцето трябва да функционират в синхрон. Ако се даде надмощие само на мозъчната дейност и разума, човек може да стане добър в земните неща, тоест човек на ползата и печалбата. Но за да се превърне в съвършен вярващ, той трябва да усъвършенства сърцето си чрез духовно възпитание и така да насочва разума. Защото сърцето – център на чувствата, насочва размисъла на разума, а той насочва волята. Това означава, че основен подбудител на волевите действия са сърцето и чувствата. От тази гледна точка поставянето на сърцето в рамките на Божиите повели е по-важно от останалите органи.

Защото размисълът на разум, попаднал в почвата на земните страсти, нападнат от духовни болести като надменност и възгордяване, лишен от напътствието на пречистено сърце, излиза от истинското си развитие и тласка човека към сатанинска поквара и престъпване.

Мевляна Хазретлери казва:

"Ако сатаната (шейтан) притежаваше обич колкото и разум, нямаше да изпадне в днешното си положение на Иблис."

Това означава, че разумът сам по себе си не е ценен. За да поемем кормилото на разума и да му дадем най-правилната посока, трябва да усъвършенстваме духовно чувствата в сърцето си.

Накратко, истинският размисъл започва там, където разума, поел от благодатта на Божието откровение (вахий), се среща с духовно усъвършенстваното сърце. Когато използваме понятието **„размисъл (тефеккюр)"** в тази книга, имаме предвид най-съвършената му форма – размисъл, усъвършенстван чрез Божиите истини и съчетан с духовните усещания на сърцето.

Тефеккюр (размисъл) (اَلتَّفَكُّر) означава да се съсредоточаваш и задълбочаваш върху дадено нещо, като си взимаш поука.

Теемюл (обмисляне) (اَلتَّأَمُّل) означава внимателно и продължително разсъждение и проучване. Изразява детайлното мислене върху вселената и събитията, с цел достигане до истината и извеждане на поуки.

Тедеббюр (предвидливост) (اَلتَّدَبُّر) означава да се мисли за резултата и завършека на дадено събитие.

Значението на размисъла

В Свещената книга на Аллах (дж.дж.) и хадис-и шерифите на Пророка (с.а.в.) има множество повели, внушения и насърчаване по отношение на изследването, проучването, размишлението и взимането на поука. Тук ще споменем само два от стотиците айети в Свещения Коран свързани с тази тема:

"Нима не размишляват за себе си? Аллах сътвори небесата и земята, и всичко между тях с мъдрост и за определен срок. А повечето хора не вярват в срещата със своя Господ." (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 8)

"Кажи [о, Мухаммад]: "Аз ви наставлявам само едно – да застанете пред Аллах по двама или поотделно, да размислите..." (Сура Саба, 46)

В тези айети хората се призовават да служат на Аллах и да размишляват внимателно върху истините, както насаме, така и в групи.[8] На онези, които приемат и изпълнят дори само едно от наставленията, Аллах обещава спасение.

---

8 По принцип становището на обществото или на мнозинството, оказва влияние върху мнението на отделния човек. Начинът да се спасим от това влияние и да намерим истината е да търсим напътствие от онези, които са я открили и в уединение със сърцето си се посветим на размисъл. Този свещен айет разкрива, че съждението постигнато в резултат от размисъла на повече хора не винаги може да бъде вярно или близко до правилното. Следователно всеки човек трябва да изказва гласно, свободно и независимо своето лично мнение и така, анализирайки обективно преобладаващото обществено мнение да достигне до независимо разсъждение.

Пророкът (с.а.в.) постоянно размишляваше

Пророкът (с.а.в.) много обичаше тишината и размисъла. Във времето преди да получи пророчеството, желанието му да се оттегля в усамотение се засили. Отиваше в пещерата Хира, намираща се на разстояние около 5 км от Мека и оставаше там с дни. Служенето му на Аллах (ибадет) по време на това усамотение се изразяваше в размисъл, съзерцаване на Кябе и търсене на поука в намиращото се на земята и небето, подобно на достойния си предшественик Ибрахим алейхисселям.[9] Така Всевишният Аллах подготвяше Пророка ни (с.а.в.) за свещената му мисия.

Пророкът (с.а.в.), който в онези дни разсъждаваше върху вселената и нейният Творец (Ал-Халик), продължи да размишлява често и след това.

Хинд бин Еби Хале (р.а.) разказва следното:

“Благородният ни Пророк (с.а.в.) бе винаги тъжен и замислен. Никога не беше в състояние на удобство или комфорт. Никога не говореше напразно. Мълчанието му продължаваше по-дълго от говоренето. Когато започваше и привършваше да говори винаги споменаваше името на Аллах (дж.дж.)...” (Ибн-и Са’д, I, 422-423)

9 Айни, Умдет’ул-Кари, I, 62.

За да насърчи общността си (уммет) към размисъл, **Пратеникът на Аллах** (с.а.в.) е повелил следното:

“*Всевишният ми повели мълчанието ми да бъде размисъл.”* (Ибрахим Джанан, *Енциклопедия за Хадиси*, XVI, 252/5838)

“Няма друг ибадет (служене на Аллах), който да може да се сравни с размисъла (тефеккюр).” (Бейхаки, *Шуаб*, IV, 157)

*“Бъдете като гости на земята! Приемете месджидите за свои домове! Привикнете сърцата си към чувствителност! Много размишлявайте и проливайте сълзи! Нека не ви променят страстите на душата!..” (*Ебу Нуайм*, Хилйе, I, 358)*

Пророкът (с.а.в.) предава следното от низпосланите на **Хазрети Ибрахим** алейхисселям 10 страници (сухуф):

“Разумният човек трябва да има определени часове: Част от времето да се заделя за молитва и зов към Всевишния Аллах, част – за размисъл върху изкуството и могъществото на Аллах, част – за оценка на извършеното в миналото и планиране на това, което ще се прави в бъдеще и част – за спечелване на прехрана по позволен (хелял) начин.” (Ебу Нуайм, *Хилйе*, I, 167; Ибн-и Есир, *ел-Кямил*, I, 124)

Лукман алейхисселям много обичал да стои сам на усамотено място и често го правел. Когато го питали:

“– Ти много често стоиш сам. Не е ли по-добре да сядаш и да беседваш с хората?

Отвръщал:

“– Дългото усамотяване дава възможност за размисъл. А прекарването на дълго време в размисъл е пътеводител, насочващ човека към пътя за рая.”[10]

Ебу’д-Дерда (р.а.) повелява:

“Един час прекаран в размисъл е по-ценен от 40 нощи прекарани в допълнително служене на Аллах (нафиле ибадет). ” (Дейлеми, II, 70-71, н.: 2397, 2400)

Веднъж попитали **Саид бин Мусеййеб Хазретлери**, който бил един от учените (улема) сред приемниците на сподвижниците (табиин):

“–Коя форма на служене на Аллах (ибадет) е по-благодатна, по-ценна? ”

А той отвърнал:

“– Размисълът върху созданията на Аллах и проявяването на прозорливост по отношение на религиозните въпроси.” (Бурсеви, *Руху’л-Бейан*, [Сура Ан-Нур /Светлината/, 44])

10 Имам Газали, Ихяу Улуми’д-Дин, Дару’л-Хайр, VI, 45. И днес все още хората посещават мястото, където Лукман алейхисселям се е оттеглял за итикаф (вж. в речника) и размисъл. То се намира в историческа джамия в Тарсус (Турция).

Бишр-и Хафи Хазретлери изразява по следния начин значението на размисъла (тефеккюр):

“Ако хората разсъждаваха подобаващо върху величието на Аллах, никога не биха се възпротивили срещу Него и не биха извършвали грехове.”

(Ибн-и Кесир, I, 448, [Сура Ал Имран /Родът на Имран/, 190])

Както бе споменато и по-горе размисълът, който отвежда човек до осъзнаване на величието на Аллах е мисловна дейност, но сърцето довежда тази дейност до завършен и съвършен резултат. Щом сърцето е най-достойният ни орган, то и извършваното от него е по-достойно от това, което другите ни органи правят. Нали сърцето е мястото, където Всевишният Аллах се взира.

Безспорна истина е, че размисъла на разум, усъвършенстван с Божието откровение (вахий) е първото сияние, озаряващо сърцето и единствено средство за достигане на пътя към просветление и прозрение. Такъв размисъл е средство за знание (илим), въздържане и отдалечаване от земното (зюхд) и изпълване с Божията обич.

Най-полезният размисъл е размисълът върху Божията сила, могъщество и господство. Така човек мисли как може да поправи живота си на земята и да изостави всичко, което би могло да му навреди в отвъдния свят (ахирет).

Когато човек размишлява върху благата, повелите и забраните, имената и качествата на Аллах, в сърцето му се раззеленяват стръковете на обичта и познанието за Всевишния Аллах и той се извисява духовно. Когато човек мисли за достойнството и вечността на отвъдния свят (ахирет) и преходността на земния свят, като място за изпитание, жаждата му към отвъдния свят се увеличава и той започва да отдава значение на земното, само колкото е необходимо. Впоследствие разбира, че земният живот е кратък път между майчината утроба и гроба. Осъзнавайки, че животът е средство за спечелване на вечното щастие в отвъдния свят (ахирет), човек увеличава решимостта и усилията си да го използва по най-благодатния начин; възприема времето като голяма ценност и се старае чрез добри и праведни дела да го оползотвори по най-хубавия начин.

Колко хубаво е казал **Ебу'л-Хасан Харакани Хазретлери**:

"(Най-малко) един от органите на вярващия човек трябва да е постоянно зает с Всевишния Аллах. Един вярващ трябва да споменава Аллах със сърцето или езика си, или с очите си да вижда нещо, което Той би искал да вижда, или да извършва щедрост с ръцете си, или да посещава хората с краката си, или да служи (хизмет) на хората чрез ума си, или да се моли с вяра, **или разсъждавайки**

с ума си, да се опитва да постигне познанието за Аллах, или да извършва дело с искрена вяра, или да предупреждава хората за суровостта на Съдния ден (къямет).

Аз съм гарант за това, че такъв човек щом се изправи от гроба ще понесе кефена си към рая (дженнет)!"[11]

11 Ебу'л-Хасан Харакани, Сейр у Сулук Рисалеси, подготвил Садък Ялсъзучанлар, стр. 107, Истанбул, 2006.

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ВСЕЛЕНАТА

Колко странно е това, че човек се възхищава, при вида на бляскав и украсен дворец. Цял живот го помни и разказва за красотата му. Същевременно, въпреки че постоянно вижда тази величествена вселена, представляваща произведение на Божието изкуство, не мисли подобаващо върху нейното изящество и не говори достатъчно за нея. Приема я за нещо нормално и я отминава, без да се замисли. Също като скалите, върху които пролетните дъждове се изсипват, без да ги облагородят... А всъщност този преходен дворец, на който той толкова се е възхитил, е само малка частица от Земята – едно от най-малките тела в тази величествена вселена...

Размисъл Върху Вселената

Всичко в този свят, от прашинката до гигантските планети, е произведение на Божието изкуство. С безбройните си проявления на мъдрост, представяни пред човешкото съзнание, вселената наподобява изложбена зала на Божието могъщество.

Със своето създаване, ред и хармония, вселената е важно средство за поука за мислещите хора. Има много свещени айети изразяващи това. Всевишният Аллах повелява:

“Нима не виждат небето над тях, как Ние го изградихме и го украсихме, и е без процепи? И земята разпростряхме, и положихме по нея непоклатими планини, и сторихме от нея да поникнат всякакви прекрасни видове – поука и напомняне за всеки покайващ се раб.” (Сура Каф, 6-8)

“Нима не виждаш [о, човеко], че Аллах изсипва вода от небето и я влива в потоци под земята, после чрез нея вади посеви от различни видове. После те изсъхват и ги виждаш пожълтели, после

ги превръща в съчки. В това има напомняне за разумните хора.” (Сура Аз-Зумар /Тълпите/, 21)

Водата, която остава на повърхността на земята служи на хората. Използва се за консумация, почистване и много други нужди. Поради това от време на време се замърсява. Ала Всевишният Аллах я пречиства чрез великолепен циркулационен процес и я предоставя на рабите Си отново.

Хазрети Мевляна ни насочва към размисъл върху приключението на водата в тази трансформация по следния начин:

“И водата като нас се замърсява на земята, губи чистотата и прозрачността си и става кална и мътна; от това изпада в безпокойство и започва да се вълнува... С вопъл и стон започва да моли Аллах, тогава Той я превръща в пара и я издига в небесата. Прекарвайки я през различни пътища, я пречиства. След това я изсипва над земята под формата на дъжд, сняг или градушка. Накрая я довежда до необятните морета.”

С разказа си за това природно явление, на което ставаме свидетели всеки сезон, Хазрети Мевляна символично ни внушава:

«Както водата се пречиства в небето, така и ти се приближи към Всевишния Аллах, пречисти се от всички мръсотии. Така и ти стани като дъжда, разпръсквай благодат и милост!»

От друга страна хармонията, безпогрешния порядък и дълбока мъдрост и тайнство на продължаващото съществуване на вселената от момента на създаването ѝ до днес са достатъчно доказателство, за да осъзнаем това, че всичко е творение на Единна и Вечна Сила.

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ НЕБЕСАТА

Едно от доказателствата за могъществото и величието на Всевишния Аллах е Божието изкуство, представено в земята, небесата и звездите. Не разсъждаването върху чудесата на небесата, лишава човешкия разум от величествената изложба на мъдростта.

В сравнение с небесата, земята е като капчица в морето, та дори и по-малка. Почти няма Сура в Свещения Коран, в която в различни айети да не се споменава величието на небесата! Колко много клетви са изречени в името на небесата. Всевишният Аллах повелява:

“Кълна се в небето със съзвездията...” (Сура Ал-Бурудж /Съзвездията/, 1)

“Но не, кълна се в залезите на звездите – а това е клетва – ако знаете – велика...” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 75-76) [12]

12 **„Кълна се в небето, осеяно с пътища!”** (Сура Аз-Зарийат / Отвяващите/, 7); **„Кълна се в звездата, когато залязва...”**

Необятността на вселената, движенията на обектите в нея и разстоянията между тях се изразяват в цифри, които надминават човешката сила, та дори и въображение. Дори учените са били принудени да признаят:

"Вселената е много по-голяма, всяваща страх и ужас, отколкото можем да си представим. Защото обектите, намиращи се в нея, се отдалечават в пространството със страхотна скорост." [13]

Учените – астрономи предполагат, че радиуса на вселената е около 14 трилиона светлинни години. Скоростта на светлината, както е известно е около 300 000 км в секунда.

Галактиките

В небето има около няколкостотин милиарда галактики, които могат да се наблюдават с модерните телескопи. **Галактиката** е огромна звездна съвкупност от 10 милиона до 1 000 милиарда звезди, междузвезден газ и прах и плазма. Галактиката Млечен път, в която се намира Слънчевата система е само една от тях.

(Сура Ан-Наджм /Звездата/, 1); **„О, кълна се в залязващите планети..."** (Сура Ат-Такуир /Обвиването/, 15); **„Кълна се в небето и във Вечерницата!"** (Сура Ат-Тарик /Вечерницата/, 1); **„Кълна се в слънцето и в неговото сияние, и в луната, която го следва... и в небето, и в Онзи, Който го е съградил..."** (Сура Аш-Шамс /Слънцето/, 1-2, 5.)

13 Юсуф ел-Хадж, *Мевсуату'л-И'джази'л-Илми*. стр. 413.

Образуванията от стотици или хиляди галактики се наричат **Купове от галактики** или Галактичен куп. Съвкупностите от **Галактични купове** се наричат **Свръхкупове от галактики**.

Галактиката Млечен път, в която се намираме, заедно с още около 30 галактики край нас образуват **Локалната Галактична група**. **Галактичният куп Дева**, представляващ един от близките галактични купове, се намира на около 65 милиона светлинни години разстояние от нас и включва приблизително 2 000 галактики. В един **Свръхкуп от галактики** има десетки галактични купове, а диаметърът им достига 100 милиона светлинни години.

Един друг аспект представящ Божието величие отразено във вселената е **сблъсъкът между галактики.** Тези сблъсъци са често срещани явления. Когато орбитите на галактиките се пресичат или са много близо, гравитационните сили ги притеглят една към друга. Въпреки че, галактиките съдържат милиарди звезди, поради огромните междузвездни разстояния, по време на сблъсъка звездите преминават една покрай друга, без да се докоснат. Междузвездното вещество, което се образува от звездния прах и газове под влияние на сблъсъка се свива на определени места. Това състояние подготвя образуването на нови звезди. Поради тази причина, при сблъсъка на галакти-

ки се наблюдава увеличено образуване на нови звезди. Предполага се, че след около 3 млрд. години подобен сблъсък ще се осъществи между Галактиките Млечен път и Андромеда.

Галактиката Млечен път и съседната ѝ галактика Андромеда се приближават една към друга със скорост около 500 хил. км./ч. Двете галактики се намират на разстояние около 2,2 млн. светлинни години, което означава че след около 3 млрд. години ще се сблъскат.

В **Млечния път** има около 200 млрд. звезди. Слънцето е само една от тях. Галактиката Млечен път е с диаметър 100 000 светлинни години, върти се със скорост 274 км в секунда и се приближава към звездата Вега със скорост 900 000 км.

Галактичният куп Херкулес е образуван от 10 000 малки галактики и е на разстояние от нас – 25 000 светлинни години.

Слънчевата система

Слънчевата система се намира в Млечния път и е с диаметър 12 млрд. километра. Възрастта на **Слънцето** се изчислява на около 4,5 – 5 млрд. години. То се намира на разстояние 30 000 светлинни години от центъра на Млечния път.

Всяка секунда в Слънцето 564 млн. тона хидроген се превръща в хелий. В този процес се освобож-

дават и излъчват около 4 млн. тона газ под формата на енергия. Ако се изчисли според загубената маса, Слънцето губи от масата си 4 млн. тона в секунда или 240 млн. тона в минута. Ако от 3 млрд. години насам Слънцето произвежда енергия с тази скорост, то досега е загубило 400 млрд. x млн. тона, като тази стойност представлява едва 1/5000 от сегашната му маса.

Температурата на повърхността на Слънцето е 6000 градуса по целзий. Температурата на ядрото му е близо 20 млн. градуса по целзий. Температурата на Слънцето постоянно се повишава, а диаметърът му се увеличава. Смята се за вероятно след време то да избухне и унищожи най-близо намиращите се планети – Меркурий, Венера, Земята и Марс.

Слънчевата маса е 2 x 10^{27} тона, тоест 2 x млрд пъти млрд тона. Притежава гигантски радиус от 700 000 км и е 324 529 пъти по-голямо от Земята.

В свещените айети се повелява:

“Благословен е Онзи, Който стори съзвездия на небето и стори там светило и сияйна луна!” (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 61)

Небесата постоянно се разширяват

Всевишният Аллах, Който е изградил небесата устойчиви, ни известява и това, че ги разширява постоянно. В знаменията се повелява:

“И небето изградихме с [Нашата] сила. Ние даваме простор.” (Сура Аз-Зарийат /Отвяващите/, 47)

През 1929 година учените откриха, че **мъглявините** (газови облаци от междузвездната среда) се отдалечават от нашата галактика. По-късно изхождайки от това откритие поставиха теорията за непрестанното разширяване на вселената.[14] Според това твърдение, което представлява повратна точка в науката на 20 в., галактиките се отдалечават една от друга пропорционално на разстоянията между тях.[15]

Прилагайки тази теория, през 1950 година учените се опитаха да изчислят скоростта, с която галактиките се отдалечават една от друга. Галактика, намираща се на разстояние 10 млн. светлинни години от нас, се отдалечава със скорост 250 км/сек, а галактика намираща се на разстояние 10 млрд. светлинни години – съответно с 250 000 км/сек. [16]

Това, че вселената, чиято шир се опитваме да представим тук, продължава да се разраства показва колко невъзможно е да схванем в пълния смисъл величието на Всевишния Аллах.

---

14 Джелял Кърджа, Естествените науки в Коран-и Керим, стр. 165; ен-Неджар, ес-Сема, стр. 82-93; Фарук Йълмаз, Създаването на Вселената, стр. 64-67, 255-258.

15 Шакир Коджабаш, Сътворението в Корана, Истанбул 2004, стр. 19.

16 Проф. Др. Осман Чакмак, Вселената скрита в едно ядро, стр. 28.

Колко хубаво поета е изразил възхищението си пред безбройните подобни картини на Божието величие:

О, Аллах, Велик си!
Ала и Величието остава твърде
незначително пред Теб!

(Али Хайдар Бей)

Всевишният Аллах, Който непрестанно разширява тази величествена вселена, накрая ще я навие отново както писаря навива хартията на руло.[17] Когато времето настане ще превърне земята в друга земя и небето - в друго небе.[18] Това изразява създаването на нов свят и началото на нов живот.

Седемте небеса

В свещените айети Всевишният Аллах споменава Седемте небеса. Ако описаното до тук представлява първото небе, как може човешкият разум да понесе останалите?!

Всевишният Аллах повелява:

---

17 **„Денят, в който ще навием небето като свитък за писане. Както наченахме първото сътворяване, така Ние ще го повторим – обещание от Нас. Ние непременно ще го направим.”** (Сура Ал-Анбиа /Пророците/, 104)

18 **„... в Деня, когато земята ще бъде сменена с друга земя, както и небесата. И ще излязат [от гробовете си] пред Аллах, Единствения, Всевластващия.”** (Сура Ибрахим, 48)

“Който сътвори седем небеса на слоеве. Не ще видиш несъразмерност в

творението на Всемилостивия. Пак обърни взор! Нима виждаш пукнатини? После пак обърни взор веднъж и още веднъж. Взорът ще се върне към теб

безсилен и морен. И украсихме най-близкото небе със светилници...” (Сура Ал-Мулк /Владението/, 3-5)

Сега вдигни глава и погледни към небесата с взор търсещ поука! Замисли се върху безпогрешното и величествено движение на безбройните небесни тела! Всички те носят мъдрост и тайнство.

Ако земята не се въртеше около орбитата си, едната ѝ половина постоянно щеше да бъде в мрак, а другата – в светлина. Така нямаше да може да се разграничи времето за работа и отдих.

В определянето на 24 часов период за завъртане на Земята около оста ѝ също има голяма мъдрост. Ако времето за завъртане бе по-дълго, Земята щеше да бъде като Меркурий с температурна разлика между деня и нощта от 1000 градуса. През дългите дни щеше да се затопля много по-вече, а през дългите нощи студът щеше да е много по-голям и да причинява замръзване.

В светлината на тази истина обърни внимание на това как Всевишният Аллах покрива деня с

нощта, и как превръща нощта в средство за почивка, а деня в средство за търсене на препитание! Помисли върху проявленията на Божието могъщество и милост в това, че те се сменят безпогрешно!

Ако Земята не се движеше около Слънцето; ако не бе наклонена с 23 градуса и 27 минути, нямаше да има четири сезона. Ако Земята не бе под този наклон, изпаренията от океаните щяха да потекат на север и юг така, че щяха да превърнат континентите в ледени късове.

Ако Луната не бе на сегашното си разстояние, а само 50 000 мили по-далеч, на земята щеше да има толкова огромни приливи и отливи, че всички континенти щяха да бъдат заливани от вода два пъти дневно. Дори огромните планини щяха да ерозират за много кратко време.[19]

Тогава ти, въпреки големината и многобройността на звездите, не заставай само в гледката на небето, виж неговия Създател, виж как е сътворил и подредил всичко това! Как стоят там тези гигантски звезди без видима подпора или закачалка?!

Помисли развалят ли се Слънцето или Луната? Някога да се е налагало да се поправят? Толкова много небесни тела плават по начертаните им орбити, нима излизат извън Божия план и програма, нима катастрофират?..

---

19 Илим-Ахляк-Иман, Подготвил: М. Рахми Балабан, стр. 187.

Да се пренебрегва и изоставя разсъждението е голям грях

Колко странно е това, че човек се възхищава, при вида на бляскав и украсен дворец. Цял живот го помни и разказва за красотата му. Същевременно, въпреки че постоянно вижда тази величествена вселена, представляваща произведение на Божието изкуство, не мисли подобаващо върху нейното изящество и не говори достатъчно за нея. Приема я за нещо нормално и я отминава, без да се замисля. Също като скалите, върху които пролетните дъждове се изсипват, без да ги облагородят... А всъщност този преходен дворец, на който той толкова се е възхитил, е само малка частица от Земята – едно от най-малките тела в тази величествена вселена...

Онзи, който остава нехаен към размисъла върху могъществото на Аллах е като мравката в следния пример:

Мравка си изгражда гнездо в един от дворците на владетел. Дворецът е с висока ограда, здрави основи, украсен с най-прекрасните вещи, които могат да съществуват и пълен със слуги. Ала когато излиза от малката дупка на гнездото си и се среща с други мравки, тя разказва само за своето гнездо и за това как складира в него храна за себе си. Мравката въобще не мисли за двореца, в който се намира, за силата, великолепието и могъщество-

то на владетеля, който го е построил. Тя е нехайна както към двореца, така и към живеещите в него.

Така и невежият човек е нехаен за произведенията на Божието изкуство, за ангелите и праведните хора, които живеят във владенията Му.

Мравката няма как да знае за двореца, в който живее и красотите в него. Ала човекът може да обиколи безброй светове чрез размисъла и духовните си усещания. Може да осъзнае произведенията на Божието изкуство. Може да осъзнае своята нищожност и безсилие и в замяна на неизброимите блага, с които Всевишният Аллах го е дарил, може да се поклони в благодарствен суджуд (шукюр седжде). Това може да направи само онзи, който е „човек". Или казано по друг начин само онези, които могат да направят това, носят човешката чест и достойнство. Всъщност умението за размисъл е вродено в човека, ала изоставяйки тази своя способност, той постепенно я притъпява и изменя на поверения му Божий дар като се сбогува с едно от най-важните човешки качества.

Един от приближените раби на Аллах – **Мевляна Хазретлери** описва по следния начин положението на нехайните, които с грубо сърце преминават през този свят – изложбена зала на необятна мъдрост и тайнство – и които с навъсено лице отминават Божиите послания в творенията:

"Един ден в Багдат (един от центровете на цивилизацията в миналото) влезе вол и обходи целия град надлъж и на шир. Ала сред всички великолепни красоти, вкусове и произведения на изкуството само захвърлените край пътя динени кори привлякоха вниманието му. Та нали, достойни за погледа на вола или магарето са или разпиляната по земята слама или тревата край пътя!" (Из творбата Месневи, том 4, стих: 2377-2379)

Според преданието човек, който живял по времето на пророка Муса алейхисселям, служил (извършвал ибадет) на Аллах в продължение на 30 години. Над него винаги стоял облак, който със сянката си го пазел от слънцето. Един ден облакът не се появил и човекът останал под парещото слънце. Попитал майка си каква може да е причината за това, а тя отвърнала:

"− Най-вероятно си извършил прегрешение."

А той отвърнал:

"−Не, не съм извършвал прегрешение!" Тогава майката продължила със следните думи:

"− Погледна ли небето, цветята? Виждайки ги, остана ли нехаен към размисъла върху величието на Всевишния Аллах?"

Младежът отвърнал:

“– Да, въпреки изумителните красоти, които виждам край себе си пренебрегнах размисъла.”

Чувайки това майката казала:

“–Нима има по-голям грях от това? Веднага се покай (извърши тевбе)!”

Поради тази причина разумният вярващ никога не бива да пренебрегва задължението си за размисъл (тефеккюр).

Колкото повече човек вижда великолепието в изкуството на Аллах и разсъждава върху това, толкова се увеличава и познанието му за величието и могъществото на Всевишния, тоест увеличава се близостта му до „Хак” (Истинния – едно от найпрекрасните имена на Аллах).

Хазрети Али (радияллаху анх) е казал:

“Ако онзи, който знае Корана, научи нещо и от науката за звездите (астрономията) ще засили вярата и познанието си.” След което прочел следните свещени айети:

“Наистина в промяната на нощта и деня, и в сътвореното от Аллах на небесата и на земята има знамения за хора богобоязливи.” (Сура Юнус, 6)

Всяко творение, създадено от Всевишния Аллах, има функции и предназначение, тоест служи в определен Божествен порядък. До днес човечест-

вото е успяло да разбере много малко за необятната цел на това, за което безбройните създания служат. Мъдростта на онова, което човек не може да види и разбере, многократно надвишава осъзнатото.

Ако познаваме звука то е, защото имаме приемащ орган за него като ухото. Ако познаваме цветовете, то е благодарение на очите. Кой знае колко много Божествени проявления има в света на безбройните творения, за които не знаем нищо, тъй като нямаме сетива, с които да ги възприемем.[20]

Как може човекът, чиито разум е ограничен и не може да разбере напълно дори създанията и техните особености, да осъзнае Всевишния Аллах, създал цялата вселена? Учените в Исляма, които размишлявайки над проявленията на качествата на Аллах, макар и малко са успели да осъзнаят величието Му, в изумление и ужас са казали само:

---

20 Според учените в Исляма Вселената е съставена от „признаци и същност" (араз ве джевахир, джевхер). Същността (джевахир), това са материалните неща. Признаците (араз) са неща, които могат да бъдат осъзнати посредством материални приемници. Например цветът и мирисът са признаци и могат да бъдат осъзнати посредством материята. Както е казано по-горе, без очи не можем да възприемем цветовете и без уши – звуците. Предполагайки, че в отвъдния свят (ахирет) ще започнем нов живот с други качества и особености, можем да считаме, че там ще виждаме творения с други признаци, които не можем да видим в земния свят. На базата на това можем да предположим, че и сега на земята съществуват други признаци, но тъй като не притежаваме сетива за тях, те остават неизвестни за нас.

"Да Го разберем означава да разберем, че Той не може да бъде осъзнат."

Защото в създадените творения няма отражение и проявление от Същността на Всевишния Аллах. Всичко, което Всевишният Аллах е създал, се е образувало чрез синтеза на проявленията на Божествените качества. Не е създадено пространство, което може да издържи на проявлението на Великата Му Същност. Това се потвърждава от обръщението "لَنْ تَرَانِى /**Не ще Ме видиш**[21] – към настоятелното желание на **Хазрети Муса** да види Всевишния Аллах и последвалия му припадък. Поради това, човекът не само, че не може да осъзнае Същността на Аллах, но е безсилен да осъзнае и качествата Му в тяхната пълнота.

АТМОСФЕРАТА

Колко мъдрост и тайнство има във въздушното пространство, което обвива Земята: облаците, които се образуват там; ветровете – понякога повяващи нежно, а друг път ураганно; шума, който

21 „**И когато Муса дойде за определеното от Нас време, и неговият Господразговаря с него, рече: "Господи, покажи ми се, да Те погледна!" Рече: "Не ще Ме видиш, ала погледни към Планината! И ако се задържи на мястото си, ще Ме видиш." А когато неговият Господ се прояви на Планината, Той я срина на прах. И припадна Муса поразен. А когато се опомни, рече: "Пречист си Ти! Разкайвам се пред Теб. Аз съм първият вярващ."** (Сура Ал-Араф /Стената/, 143)

се чува; гръмотевиците и мълниите; падащите дъждове; снегове... Всички те са изумителни проявления, възникващи с великолепна прецизност...

Свещеният Коран призовава човека към размисъл над проявленията между земята и небето и доказателствата, сочещи Божията мощ. В свещените айети се повелява:

“В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня, и в корабите, плаващи в морето с онова, което носи полза на хората, и във водата, която Аллах изсипва от небето, и съживява с нея земята след нейната смърт, и множи там всякакви твари, и в смяната на ветровете, и в покорните между небето и земята облаци – наистина има знамения за хора проумяващи.” (Сура Ал-Бакара /Кравата/, 164)

Атмосферата, която с нежност прегръща земята, е една от прекрасните системи, показващи безкрайната милост на Всевишния Аллах към Неговите раби. Тя е съставена приблизително от около 77 % азот, 21 % кислород и от около 1 % въглероден диоксид, аргон и др. газови примеси. Кислородът е толкова лесно запалим, че нарастването му с всяка една стотна над тези 21 % би довело до увеличаване на вероятността от пожари, причинени от мълнии със 70 %. Повече от 25 % кислород би довел до изгаряне на голяма част от растенията, които са ни необходими за храна.

От друга страна въпреки постоянното използване на кислорода и въглеродния диоксид, те запазват своето съотношение във въздуха. Ако на земята имаше само хора и животни, те щяха да използват целия кислород в природата и да го превърнат във въглероден диоксид. Така след определено време, поради намаляващия кислород и увеличаващия се въглероден диоксид, щяха да измрат от отравяне. Ала силата създала този свят е създала и растителността, като я е дарила със способността да поглъща въглеродния диоксид и да го превръща в кислород, така е сътворила великолепен ред и постоянно обновление на живота в света.

Освен това дебелината на земната кора е определена с такава прецизност, че ако тя бе малко по-дебела щеше да погълне кислорода и въглеродния диоксид, и нямаше да има растителност.[22]

За биохимичните процеси, които протичат непрестанно в телата ни, също е необходим кислород. Чрез белите си дробове ние непрестанно вдишваме и издишваме въздух. Това, че процентното съдържание на кислорода в атмосферата е в най-подходящото количество показва, че случайността не може да има намеса в тази прецизна предвидливост. Всевишният Аллах, Който е създал организъм, нуждаещ се от кислород, ни

22 Илим-Ахляк-Иман, Подготвил: М. Рахми Балабан, стр. 187.

е дарил щедро с това благо. Поместил го е в най-подходящото съотношение във въздуха, който дишаме, така че да можем лесно да го получаваме... Следователно, всяко едно вдишване и издишване е поучителен и голям Божий дар.

Когато се качим на борда на самолет, произведен по най-високи технологии, се анонсира: „В случай на спад в налягането по време на височина, поставете на лицето си маските, които ще се спуснат автоматично! ”

Въпреки това, никой не живее с притеснението: “Дали утре нивото на кислород във въздуха ще се повиши от 21 на 25 %, дали ще падне под 18 %, трябва ли да си купя кислородна бутилка?” Защото и вярващи и невярващи продължават своя живот в състояние на естествено упование на Божия ред. В противен случай, ако човек бе наясно с всички рискове и опасности, животът му щеше да стане непоносим.

От друга страна, въздухът е като огледало, осветяващо всичко край нас. Светлинните лъчи не разпространяват светлина, ако не се докоснат до материя. Светлинният лъч, който се докосва до частица, се разпръсква подобно на фойерверк и се разпространява наоколо под формата на светлина. В космическото пространство, извън атмосферата, няма частици като атома и молекулата и поради това, въпреки светлината, идваща от Слънцето, там е тъмно.

Така например Луната няма атмосфера, няма обвивка от газ, която да разпръсне светлината, идваща от Слънцето и да освети наоколо. Поради това повърхността ѝ е светла, но малко над нея, въпреки че е под постоянен светлинен дъжд е тъмно.

Тези изумителни проявления са много ясни доказателства за това, че Земята е създадена с цел и съгласно специфични условия така, че да направи възможен живота на хората. Този деликатен баланс освен, че е много голям дар за рабите на Всевишния Аллах е и доказателство за Неговото съществуване и безкрайно могъщество. Това, че всяко творение във вселената се движи в рамките на Божия програма и че всичко е планирано, изчислено и подредено, неизменно ни задължава да приемем съществуването на сила, която планира, изчислява и подрежда всичко това.

Следователно това прави твърденията на атеистите: "Животът и вселената са се появили случайно и от само себе си." смешни и глупави.

Исмаил Фенни Ертугрул (1855-1946) изразява тази истина чрез следната аналогия:

"…Щом има изчисления и систематичност, със сигурност има и изчисляващ и подреждащ ...

Да предположим, че имате овощна градина и сте засадили в нея редици с плодни дръвчета. Един ден

отивате и виждате, че тук там някои от тях са съборени и изкоренени. Питате за причината и градинарят ви отговаря, че е имало силна буря и тя е повалила фиданките. Приемате този отговор. В друг ден, обаче отивате в градината си и виждате, че част от фиданките са повалени в определен ред – например четири са останали непокътнати, петата е повалена, следващите четири отново са непокътнати, а следващата пета - повалена. И когато питате градинаря за причината, той ви отговаря същото – причината е силна буря. Бихте ли повярвали на това? Безспорно не бихте повярвали и бихте приписали това деяние на някой злосторник. Защото, макар първото събитие да може да се приеме за случайност, второто не може, защото в него е намесено изчисление.”[23]

Нито един разумен и мислещ човек не може да отрече, че вселената продължава своето съществуване в изключително прецизен баланс и безкрайни изчисления.

Ето още няколко примера за този Божествен баланс:

Въздушното налягане

Газовете, които изграждат атмосферата, упражняват налягане върху повърхност от 1 см^2 със

23 Въпроси и отговори в светлината на истините във вярата, стр. 21-22.

сила около 1 кг. Тоест човешкото тяло е под тежест от около 15 тона. Всевишният Аллах е балансирал това по един изумителен начин. Колкото е налягането върху нас на въздуха отвън, точно толкова е и натиска от нас навън. Неразположенията и кървенето на носа, които се наблюдават в хората, които се изкачват на височина, се причинява точно от разликата във въздушното налягане. Астронавтите, които излизат извън атмосферата могат да стоят в космоса само с помощта на специално предназначена за това екипировка.

Баланса между топло и студено

Разпръснатите в достатъчно количество във въздуха въглеродно диоксидни и водни молекули, чрез способността си да възпират/задържат високата температура, позволяват поддържането на великолепен баланс. През деня тези молекули поемат част от лъчите, идващи от Слънцето и така не позволяват образуването на изключително високи температури. С настъпването на нощта и спирането на притока на слънчеви лъчи, поетата от тези молекули топлина, се запазва и не се освобождава в студеното космическо пространство, също както в оранжериите. За разлика от Земята обаче, Луната, която е лишена от подобен „защитен таван" през деня изгаря от високи температури, а през нощта попада под влиянието на смразяващи студове.

Ветровете

Атмосферата е разделена на различни слоеве с оглед температурата, налягането, степен на влажност и протичащите в нея явления. Първият ѝ слой е **Тропосферата.** Той се разпростира на височина до 16 км от земната повърхност. В него протичат явления като дъжд, сняг и вятър, а температурите постепенно намаляват достигайки до -56°C. В този пласт на атмосферата е установена съвършена система на циркулация.

Поради това, че земната ос е леко наклонена, лъчите падат пряко не само върху екватора. Така топлината се разпределя към тропическите райони. В резултат от по-голямото затопляне на въздуха и повърхността на земята, в тези райони се кумулират големи количества топлина. Натрупването на тази топлина осигурява необходимата сила и енергия нужна на ветровете.

Хилядите тонове вода, изпаряваща се от моретата, се понася върху мекия гръб на въздуха. А вятърът я отнася към земите, които се нуждаят от вода. В резултат на тази циркулация, вместо наличието на местности с постоянни валежи и засушаване, всички области получават своя дял вода и милост в рамките на прекрасен план и ред.

Чрез преноса на атмосфера, съгласно този прекрасен план, се осъществява и преноса на

топлина. С помощта на движението на системите с ниско и високо налягане в посока север и юг и силните въздушни течения, студените въздушни маси от северните ширини се спускат на юг, а топлите въздушни маси от юг се придвижват на север.

Това, че Слънцето нагрява различно земната повърхност, води до различното нагряване на въздушните маси в атмосферата и нагретия въздух по силата на Божията повеля се издига, а на негово място идва студен въздух. Така се образуват активни въздушни източници на местата, където има топъл въздух наричани центрове на ниско налягане, а там, където има студен въздух – центрове на високо налягане. В резултат малки въздушни частици започват да се движат под формата на вятър. Така влагата, топлината, енергията и цветните прашинки, чрез които растенията се размножават се пренасят, където трябва.

В Свещения айет се повелява:

"И изпращаме ветровете – оплождащи, и утоляваме жаждата с вода, която изсипваме от небето, а вие не можете да я съхраните." (Сура Ал-Хиджр, 22)

Както всички творения във вселената така и ветровете се подчиняват по един абсолютен начин на господството на Всевишния Аллах. По волята на нашия Създател, те са средство за милост за

хората и отново по Негова повеля се превръщат в проявление на унищожителния Му гняв. Типичен пример за тази истина е следващият айет, разказващ за унищожаването на адитите, народа на пророка Худ алейхисселям, чрез ураганен вятър:

“Изпратихме срещу тях вихър в ден на непрестанно злочестие, изтръгващ хората, сякаш са стволове на изскубнати палми.” (Сура Ал-Камар /Луната/, 19-20)

Другите ползи на въздуха

Въздухът носи на нежните си рамене, както хиляди тонове вода, така и самолети със стотици пътници в тях. Разпространява светлината и топлината. Довежда до слуха ни стотици звуци в различни честоти, като един от най-удивителните примери за това са днешните мобилни телефони.

От друга страна, въздуха донася до обонянието ни множество различни миризми, без да ги смесва. Ако нямаше атмосфера не бихме могли да чуем гласа на приятеля, стоящ до нас, не бихме могли да осветим наоколо. Освен това циркулирайки в дробовете ни, въздуха изпълнява жизненоважни функции. Така напомня на вярващите, отдали се на размисъл, проявленията на безкрайното могъщество, величие и милост на Всевишния Аллах.

Божият филтър

Следващият слой след Тропосферата е **Стратосферата**. Той се разпростира на височина до 50 км от земната повърхност. В този слой, предпазващ Земята от високо енергийните и опасни лъчи, температурите отново се повишават. Тук се намира и озоновият слой. Озонът е кислородна молекула съставена от три атома, която има способността да филтрира вредните слънчеви лъчи.

Ултравиолетовите лъчи на Слънцето намаляват растежа на растенията, причиняват рак на кожата при човека, увреждат зрението и увеличават риска от редица заразни заболявания. Стратосферата улавя идващите от Слънцето ултравиолетови лъчи като ги отразява обратно и чрез изумително балансирана химична реакция, превръща кислорода в озон.

Озонът всъщност е доста опасен газ. Вдишването на дори 1/200 гр от него може да доведе до смърт. Но вижте милостта и мъдростта на Всевишния Аллах, да превърне един толкова отровен газов слой в Божий филтър, предпазващ човешкия живот и равновесието в климата.

Пазеният свод

Простиращият се на височина до 80 км слой, приеман за среден пласт в атмосферата е

Мезосферата. Този слой служи като защитна преграда пред падащите метеорити.

Онези от тях, които преминат преградата, която се формира от Юпитер, Сатурн и Луната, попадат в Земното притегляне и навлизат в нашата атмосфера с огромна скорост. Явлението, което наричаме „падащи звезди" се наблюдава, когато метеоритите навлязат в атмосферата и от допира започнат да горят; в мезосферата те се превръщат в прах. Ако Земята не бе обвита с такъв предпазен слой или ако той бе по-тънък, милиони метеорити щяха да падат на земната повърхност и да образуват кратери, да разрушават и изгарят навред, както това се случва на Луната. Но Всевишният Аллах (дж.дж.), като израз на безкрайната Си милост, превръща в прах тези огромни топове падащи над нас, преди да достигнат земната повърхност. След, което всяка една от тези прашинки се превръща в ядро на дъждовна капка.

За образуването на облаци в небето са необходими частици, както от земята, така и от космоса, като тези частици трябва да достигнат горната атмосфера. Тук ще започне сгъстяване и наслояване върху частиците от влажните ветрове и ще се образуват облачни частици. Съобразно математическо и физическо планиране облачетата ще се превърнат в капчици дъжд, които ще паднат на земята.

Много преди човека да открие качествата на атмосферата, Притежателят на земята и небето – Всевишният Аллах е повелил:

“И сторихме небето пазен свод. А те от Неговите знамения се отвръщат.” (Сура Ал-Анбиа /Пророците/, 32)

Радио вълните

Атмосферният слой, който започва на височина 500 км и се разпростира до 1000 км е наречен **Йоносфера**. Тук атомите и молекулите са йонизирани, тоест електрически заредени, могат да приемат и отдават електрони. В резултат от поглъщането на високо енергийните лъчи на Слънцето и йонизирането на атомите, температурата в този слой достига до 2000°С. Йоносферата е като огледалото на атмосферата, изградено от йони. Електромагнитните вълни, излъчвани от радио и безжичните предаватели, се издигат от земята достигат до това огледало, част от тях се отразяват и отново се връщат към Земята. Отразените вълни достигат до всички краища на Земята и по този начин радио и безжичните излъчвания могат да бъдат проследени.

Както е видно Всевишният Аллах е превърнал Земята в бързо движещо се, в тъмното и студено космическо пространство, гнездо с умерена температура и изпълнено с живот. На Земята, където

доминира умерен и приятен климат и най-малкия полъх не е случаен и безсмислен, и листенце не пада от само себе си и без изчисление.

От най-малкото до най-голямото – всяко творение е като поучителен знак, произведение на Божието изкуство...

Всевишният Аллах повелява:

“Не виждате ли, че Аллах подчинява за вас всичко на небесата и всичко на земята, и щедро ви дава Своята благодат – и явна, и скрита? А някои от хората спорят за Аллах, без да имат нито знание, нито напътствие, нито просветляващо писание.” (Сура Лукман, 20) [24]

Щастлив е онзи, който може подобаващо да чете изпълнените с мъдрост и истина редове от книгата на вселената; да я разбира и да се задълбочава в хоризонта на размисъла! [25]

Облаците, Дъжда и Снега

Помисли върху облаците, огромни морета плаващи във въздуха! Една от задачите на облаците е да предпазват земята от прекомерно затопляне.

---

24 **„И подчини Той за вас всичко на небесата и всичко на земята – всичко е от Него. В това има знамения за хора мислещи.”** (Сура Ал-Джасиа /Коленопреклонната/, 13)

25 Проф. Др. Осман Чакмак, Вселената скрита в едно ядро, Истанбул 2005, стр. 118-131

С увеличаване на температурите, се увеличават и количествата вода, които се изпаряват и се образуват повече облаци. Лъчите, идващи от Слънцето, се отразяват обратно чрез облаците, като в огледало и така температурата на земята остава балансирана.

Когато иска да спусне дъжд, Всемилостивият Аллах (дж.дж.) изпраща ветровете като предвестници. Тези ветрове с повелята на Аллах понасят огромните купчини облаци и ги доставят до определените за тях области. Всевишният Аллах разстила облаците в небето както пожелае и ги струпва на кълба, изсипва от тях дъжда и изважда всякакви плодове от земята, напомняйки ни, че по същия начин ще съживи и мъртвите. Така Той иска хората да получат дял от тази величествена и поучителна картина.[26]

Всевишният Аллах спуска милостта Си над онези Свои раби, над които желае. Това благо радва най-много хората, които живеят в области, засегнати от суша и безводие. С дъжда отчаянието им се превръща в надежда.[27]

---

26 **„Той е Онзи, Който праща ветровете като благовестие пред Своята милост. Когато понесат тежък облак, Ние го насочваме към мъртва земя и изливаме там водата, и изваждаме с нея всякакви плодове. Така изваждаме и мъртвите, за да се поучите.”** (Сура Ал-Араф /Стената/, 57) **„Аллах е, Който праща ветровете и те понасят облаци, и ги насочваме Ние към мъртва земя, и съживяваме с тях земята след нейната смърт. Така ще бъде и възкресението!”** (Сура Фатир /Твореца/, 9)

27 **„Аллах е, Който праща ветровете, та надигат облаци, и ги разстила по небето, както пожелае, и ги натрупва, и**

Защото: **"Той е, Който изсипва дъжда, след като се отчаят, и разпростира Своята милост. Той е Покровителя, Всеславния."** (Сура Аш-Шура /Съвещаването/, 28)

Всевишният Аллах понякога превръща сушата или дъжда и градушката в средство за наказание, за да възпита изпадналите в грях раби, като поразява, когото пожелае, а когото пожелае опазва.[28]

Така Създателят ни, когато пожелае, формира отношенията между земята и небето според поведението и вътрешния мир на хората.

Всевишният Аллах изпраща дъжда под формата на капки така, че никоя не застига друга и не се слива с нея. Всяка капка се движи по определен само за нея път и не излиза от него, не закъснява и не избързва. Ако всички хора и джинове се съберат, за да създадат една капка вода или за да изброят капките дъжд падащи над едно село, не биха могли да се справят. Само Аллах знае броя на капките, които е сътворил.

виждаш как дъждът излиза от тях. И щом ги изсипе над когото пожелае от Своите раби, ето ги – радват се... (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 48)

28 **„Не виждаш ли, че Аллах подкарва облаците, после ги съединява, после ги сторва на купчина и виждаш как дъждът излиза от тях. И спуска от планини в небето градушка, и поразява Той с нея когото пожелае, и я отклонява от когото пожелае. И блясъкът на Неговата мълния едва не отнема зрението."** (Сура Ан-Нур /Светлината/, 43)

Наред с това има безброй Божествени проявления в образуваните от мека вода ледени топчета на градушката и снежинките, падащи като късчета памук.

Кой издига водата от дъжда и снега, паднал на земята, до най-високите клони на дърветата? Водата се разстила по целите листа, а не се вижда. Посредством жилките всяка част от дървото се храни.

Как се издига водата в дървото, когато тя би трябвало да тече надолу?[29]

Ако дъждовните капки падаха според закона за земното притегляне, всяка една от тях щеше да се забива в земята като изстрелян куршум. Това щеше да означава, смърт за всяко живо същество, попаднало под дъждовните капки. Вместо това, всяка капка дъжд пада на земята с постоянна скорост, спокойно, без да наранява и уврежда...

Капките се оформят според определена мярка и се превръщат в малки дъждовни капки. След това с повдигащата сила на въздуха и свойството на водата да тече, въздействието на земното притегляне се уравновесява и капките падат на земята с постоянна скорост.

За онези, които могат да гледат с поучителен взор, дори само тези истини са достатъчни да изразят колко прекрасен е Божият ред и баланс в света, в който живеем и колко безкрайни са знанието, силата и мъдростта на нашия Създател.

29 Имам Газали, Ихйа, VI, 67-68.

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ЗЕМЯТА

Богобоязливите раби се задълбочават в размисъл. За тях стават разбираеми езика на разцъфващите цветове, плодовите дръвчета и пеещите птици. Отразяват в духовния си свят изяществото и красотата, която намират в природата. Обгръщат се с изтънчена духовност като цветята и с щедрост като плодовите дръвчета. Те са щастливците, които Всевишният Аллах е възхвалил в Свещения Коран.

Създателят е украсил земята по най-хубавия начин и я е превърнал в подходяща за живот за хората. Прокарал е широки пътища и проходи, правейки я удобна за пътуване. В Свещените айети се повелява:

"... от Онзи, Който стори за вас от земята постеля и от небето – свод, и изсипва вода от небето, и чрез нея вади плодовете – препитание за вас! И като знаете това, не сторвайте подобия на Аллах!" (Сура Ал-Бакара /Кравата/, 22)

"Не сторихме ли Ние земята постеля и планините – подпори?" (Сура Ан-Наба /Вестта/, 6-7)

"Той е, Който подчини за вас земята, затова ходете из нейните краища и яжте от Неговото препитание! Към Него е възкресението." (Сура Ал-Мулк /Владението/, 15)

В Свещената книга Аллах (дж.дж.) много често споменава земята, за да размишляват хората върху мъдростта скрита в нея.

Земната повърхност е за живите, а под нея е мястото на мъртвите. Всевишният Аллах повелява:

"Не сторихме ли земята да събере и живи, и мъртви..." (Сура Ал-Мурсалат /Изпращаните/, 25-26)

Виж земята, когато е мъртва! Когато над нея се изсипе вода се съживява и раззеленява. Над нея поникват разноцветни растения. От дълбините ѝ излизат различни форми на живот. После обърни внимание на това как Всевишният Аллах е укрепил земята с огромни планини! Как е съхранил вода под тези планини? Как бликват извори и потичат реки над земята? Как изважда чиста, сладка и бистра вода от сухия камък и калната пръст? Как дарява живот за всичко с тази вода? Как изважда с нея дървета и различни растения, пшеница, грозде, детелини, маслини, фурми, нарове и безброй плодове? Всички тези плодове са различни по форма, цвят, вкус, вид и мирис. Всеки един от тях притежава различна красота... Някои превъзхождат други като храна... А всички те се поливат с една вода и поникват от една и съща пръст. [30]

30 Имам Газали, Ихйа, VI, от стр. 63 продължава.

Растителността (растенията)

Когато едно семе попадне в пръстта, под влияние на влагата в нея започва да расте и да се развива. В резултат на това развитие горните и долните му части се напукват и разтварят. От горната му част над пръстта се извисява дървото, а от долната – корените му се разпростират в дълбочина. Това е нещо изумително. Защото семето е еднородно, влиянията идващи от вън са също еднакви, но част от него се извисява нагоре, а друга се вкоренява дълбоко в земята. Две противоположности се раждат от еднородност. Разбираме, че това се случва по волята и под ръководството на един Създател, Който притежава мъдрост във всички Свои дела.

После част от дървото, поникнало от едно семе, става дървесна, а друга – листна маса. А трета се усмихва като цвят и после се превръща в плод. Освен това в този плод се образуват различни, полезни за човешкия организъм вещества.

Отново в един плод се съдържат разнородни качества. Гроздето например: костилката му е студена и суха, а месестата част е сочна и топла. Безспорно образуването на плод с разнородни качества от едно семе, попаднало в еднакви условия на влияние, е предвидливост на безкрайно силен и мъдър Създател.

Отделно от това, Всевишният Аллах (дж.дж.) е превърнал растителния свят в естествен лек за много заболявания. Някои растения имат лечебен ефект, ползват се за храна и дават сила на тялото. Някои съживяват, а други са отровни и предизвикват смърт. След като бъде изконсумирано растението се преобразува в друго вещество. Някои пречистват кръвта, други дават жизненост и енергия, а трети - успокояват и приспиват...

Колко изумително явление е и това, че чрез растенията, от водата и въглеродната киселина се образува захар и дърво, а се освобождава кислород необходим за дишането на организмите.

Накратко няма листо или клонка, изникващи от земята, които да не са полезни за хората! Дотолкова, че човекът е неспособен дори да осъзнае всички тези ползи.

Колко удивително е това, как на вид най-обикновени треви, растенията намират и изваждат на повърхността разнообразни цветове, ухания, вкусове и различни по форма листа, все неща, които нито един химик не може да възпроизведе!

Реда и хармонията в растежа на растенията е отделно проявление на величие. Чинара например – всяка година произвежда милиони семена. За да могат да се разпространяват, те са снабдени с прозрачни пера подобно на парашути, така вятърът ги

разхвърля на големи разстояния. Ако всяко едно от тези семена израстваше като чинар, за много кратко време земята щеше да бъде завладяна от тези дървета. С други думи тази огромна Земя щеше да се окаже твърде малка само за един вид дърво. Този пример може да се отнесе и към останалите създания.

Така например, преди години част от населението в Австралия започна да засажда определен вид кактус, с цел издигане на ограда от жив плет. Но поради факта, че в тази област не живееше насекомото, което е естествен враг на този кактус, не след дълго растението започна да се разпространява с огромна скорост до такава степен, че обхвана територия почти равна на територията на Великобритания! Жители на цели селища бяха принудени да се изселят от домовете си, бяха нанесени щети на много стопанства.

За да намерят решение на този проблем, учените обходиха света и накрая откриха вид насекомо, което живее върху кактусите и се храни само с тях; развива се бързо и няма естествени врагове в Австралия. За кратко време насекомото успя да надвие кактусите. Днес този кактус е в ограничени области и не представлява заплаха, а от насекомото са останали само толкова, колкото са необходими за контролиране растежа на кактуса. [31]

31 Илим-Ахляк-Иман, Подготвил: М. Рахми Балабан, стр.190.

Този пример показва това, че във вселената властва тайнствен и необясним баланс и екологично равновесие. Следователно няма разум и логика, които да отрекат съществуването на Сила, Която не позволява на видове растения или животни да се размножат прекомерно и да завладеят света.

Достойно за изумление е и това как от състава на една и съща пръст израстват милиони различни растения и плодове... Нашият Създател, Който е – „Ар-Раззак" – Даряващият препитание, предоставя отделна храна за всяко създание...

Например, голяма част от това, с което овцете се хранят не се яде от хората и обратно. Което означава, че благото наречено препитание се разпределя между творенията съгласно много прецизен баланс. Следният айет от Свещения Коран ни кара да се замислим относно Божието могъщество, отразено в осигуряването и разпределянето на препитанието:

"И колко твари има, които не си набавят препитанието – Аллах дава препитание и на тях, и на вас. Той е Всечуващия, Всезнаещия." (Сура Ал-Анкабут /Паякът/, 60)

И наистина колко голямо проявление на Божията милост е това, че едно създание става средство за препитанието на друго, донасянето на храна от здравата птица в устата на болната птица...

Колко поучително е как от създаването на света до сега не е пренебрегнато препитанието на нито едно живо същество и са разпростирани безброй Божествени трапези, и това продължава. Ако помислим ¾ от земята са покрити с вода. Голяма част от оставащата ¼ е съставена от скали и пустини, които са непригодни за развитие на растителност. Много малка част остава за почва. Но колко велика сила е Всевишният Аллах, чрез безкрайно обновяване и преобразуване, да превърне тази почва в извор за храна достатъчна за всички създания.

Необятните морета

Три четвърти от повърхността на земята е покрита с вода. Поради това нито полярния студ, нито изгарящата горещина на тропическите области могат да обхванат под влиянието си цялата Земя... Подобно на радиатор, земната повърхност разпределя топлината приета през деня от слънчевите лъчи. А моретата, въпреки милионите калории топлина получена от Слънцето се затоплят само с няколко градуса. Ала веднъж затоплени, не се охлаждат лесно. Тоест това, че моретата заемат по-голяма територия от сушата, изпълнява ролята на термостат, който не позволява прекомерното изстиване или затопляне и регулира климата, като същевременно задоволява и нуждата на сушата от вода чрез изпа-

ренията. Ако моретата заемаха по-малка територия на Земята, изпаренията щяха да са по-малко и сушата щеше да се превърне изцяло в пустиня.

Живите организми и скъпоценностите в морето не са по-маловажни от тези на земята. Перлите, коралите и другите ценности и най-вече пресните морски храни заемат важно място в живота на човека.

Водата

Живота на всички живи същества на земята е свързан с водата. Ако човек има нужда да пие вода, а не може да я намери, дори да притежава всички богатства на света не би се замислил да се лиши от тях, за да се снабди с вода. Ако след това не може да изхвърли от тялото си изпитата вода, отново не би се поколебал да даде цялото земно богатство, за да се сдобие с възможност за това. Колко чудно е човешкото същество! Какво значение отдава на златото, среброто и скъпоценните камъни, а остава нехаен за величието на благо като глътка вода![32]

Човек, който размишлява подобаващо над безбройните истини като тази, много бързо осъзнава, че за да останат живи, всички същества на земята

32 Имам Газали, Ихйа, VI, 65-66.

се нуждаят от помощта и защитата на Създателя, притежаващ голямо знание и сила. Разбира, че живее като по чудо в свят от чудеса, в идеални условия, които в никакъв случай не биха могли да се формират от само себе си. Никой разум, логика, възприятие и съвест не биха проявили неблагодарността и дързостта да се възпротивят срещу Всевишния Аллах – Сътворителя на световете – „Ал-Халик” и Поставящият всичко в съвършен порядък.

МЪДРОСТИТЕ В ЖИВОТИНСКИЯ СВЯТ

Трябва внимателно да се погледне към птиците в небето, домашните и дивите животни, към невидимите с просто око живи организми. Те са толкова удивителни, че човек не може да не изпита страхопочитание пред величието, силата и мъдростта на Всевишния Аллах, Който ги е създал!

Как Всевишният Аллах е поместил тези изумителни органи в телата на почти невидими за човешките очи микроорганизми?! Как те функционират без прекъсване?! Дори цялостното откриване на техните особености е способност надминаваща човешкия разум.

Ако човек погледне внимателно към животните край себе си, тяхната форма и външен вид, а после помисли върху полезните неща, които

добива от тях като кожа, вълна, месо и мляко, ще види безкрайната милост и благодат на Всевишния Аллах. Нашият Създател им е дал специфична кожа, за да ги предпази от студа, дебели нокти, за да опази краката им, задоволил е всички техни нужди по най-прекрасния начин.

Пеперудите например, въпреки краткия си живот, траещ само една две седмици, са обгърнати в чудни краски, какви ли тайни известяват чрез безмълвния си език (лисан-ъ хал)... Това е само едно от безбройните Божествени чудеса, поднесени пред погледа на очите, разсъждението на разума и най-вече чувствителността на сърцата...

В Свещения Коран се иска от нас да погледнем камилата и да размишляваме върху това, как е създадена тя:

“И нима не виждат как бяха сътворени камилите и как бе въздигнато небето, и как бяха възправени планините, и как бе разпростряна земята? И напомняй! Ти си само за да напомняш.” (Сура Ал-Гашийа /Всепокриващият ден/, 17-21)

Това означава, че ако проучим структурата на животните и другите създания ще открием още много проявления на величие.

Всевишният Аллах е дарил живите създания с такива особености, че макар да се хранят със

сходни храни, те произвеждат различни продукти като се допълват едни други.

Така например, хранейки се с листа на черница, овцете и воловете ще дадат месо, мляко и вълна. Същите листа са основната храна на копринената пеперуда, която ги превръща в коприна. Тези листа поети като храна от мускусните елени се превръщат в мускус. Способността на пчелата да превръща цветния прашец в мед е извън възможностите на най-съвършеното творение във вселената – човека. Колко изумително качество е това, че на вид най-обикновени треви, растенията намират и изваждат на повърхността разнообразни цветове, ухания, вкусове и различни по форма листа, все неща, които нито един химик не може да възпроизведе!

Докато животните превръщат тревите в месо и мляко, следвайки Божията програма, най-съвършеното творение – човека е неспособен дори в лаборатории снабдени с най-модерни химически технологии да произведе един грам мляко или месо от тонове трева.

Всевишният Аллах повелява:

“И в добитъка има поука за вас. Даваме ви да пиете от онова, което е в стомаха му помежду нечистотии и кръв – чисто мляко, приятно за пиещите.” (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 66)

Пчелата

Всевишният Аллах повелява:

“ И внуши твоят Господ на пчелите: “Вземете си жилища сред планините и по дърветата, и в онова, което [хората] градят! После яжте от всички плодове и следвайте пътищата на вашия Господ, улеснени [за вас]!” Излиза от стомаха им питие с различен цвят. В него има изцеление за хората. В това има знамение за хора премислящи.” (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 68-69)

Пратеникът на Аллах (с.а.в.) е повелил следното:

“Вярващият (му’мин) прилича на пчела. Храни се с чисти неща, създава чисти неща, установява се на чисти места, не разрушава и не уврежда местата, където остава. ” (Виж Ахмед, II, 199; Хаким, I, 147; Бейхаки, Шуаб, V, 58)

Споменавайки качествата на вярващият (му’мин) Пророкът (с.а.в.) същевременно посочва и красотата и мъдростта в пчелите.

Хюсеин Кяшифи, тълкувател на Корана казва следното:

“Размишляващите хора знаят, с каква мъдрост Сведущият и Всемогъщият Аллах е създал крехката пчела.

Пчелата се подчинява и не се отделя от пососката си.

Храни се с поверените ѝ сладки и горчиви плодове и оставя след себе си сладък мед.

Притежава такава богобоязън (таква), че се храни само с чисти неща.

Толкова е дисциплинирана, че никога не нарушава заповедта на Всевишния Аллах.

Така стриктно се придържа към местообитанието си, че колкото и на далеч да лети винаги се връща обратно в родината си.

Толкова е чиста, че не каца и не се храни с мръсотия.

Притежава такова майсторство, че дори всички архитекти и инженери на света да се съберат не биха направили това, което тя прави.

Така с меда, който пчелите правят лекуват не само явните болести, но чрез размисъла, който предизвикват, са лек и за скритата болест – невежеството."

Феномена на инстинкта

Исмаил Фенни Ертугрул изразява по следния начин това, че животните живеят съгласно Божия програма наречена „инстинкт":

"…Чрез инстинкта животните знаят, без да се учат на това, как да опазят живота си, да продължат поколението си, полезните за тях храни... Птиците свиват гнезда. Прелетните птици се събират, за да отлетят в определен ден. Някои насекоми преди да умрат осакатяват други насекоми, без да ги убиват и ги оставят близо до яйцата си, за да имат храна малките им, когато се излюпят. Колко странно е, че след като пораснат, те се хранят с друго. Пчелите притежават способността да определят пола на ларвите си чрез различна храна. Когато кошера загуби кралицата майка, пчелите могат да превърнат ларва в кралица..."[33]

Колко удивително стършела надвива скакалеца. Издълбава дупка в пръстта и го ужилва така, че той не умира, но губи съзнание. Така се превръща в „консервирано месо". След това снася яйцата си в подходящо време и място така, че когато малките се излюпят да намерят край себе си прясна храна, с която да се хранят... Майката отлита надалеч и умира, без да види малките си... Подобно тайнствено поведение и техники не могат да бъдат обяснени с думи като „обучаване" или „адаптация". С всичко това те са дарени от Всевишния Аллах. [34]

33 Въпроси и отговори в светлината на истините на вярата, стр. 58-59.

34 Илим-Ахляк-Иман, Подготвил М. Рахми Балабан, стр. 189.

След години прекарани в морето, рожбата на сьомгата се завръща в родината си – реката. И то точно там, където родния ѝ поток се влива в голямата река.

Кой ѝ е дал тази ориентация, за да се върне точно там откъдето е тръгнала? Ако вземете тази риба и я пуснете в друг поток, който се влива в същата река, тя веднага ще усети, че е на погрешно място и ще се върне плавайки обратно на течението, за да стигне до потока, в който е родена.

Още по-трудно е да се разкрие тайната на змиорките. Тези създания удивяват хората с това, че когато настъпи време да излюпят малките си, тръгват от реки и езера по всички краища на света, хвърлят яйцата си в дълбините край Бермудските острови и умират. Идващите от Европа змиорки преминават хиляди мили през океана, за да достигнат това място... Малките им рожби, за които се смята, че не знаят нищо друго освен това, че се намират в безкрайна водна шир, отново тръгват на път, за да се върнат край бреговете, от които са дошли родителите им. Нещо повече, те стигат до реката или езерото, където са живели родителите им... Досега не е била открита американска змиорка в европейски води и обратно. Поради това, че европейските змиорки изминават по-дълъг път, Всевишният Аллах ги е дарил с около година по-дълъг живот от другите!

Какъв е източникът на подобна безпогрешна ориентация?[35]

Тези изумителни особености в животните по много явен начин показват това, че не са се появили случайно и не действат неволно, а напротив всичко това се случва в рамките на план и програма, начертани им от Силата, Която ги е създала.

Това, че дори животните са направлявани от Висш разум е явно доказателство за съществуването, могъществото, Божественото величие и великолепие на Нашия Създател. Представяйки тези доказателства пред човечеството, Всевишният Аллах показва, кои от хората виждайки истината се отдават на Истинния (Хак – едно от най-прекрасните имена на Аллах) и кои въпреки чудните прояввления пред очите им, упорито остават слепи пред истината. Както се повелява в свещения айет:

“Аллах не се свени да дава пример всякакъв – и колкото комар, и по-голям от него. Които са повярвали, знаят, че това е истината от техния Господ. А които са неверници, изричат: “Какво цели Аллах с този пример?” Заблуждава с него Той мнозина и напътва с него Той мнозина. Ала заблуждава с него само нечестивците,...” (Сура Ал-Бакара /Кравата/, 26)

35 Илим-Ахляк-Иман, Подготвил М. Рахми Балабан, стр. 188-189.

Създаването по двойки

Аллах джелле джелялюху е отредил „Единството" (Вахдет) само за Себе Си и е създал всички живи същества по двойки. Както е повелено в свещения айет:

"И от всяко нещо сътворихме двойки, за да се поучите!" (Сура Аз-Зарийат /Отвяващите/, 49)

"Сътвори Той небесата без видима за вас опора и положи върху земята непоклатими планини, за да не се люлее с вас, и пръсна по нея всякакви животни. И изсипваме вода от небето, и караме с нея да поникват всякакви полезни видове." (Сура Лукман, 10)

Сравнително скоро науката откри особеността на създаването по двойки, докато тази истина е подарена като знание на човечеството още преди 14 века чрез известеното в знаменията на Свещения Коран.

Отвъд разума и въображението на хората, тази вселена, частиците, клетките, растенията, животните, хората и веществата, дори електроните и протоните в атомите са подчинени на специфичен за всяко едно творение „брачен" закон. И това разкрива пред нас един изумителен хоризонт за размисъл.

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ БЛАГАТА НА ВСЕВИШНИЯ АЛЛАХ

Най-голямата милост, с която Всевишният Аллах ни е дарил е това, че сред множеството творения ни е създал като **„хора"** и ни е удостоил с Исляма, превръщайки ни в събеседници на Свещения Коран и общност (уммет) на Пророка (с.а.с.).

Пратеника на Аллах (с.а.в.) е действителен и прекрасен пример за отражението на Свещения Коран в човешкото поведение. Той ни учи на Свещената книга и мъдрост и пречиства вътрешния ни свят. Ако можехме да осъзнаем подобаващо стойността дори само на това благо, не бихме могли да вдигнем глава от поклон (седжде).

Разбира се милостта на Всевишния Аллах не се ограничава само с това. Много от даровете Му се изсипват над Нас, Неговите раби, подобно на обилен дъжд. **Пророкът** (с.а.в.) е повелил следното:

"Аллах (дж.дж.) повели: «Раздавай по пътя на Аллах (инфак), за да ти давам и Аз.» Огромни са съкровищниците на Аллах. Цялото препитание, което раздава на всички Свои творения не намалява с нищо съкровищниците Му. Той раздава денонощно без да спира. Помислете за това, което Аллах е раздал от създаването на земята и небето до сега! Всичко това, не намалява с нищо Неговото владение." (Бухари, Тефсир 11/2, Тевхид 22)

Тези блага изискват да се размишлява над тях, да се приемат за доказателство за Силата, Която ги е създала и да се мисли върху Неговото могъщество и благодат.

Юмер бин Абдулазиз – Аллах да се смили над него – казва следното:

“Да се беседва и споменава Аллах е много хубаво. А размисълът върху благата на Аллах е най-достойната и добродетелна форма на служене на Аллах (ибадет).” (Ебу Нуайм, Хилйе, V, 314; Имам Газали, Ихйа, VI, 45)

Неблагодарността към благата (кюфран-ъ нимет) е пренебрегване на задължението за благодарност (шукюр) за благата и похабяването им в невежество само за задоволяване желанията на душата (нефс). Това състояние отдалечава човека от Всевишния Аллах, Който дарява благата.

Признателността (шукюр) бива три вида:

1. Признателността на сърцето е да се размишлява върху благата.

2. Признателността на езика е да изказва възхвала и благодарност (хамдю сена) към Аллах за благата.

3. Признателността на другите органи е да отдават заслуженото за благата, с които сме дарени.

От друга страна е казано: ***“Признателността за всяко благо трябва да е от същия вид.”*** Това означава, че, с каквото ни е дарил Всевишния Аллах, от същото трябва да раздаваме на нуждаещите се от него. В свещения айет се повелява:

“…и върши добро, както Аллах ти е сторил добро!..” (Сура Ал-Касас /Разказът/, 77)

Размисъл при всяка една възможност

Зия Паша казва следното:

„Във всяка страница от книгата на Вселената могат да се прочетат хиляди уроци от науката за познанието за Аллах.

О, Аллах! Колко прекрасно училище е този свят за онези, които се потапят в морето на размисъла.”

За да изрази това положение един от големите учени в Исляма **Суфян бин Уйейне Хазретлери** често повтарял думите на един поет:

“*Ако човекът размишляваше, би си взел поука от всичко*.” (Имам Газали, Ихйа, VI, 45)

Това е и скритата мъдрост в арабската поговорка:

“Има много поучителни неща, ала поучаващите са малко.”

Всяка частица разказва за Аллах

Ако човек се научи чрез размисъл да чете книгата на вселената, всяка частица, която вижда край себе си би му внушавала величието на Създателя и би го доближавала към познанието за Аллах (марифетуллах). Колко хубаво е казал **Фузули**:

„Ако проницателният човек (ариф) успее да проумее Божието откровение (вахий), всяка една частица във Вселената ще се превърне в Ангела Джебраил и ще му известява повелята на Истинния (Хак)”

Всевишният Аллах повелява следното:

“Ала не! Кълна се в това, което съзирате и в това, което не съзирате, наистина то е слово на достоен Пратеник...” (Сура Ал-Хакка /Неизбежното/, 38-40)

Една от мъдростите в клетвите, съдържащите се в Свещения Коран, е да се привлече внимание върху поуките, ползите и мъдростта в творенията, обект на клетва. От раба се иска да се задълбочи духовно във внушенията на това величие.

Следователно всички същества, видими и невидими, са знамения на могъществото и Господството на Аллах. В тях има безброй мъдрости, върху които може да се разсъждава и взима поука.

Както малкото чинарено семе, попаднало в плодородна почва, се превръща в огромно и вели-

колепно дърво, така размисъла и духовното усещане, подхранени в благодатната атмосфера на Свещения Коран, ще се подсилят и ще достигнат до тайнство, мъдрост и поука.

Всевишният Аллах повелява:

“На небесата и на земята има знамения за вярващите. И във вашето сътворяване, и в това на тварите, пръснати [по земята], има знамения за

хора убедени. И промяната на нощта и деня, и онова, което Аллах изсипва от небето за препитание, и съживява с него земята след нейната смърт, и смяната на ветровете, са знамения за хора проумяващи.” (Сура Ал-Джасиа / Коленопреклонната/, 3-5)

Фокусирането на сърцето и ума върху примерите за размисъл в Свещения Коран, отвежда раба към благодатната атмосфера на богобоязънта (таква). Както цветята се нуждаят от въздуха, водата, пръстта и светлината, така извисяването в размисъла е свързано с богобоязънта (таква).

Аллах (дж.дж.) иска рабите Му да са мислещи, проучващи, проницателни и чувствителни хора. Поради това при всяка една възможност мюсюлманинът трябва да се насочва към размисъл (тефеккюр) с въодушевлението, с което изпълнява религиозните си задължения (ибадет). Съпругата на **Ахмед бин Хавари – Рабия Ханъм**, която е

оставила един от най-хубавите примери за това състояние е казала следното:

"– Всеки път, когато чуя Езан (призив към вярващите да извършат петкратната молитва намаз), мисля за глашатая, който ще обяви края на света (къямет).

– Всеки път, когато видя да вали сняг, сякаш виждам книгата на делата си да се разпилява във въздуха.

– Всеки път, когато видя рояк от скакалци, мисля за Възкресението."

Според преданието веднъж, когато **Халифът Харун Рашид** отишъл на баня, слугата му погрешка изсипал вряла вода върху него. Щом излязъл от там Халифът Харун още чувстващ болка от изгарянето раздал хиляди жълтици милостиня (садака) по пътя Аллах и казал:

"– Днес не мога да изтърпя болката от гореща вода, а какво ще стане с мен, ако в Съдния ден стана пътник към ада!"

Пророкът ни (с.а.в.) взимаше поука от всичко, което виждаше и се обръщаше с благодарност и признателност към своя Създател. И ние трябва да полагаме усилия във всичко, което виждаме да откриваме Божието величие и да получаваме духовна храна за усещанията и мисълта си.

Мюсюлманинът трябва да може чрез духовния си взор да чете Божиите послания в Слънцето, Луната, атмосферата, своето създаване, предците и наследниците си, накратко във всичко край себе си. Трябва да мисли за това откъде и как идва, как живее, кой му даде форма и облик, кой определя живота му, къде отива; за мъдростта в живота и вселената; за това, че нищо не е създадено случайно и безсмислено; за това, че той самият не е безнадзорен. И най-важното - трябва винаги да живее със съзнанието за Божието могъщество и величие.

Защо Аллах създаде тази вселена ?

Всевишният Аллах (дж.дж.) повелява:

"И не сътворихме напразно небесата и земята, и всичко между тях. Сътворихме ги само с мъдрост. Ала повечето от тях не знаят." (Сура Ад-Духан /Димът/, 38-39)

Човек, който размишлява върху вселената трябва да може да осъзнае волята на Всевишния Аллах и да разбере, че Той е създал всичко с конкретна цел, като го е подчинил в служба на Своите раби. След това трябва да може да мисли за отговорността, която има към своя Създател и да изпълнява задълженията си на раб. Защото да останеш безчувствен и непризнателен към тези величестве-

ни дарове и благодат е горчиво нехайство, несъвместимо с човешката чест и достойнство!

Човек не бива да забравя, че ще отговаря за всички блага, които притежава. Всевишният Аллах повелява: **“После ще бъдете питани в този Ден за насладите [на земята].”** (Сура Ат-Такасур / Преумножаването/, 8)

Поради това за всички Божии блага, сред които живеем много често без дори да забележим, дължим безкрайна признателност и задължение да служим като верни раби на своя Създател. Щастливи са мъдрите души, които са проумели тези свои задължения и с това съзнание полагат усилия да ги изпълняват!..

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ЧОВЕКА

Ако помислим само, земята, по която стъпваме е пълна с телата на милиардите хора, живели преди нас и завърнали се в пръстта. Като милиарди сенки, наслоени една върху друга... Някой ден и ние ще бъдем погребани с делата си в прегръдката на пръстта и ще се процедим в гъстотата от сенки. След това, ще започне вечният живот и пътуването към безкрая. Да спрем и да помислим тогава: Кой разумен човек би заменил безкрая с мига?!

ИЗУМИТЕЛНИТЕ ДЕТАЙЛИ В СЪТВОРЕНИЕТО

Всевишният Аллах повелява:

وَفِي الْاَرْضِ اٰيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَۙ.
وَفٖٓي اَنْفُسِكُمْۜ اَفَلَا تُبْصِرُونَ

„За убедените на земята има знамения и в самите вас. Нима не съзирате?” (Сура Аз-Зарийат /Отвяващите/, 20-21)

Всевишният Аллах (дж.дж.) е създал човека толкова великолепно, че въпреки постиженията на науката и високотехнологичните открития, все още не са разкрити всички тайни и мъдрости скрити в него. В Свещения айет се повелява:

„О, човече, какво те отвлече от твоя щедър Господ, Който те сътвори и съчлени, и осъразмери? В какъвто образ пожела, в такъв те нагласи.” (Сура Ал-Инфитар /Разкъсването/, 6-8)

Тук Всевишният Аллах напомня миналото на човека като му внушава да размишлява върху сътворението си. А именно това, че макар да е неповторимо създание, най-достойният сред творенията, той всъщност е създаден от непривлекателна на вид течност. Колко абсурдно е това, че човек, разчита на преходното си съществуване и сила и въпреки, че е в позиция на „нищожност", се опълчва срещу своя Създател, Притежателят на безкрайното знание, мъдрост и сила, Който от капка вода го превръща в прекрасно създание!..

Етапите от човешкото създаване, които медицината едва наскоро откри са описани още преди 14 века в низпосланите знамения по следния начин:[36]

"Сътворихме Ние човека от подбрана глина, после го оставяме – частица сперма – на сигурно място, после от частицата сперма създаваме съсирек и създаваме късче като надъвкано месо, и от късче-

36 От 1 400 години насам всяко научно откритие потвърждава Свещения Коран. В него се засягат множество Божии закони, съществуващи във вселената и техните отражения – природните явления. Нито едно откритие досега не ги е опровергало, което е абсолютно доказателство за това, че източник на Книгата е Божието откровение (вахий). Така Свещеният Коран винаги изпреварва човешката наука, а тя го потвърждава. Много учени, които са били скептично настроени срещу Исляма, след научното потвърждение на истините, описани в Корана са намерили правия път. Един от тях е френският ембриолог Проф. Д-р Морис Бюкал.

то създаваме кости, и покриваме костите с плът, после го оформяме в друго творение. Благословен е Аллах, Най-прекрасният Творец! После подир това ще умрете. После в Съдния ден ще бъдете възкресени.” (Сура Ал-Муаминун /Вярващите/, 12-16)

Както създаването на човека така и неговите органи по свой специфичен начин го призовават към размисъл. Очите, ушите, ръцете, краката, мозъка, сърцето ни, накратко цялото ни тяло е като огромно поле за размисъл и сякаш ни казва:

Обърни поучителен взор към подредбата на органите, съставени от месо, нерви и вени; към изумителната система, в която функционират в хармония; всичко това е създадено от Всевишния Аллах! Създал е главата с кръгла форма, там е поставил очи, уши, нос, уста и други органи... Ръцете и краката е създал продълговати, в краищата с пръсти, а тях е разделил на фаланги... Създал е вътрешни органи като сърце, стомах, черен дроб, черва, утроба и др. с най-подходящата форма и качества... Нито един от тях не е излишен или в несъответствие с другите. Напротив, всеки един от тях има много важни функции и е създаден по най-подходящия начин за изпълнението им.

Всеки един орган има своите съставни компоненти. Окото, например е съставено от няколко слоя, като всеки слой има свои качества и форма. Ако един от тях се увреди или загуби своите качества, окото губи зрителната си способност.

Костите

Формирането на костите е достойно за изумление: Как от капка течност Всевишния Аллах ги прави толкова здрави и стабилни?! Как ги превръща в стабилен и уравновесен скелет, който държи тялото изправено! Как ги отмерва в различни количества и размери, как ги оформя – малки, големи, продълговати, широки, обли, кухи и плътни?!

Човекът не е създаден от една кост. Костите са свързани помежду си чрез стави и подвижни връзки. Всяка една от тях е оформена според движенията, които извършва. Смазващият механизъм на тези стави е толкова удивителен, че откритите досега технологии не дават същия резултат.

Сега да помислим, с какви трудности ще се изпълни живота ни, ако една от ставите в тялото ни не работи!

Ако Всевишният Аллах бе създал костите в тялото ни с една повече, тя би се превърнала в проблем и притеснение за нас, което трябваше да се отстранява. И обратното, ако в тялото ни липсваше една кост, колко усилия щеше да ни струваше да компенсираме тази липса. Много често това не би било възможно.

Да си представим, че не можем да ползваме палеца на едната си ръка... Колко трудно щяхме да вършим ежедневните си работи. Това наистина е въпрос, върху който трябва да се мисли.

Част от зъбите са плоски и подходящи за смилане. А друга част са остри и режещи така, че позволяват разкъсване и раздробяване.

За да раздвижи костите Всевишният Аллах е създал мускулите. Количеството и формата на мускулите са различни според мястото и нуждата от тях. В окото има множество мускули, ако един от тях заболее, цялото око се засяга.

Всичко това са видимите чудеса. Съществуват и качества, които не могат да бъдат усетени чрез петте сетива, като духовните особености - характер, нрав, личност, съвест; а тяхното значение е още по-изумително.

Чудесата в тялото на човека, са изкуството на Аллах, представено в капка течност. Когато човек види хубава картина, той се възхищава на майсторството, таланта и мисълта на художника. Извисява го в очите си. А всъщност това, което прави художникът не е да създава от нищото, а да обедини предмети като платно, четка и бои в определен порядък и да отрази впечатления получени от неща, които Всевишният Аллах е създал.

След като дори творбите на художниците се наблюдават с внимание и възхищение, не следва ли да помислим над това какво възхищение трябва да изпитваме пред човека - уникално произведение на изкуството, създадено от абсолютния Творец – Всевишния Аллах – от капка вода?

Частите на тялото

Устройството на ухото, ползата от носа, способността на езика да говори, да изговаря отделно всеки звук, наличието на зъби в устата, подредбата им подобно наниз от перли, чувствителната структура на гласните струни... Уникалността на гласа на всеки човек... Способността на слепите да разпознават хората по гласовете им...

Косата, брадата, веждите, миглите... Стомаха, дробовете, бъбреците, вените... Върху всяко едно от тях трябва дълго да се размишлява. С колко голямо знание и мъдрост е създадено всяко едно от тях, колко са съразмерни и как функционират в хармония...

Бъбрекът ни представлява малко късче месо, ала разпознава отровното и не отровното. Изхвърля отровното, а другото връща отново в тялото. Нима в бъбрека има разум, компютър или лаборатория? Всички знаем какви трудности преживява човек, когато този малък орган заболее. Огромни апарати са неспособни да извършат подобаващо това, което 50 гр. парче месо – бъбрека прави.

Нека погледнем ръцете! Създадени са дълги, за да можем да се протягаме за желаните неща. Дланите са плоски, разделени на пет пръста като всеки пръст има три части. Четири от пръстите са в една посока, а петият - в друга, така че да може да помага на другите. Ако всички хора някога

живели на земята и тези, които ще се родят се съберат, за да измислят по-добра форма на петте пръстта, не биха могли да го направят.

Ако човек загуби една от смятаните за най-маловажни части от тялото си – нокътя, ще се окаже неспособен дори да се почеше. Ако затова поиска помощ от друг, ще са необходими много обяснения, докато намери точното място на сърбежа. Докато със собствената си ръка човек много лесно намира и достига това място, дори когато спи.

Освен това и най-простите движения, които извършваме с ръцете и пръстите си, всъщност изискват много сложни инженерни изчисления. Като помислим, че нивото, което е постигнато чрез най-съвременните роботи, които имитират движенията на човешката ръка е доста далеч от човешките крайници, не можем да не изпитаме възхищение към безкрайното знание и могъщество на Нашия Създател, отразени в човешкото тяло.

Колко хубаво е изразил поета това, че Божието изкуство и в „човека" и в другите същества постоянно представя Абсолютния Творец пред виждащите очи и чуващите уши:

„Моето съществуване е най-хубавото доказателство за съществуването на моя Създател. Макар да има безброй други ясни и неоспорими доказателства, това доказателство само по себе си е достатъчно, няма нужда от други."(Шинаси)

Милостта и състраданието на Всевишния Аллах

Вижте милостта и състраданието на Всевишния Аллах, Който е отсрочил поникването на зъбите с две години от раждането на децата. Защото бебетата в продължение на две години не могат пълноценно да се хранят с друго освен с майчино мляко. От тази гледна точка, те нямат нужда от зъби, точно обратното наличието на такива би причинило болка на кърмещата майка.

С израстването на детето, нуждите на тялото нарастват и млякото става недостатъчно. Детето започва да изпитва нужда от по-силна храна. А затова се изисква дъвчене и гълтане. Формирането на зъбите при децата е нито по-рано нито по-късно от необходимото, те изникват точно в необходимия период. Ако изникваха по-рано биха пречили на кърменето. Изумително е как нашият Създател изважда тези твърди кости от меките венци и то в най-точното време.

След това Всевишният Аллах дарява майката и бащата с неповторимо чувство на нежност, за да могат да отгледат децата си. Ако мъдрият във всички Свои дела, Аллах не бе дарил с милост сърцата на родителите, кой щеше да понесе всички грижи по отглеждането им?!

Човешкото тяло е изключително поле за размисъл и едно от най-явните свидетелства за могъ-

ществото на Великия Създател. Ала нехаещият за това човек е постоянно зает с желанията на душата (нефс), без да осъзнава, че в задоволяването на тези желания животните са на ниво близко до хората. Това, което отделя човека от животните и го превръща в най-достойния сред създанията е умението да взима поука от чудесата на земята и небето, и да разсъждава над произведенията на Божието изкуство във вселената и човека. Когато се задълбочи в това свое умение, човек се издига до нивото на ангелите, дори по-високо и ще бъде възкресен сред пророците и праведниците, като приближен раб на Аллах. Тази чест и достойнство са неприсъщи за нехаещите хора, които живеят като животните, дори по-объркани и от тях, изпаднали в плен на страстите си.[37]

Човешкото лице и върховете на пръстите

Веднъж **Хазрети Юмер** (р.а.) чул в близост до него да казват:

"– Играта на шах е нещо изумително. Дъската за шах е само метър на дължина и ширина, същевременно и милион игри да се изиграят на нея, всяка игра ще е различна и няма да повтори предходната!"

Хазрети Юмер (р.а.) се обърнал и казал:

37 Имам Газали, *Ихйа*, VI, 58-62.

"– Има нещо, което е по-удивително от това. Лицето на човек е колкото педя. Местата на очите, носа, устата не се променят. Въпреки това на изток и запад не можеш да намериш две лица, които да са изцяло еднакви. Колко велика е силата и мъдростта на Аллах, Който представя толкова безкрайни разлики върху малко парче кожа!" (Рази, Тефсир, IV, 179-180 [Сура Ал-Бакара /Кравата/, 164])

Поета също ни насочва към тази мъдрост с думите:

Кой е изкусният художник, майсторски изписал лицето?
Никой ли не ще застане пред огледалото, за да попита?

(Неджип Фазъл)

Отпечатъците от пръстите на хората са още по-великолепни. В днешно време хората ползват врати и компютри, които се отварят с шифър от пръстовите отпечатъци. Защото пръстовите отпечатъци на хората са уникални за всеки един човек. Нещо повече всеки пръст от ръката на човек има неповторим отпечатък.

Това откритие е направено едва през 19 в., след което започва да се ползва за установяване на самоличността от органите на реда и правораздавателната система. В наши дни науката, която изучава пръстовите отпечатъци се нарича „Дактилоскопия".

Всевишният Аллах, Който е дарил хората с тази особеност, още преди 1400 години насочва вниманието ни върху това Божие чудо в знаменията на низпослания Коран. Той ни известява, че в Съдния ден съживявайки човешкото тяло отново, ще възвърне първоначалната форма дори на върховете на пръстите му. В свещените айети се повелява:

“Нима човек смята, че Ние не ще съберем костите му? Наистина Ние можем да възстановим и върховете на пръстите му.” (Сура Ал-Кийама /Възкресението/, 3-4)

Както е видно науката следва Свещения Коран, като го потвърждава.

Човешките очи подобно на пръстовите отпечатъци са различни и уникални. Все повече в днешния свят се разпространяват шифри за врати, компютри и машини, изградени на базата на ириса на окото.

Колко велик е Всевишният Аллах, сътворил това безкрайно разнообразие върху площ по-малка от 1 кв.см.!

Чудото на гените

Последните открития в генетиката разкриват това, че всеки човек има още един индивидуален и неповторим шифър.

Нещо повече, тези неща, наречени гени са толкова малки, че можем да съберем гените на всички живи същества в един шивашки напръстник.

Гените, които не могат да се видят дори с микроскопи, са във всяка жива клетка и определят качествата на всички хора, животни и растения. Този напръстник може да изглежда много малък, за да поеме всички индивидуални качествата на повече от 6 млрд. хора, но действителността по този въпрос не оставя място за съмнение.

Добре а как се получава така, че нещото наречено „ген" успява да скрие многобройните индивидуални качества на живите същества?! Как опазва всяка една особеност – дори психологическите – в толкова невероятно малко пространство?!

Способността на милиони атоми, заключени в невидим дори за микроскопите ген, буквално да управляват живота на земята, може да бъде само творение, произлизащо от безкрайното знание и сила на Премъдър Създател. Друго мнение е невъзможно.[38]

Нашият Всевишен Създател ни насочва към тази истина повелявайки:

"И когато твоят Господ извади от синовете на Адам, от гърба им, тяхното потомство, и ги

38 *Илим-Ахляк-Иман*, подготвил М. Рахми Балабан, стр. 189-190.

накара да засвидетелстват за себе си: "Не съм ли Аз вашият Господ?", казаха: "Да, свидетели сме." Да не кажете в Деня на възкресението: "Бяхме нехайни за това!" (Сура Ал-Араф /Стената /, 172)

Тези и подобни проявления на Божията мощ и изкуство, открити едва в наше време, оставят разума безсилен. Вдъхновен от това, в 19 век **Зия Паша** е написал следните мъдри стихове:

„Прославям Всевишния Аллах (тесбих), пред Чието изкуството умовете изпадат в изумление и Който с могъществото Си оставя безсилни дори най-видните учени..."

Кой поддържа в действие фабриката наречена „тяло"?

Човек трябва да вижда, това че на първо място той самия, а след това и останалите живи същества, на земята и небето, за всичко и непрестанно се нуждаят от Всевишния Аллах. Трябва да може да види например, че:

Всички процеси в тялото ни протичат почти изцяло извън нашата воля. Така е със сърдечните удари, вдишването и издишването, процесите в другите ни органи и клетки, изпращането на сигнали и координацията между тях. Ако управлението на органите в човешкото тяло, които работят в удивителен синхрон или дори само на една клетка, в

която протичат стотици биохимични реакции, бъде оставено на нас, най-вероятно няма да издържим и няколко минути и ще направим редица грешки.

Колко поучително е това, че от една страна можем да видим 10 тонен слон да се подчинява на 10 годишно дете, а от друга страна като израз на човешката слабост – как един вирус, толкова малък, че не може да бъде видян с просто око, поваля много силни и здрави тела!..

Това означава, че човек никога не бива да си приписва силата, с която Аллах ни дарява, не бива да се възгордява, не бива да забравя Истинския Притежател на благата, винаги трябва да е признателен и да търси убежище при Всевишния Аллах със съзнание за незначителност пред Божията сила.

Тук накратко се спряхме на няколко примера от безбройните Божии проявления на мъдрост и могъщество представени в човека. Ако продължим да разсъждаваме върху човека, ще видим още много тайни и мъдрости, които Всевишният Аллах е вложил. За всяка частица от човека може да се напише книга.

ЗАЩО Е СЪЗДАДЕН ЧОВЕКЪТ?

Каква е истинската цел в живота на човека, който е създаден по най-прекрасния начин и удостоен с милост и блага от Всевишния Аллах? Какво се очаква от него? Какви отговорности притежава?

Всевишният Аллах повелява следното:

“Нима смятахте, че ви сътворихме напразно и че при Нас не ще бъдете върнати?” (Сура Ал-Муаминун /Вярващите/, 115)

“Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат.” (Сура Аз-Зарийат /Отвяващите/, 56)

Човек трябва да благодари хилядократно за всяка една клетка в тялото си. Тази признателност трябва да показва чрез служене на Аллах (ибадет), раздаване на милостиня (садака), наставлявайки истината и търпението (сабър), и чрез извършване на добри деяния. Всяко благо има своята цена и всяко благо изисква признателност (шукюр).

Пратеникът на Аллах (с.а.в.) е повелил следното:

“„Даването на милостиня е дълг за всяка става от човешкото тяло във всеки ден, през който слънцето изгрява. Милостиня е да бъдеш справедлив между двама [спорещи]. Милостиня е да помогнеш на човек да се качи на добичето си или да вдигне на него вещите си. Милостиня е и добрата дума. Милостиня е и всяка твоя крачка, извървяна към [мястото за] молитвата. Милостиня е и да махнеш от пътя нещо, което пречи“ (Бухари, 72; Муслим, Зекят, 56)

"За всяка своя кост и става дължим милостиня (садака). Всяко прославяне на Аллах (Субханаллах) е садака, всяка благодарност (Елхамдулиллях) е садака, всяко произнасяне на думите «Ля Иляхе Илляллах / Няма друг бог освен Аллах/» е садака, всеки текбир (Аллаху екбер - Аллах е Велик) е садака, да призоваваме към добро е садака, да възбраняваме злото е садака. Равностойно на това са два рекята молитва духа (кушлук намаз)." (Муслим, Мусафирин 84, Зекят 56; Бухари, 11.)

В други предания към горното е добавено и *"отсъждане със справедливост между двама души"* и *"показване на път"*. (Бухари, 11; Муслим, Зекят, 56)

Следователно, в този свят трябва да полагаме усилия да бъдем прекрасни раби на Всевишния Аллах. Трябва да се подготвим за отвъдния свят по най-хубавия начин, изживявайки живота си в служене на Аллах (ибадет) и добри дела.

РАЗКРИВАНЕ НА ЗАГАДКАТА НА СМЪРТТА

Мухаммед бин Ка'б ал-Курази разказва:На времето се бях срещал с **Юмер бин Абдулазиз** в **Медине-и Мюневвере**. Тогава той бе доста добре изглеждащ млад мъж, който живееше в изобилие. След време го посетих, след като вече бе станал Халиф. Когато влязох при него се изненадах и се вгледах в него с изумление, а той ме попита:

“–Защо ме гледаш така учудено?” Аз отвърнах:

“– О, Халифе на мюсюлманите, лицето ви е пребледняло, тялото ви е изтощено, косите ви са посивели и оредели! Като ви видях в този вид не можах да скрия учудването си.”

След което, Юмер бин Абдулазиз ми каза:

“– Ей, Мухаммед, кой знае как ще се учудиш, ако ме видиш три дни, след като са ме погребали. Тогава мравките ще са извадили очите ми, те ще са изтекли върху лицето ми, устата и носа ми ще са пълни с кръв и гной. Тогава съвсем не ще ме познаеш и много повече ще се учудиш…” (Хаким, IV, 300/7706)

Преди всичко останало, човек трябва да мисли за своя край. В какво състояние ще го завари последният му дъх, с какво ще се срещне в гробния живот и на какво ниво ще бъде в отвъдния свят? Това са най-важните неизвестни за човека. С други думи да разкрие тайната на пътешествието от люлката до гроба и мъдростта на идването си на този свят и преминаването към отвъдния… През целия си живот човек трябва да полага усилия да разплете тази загадка и да достигне до вечното спасение.

Човекът трябва да размишлява най-вече върху това, че е смъртен. Абсолютна истина е че:

“Всичко тук погива.” (Сура Ар-Рахман / Всемилостивия/, 26)

Ще дойде ден, който няма да има утрешен ден! Този ден е неизвестен за всеки един от нас! Всевишният Аллах повелява:

“И смъртната агония ще донесе истината: “Това е, което си избягвал. И ще се протръби с Рога. “Това е Денят на обещанието!” (Сура Каф, 19-20)

Всеки влиза в този свят през една врата, тоест през майчината утроба. Живее на този свят, който е като писта ограничена от духовни усещания и постъпки и такива, които са продиктувани от желанията на душата (нефс). След като премине този тесен коридор, през вратата на гроба се отправя към вечния свят.

Така света е като хан с две врати, който от времето на Хазрети Адем до днешни дни непрестанно се изпълва и изпразва с безброй хора. А къде са те днес? Къде ще бъдем ние след време? Неизвестно... Едно е сигурно, и угнетителите и невинните жертви, и праведните и нечестивците бяха споходени от смъртта и сега всички те очакват края на света, с който ще започне вечния живот...

Ако помислим само, земята, по която стъпваме е пълна с телата на милиардите хора, живели преди нас и върнали се в пръстта. Милиарди сенки наслоени една върху друга... Някой ден и ние ще бъдем погребани с делата си в прегръдката на пръстта и ще се процедим в гъстотата от сенки. След това ще започне вечния живот и пътуването към безкрая. Да спрем и да помислим тогава: Кой разумен човек би заменил безкрая с мига ?!

Повелявайки:

“В Деня, когато го видят, те сякаш ще са пребивавали само една привечер или утрин.” (Сура Ан-Назиат /Изтръгващите/, 46) Всевишният Аллах ни известява за това колко кратък е земния живот в сравнение с вечния.

Вижте как пресъздава тази истина поета:

Този крехък живот е като премигване с очи,
Дойде, отмина, не разбрахме, като птичка - кацна и отлетя.

(Ашък Паша)

В такъв случай нима има по-голяма глупост от това да се пропилява краткия човешки живот в нехайство?

Размисъл върху смъртта (тефеккюр-и мевт)

Пророкът (с.а.в.) повелява често да мислим за смъртта, за да не оставаме в плен на земното[39] и казва: *“Много учудващо е положението на онзи, който въпреки че вярва във вечната родина, работи и полага усилия само за измамния земен свят!”* (Кудаи, Шихабу’л-Ахбар, ном.: 383)

Когато човек мисли за това, че ще се отдели от земния свят, ще остане сам с доброто или злото, което е

39 Тирмизи, Зюхд, 4; Несаи, Дженаиз, 3.

вършил и ще получи отплата за делата си, се отдалечава от греховете и проявява по-голямо желание да извършва праведни дела. Следователно размисълът върху смъртта става причина за осъзнаване, поставяне в ред на живота ни и полагане на усилия за разкрасяване на отвъдния ни свят. Както се повелява в един хадис:

"Мислете често за смъртта! Защото мисълта за смъртта пречиства (човека) от греховете и го прави неподатлив към земното. Ако мислите за смъртта, когато сте богати, това ще ви предпази от бедствието на богатството. Ако размишлявате за смъртта, когато сте бедни - ще спомогне за това да сте доволни от живота си." (Суйути, Джамиу'с-Сагир, I, 47)

Отново подтиквайки към размисъл върху смъртта (*тефеккюр-и мевт*) Пратеникът на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) повелява следното:

"Бях ви забранил да посещавате гробовете. Но вече можете да го правите, защото посещаването на гробовете ви напомня за отвъдния свят." (Тирмизи, Дженаиз, 60; Муслим, Дженаиз, 106)

"Помнете смъртта и изгниването на тялото и костите! Онзи, който иска отвъдния свят (ахирет), трябва да изостави украсата на земния свят." (Тирмизи, Къямет, 24)

"...Аллах обича тези, които често мислят за смъртта." (Хейсеми, X, 325)

Един от Сподвижниците на Пророка (с.а.с.) попитал:

“–Кои са най-умните сред вярващите?” А Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелил:

“– Онези, които често си спомнят за смъртта и се подготвят по най-хубавия начин за след нея. Тези са най-умните.” (Ибн-и Мадже, Зюхд, 31)

Размисъла на Сподвижниците (Асхаб-ъ Кирам) върху смъртта

В една от своите проповеди **Ебу Бекир** (р.а.) казва следното:

“Къде са красивите хора, на които всички са се възхищавали? Къде са юнаците, разчитали на младостта си? Къде са владетелите, строили величествени градове, оградени от високи крепостни стени? Къде са героите, непознаващи поражение на бойните полета? Времето изтри всички от земята. Всички те бяха погребани в тъмнината на гробовете си. ***Побързайте, побързайте! Преди да е отминало времето се съвземете и се подгответе час по-скоро за след смъртта! Спасете се, спасете се!***” (Ибну’л-Джевзи, Земму’л-Хева, стр. 668; Надрату’н-Наим, III, 960)

Достойната **Хазрети Айша** (Аллах да е доволен от нея – р.а.) разказва:

“Веднъж си спомних за ада (джехеннем) и заплаках. Когато Пратеникът на Аллах (с.а.в.) ме видя така, попита:

«– Айша, какво ти е?»

«– Спомних си за ада и затова заплаках. В Съдния ден (къямет) Вие пророците ще си спомните ли за семействата си?» отвърнах аз.

Пратеникът на Аллах (с.а.с.) отговори така:

«– Има три места, където никой няма да мисли за никого:

1. Когато се претеглят делата на везната, преди да стане ясно дали тя ще натежи или ще олекне от извършеното;

2. Когато се раздават книгите на делата и не е ясно дали ще получи книгата си отляво, отдясно или откъм гърба, докато човек не изрече: **“... Ето ви, прочетете моята книга!”** (Сура Ал-Хакка /Неизбежното/, 19);

3. И когато мостът „Сърат” бъде издигнат и подпрян върху ада. От двете му страни ще има много куки и остри бодли. С тези куки Всевишният Аллах сграбчва, когото поиска от Своите създания и го хвърля в ада. Човек няма да мисли за никого, докато не се увери, че се е спасил от тези куки.»” (Хаким, IV, 622/8722)

Усейд бин Худайр (Аллах да е доволен от него – р.а.) бе един от добродетелните сподвижници. Той често казваше:

“Ако можех постоянно да съм в едно от тези три състояния, безспорно щях да съм от обитателите на рая:

1) Душевното състояние, в което съм, когато чета или слушам Свещения Коран,

2) Духовното състояние, в което се обгръщам, когато присъствам на беседите на Пророка (с.а.в.) и слушам наставленията му,

3) Чувствата, които изпитвам, когато изпращам покойник. Винаги когато присъствам на погребение си задавам въпросите: «Какво ли ще е положението ти когато починеш, какво ще ти бъде сторено и къде ще бъдеш изпратен накрая?!» ” (Ахмед, IV, 351; Хаким, III, 326/5260)

Ползата от размисъла върху смъртта (тефеккюр-и мевт)

Както е изразено и в хадиса: ***“Смъртта е достатъчна за наставление на хората.”*** [40] За мислещите и поучаващите се в смъртта има много поуки.

Прекомерната обич и привързаност към преходните наслади на земята, властовите позиции и

40 Хейсеми, *Меджмау’з-Зеваид,* X, 308.

имотите, са началото на духовните заболявания. Завистта, възгордяването, лицемерието и страстите на душата (нефс) са плод на обичта към земното. Най-доброто лекарство, с което можем да се предпазим от тези духовни болести и лоши качества е размисълът върху смъртта и положението в гроба и отвъдния свят (ахирет).

Основната цел на тасаввуфа е преодоляване на страстите на душата (нефс), опазване от нейното себелюбие и пречистване на сърцето от любовта към земното. Поради това размисълът върху смъртта (*тефеккюр-и мевт*) е често използван метод като средство за постигане на тази цел. В рамките на изпълнение на религиозните си задължения учениците прекарват 5-10 минути в размисъл за смъртта.

За да насочат хората към размисъл върху смъртта, предците ни са изграждали гробищните паркове в самите градове, край пътя или в дворовете на джамиите.

Честият спомен за смъртта отклонява страстите на душата (нефс) и подготвя за отвъдния свят, като по този начин опазва от изгарящото разкаяние в последния дъх. Всевишният Аллах ни известява за това, че онези, които като събудени от сън се опомнят едва в мига на смъртта, в дълбока горест казват:

“…Господи, да би ми дал малко време, щях да раздавам милостиня и да бъда от праведните!” (Сура Ал-Мунафикун /Лицемерите/, 10)

За да не изживеем това горчиво разкаяние и безнадеждност трябва навреме да се събудим и да се подготвим за отвъдния живот, преди да сме пропуснали възможността за това.

Хасан ал-Басри Хазретлери присъствал на погребение, след като погребали починалия се обърнал към човек, който стоял наблизо и попитал:

"– Дали починалият сега си мисли, че би искал да има възможност да се върне сред живите, за да увеличи праведните си дела и споменаването на Аллах (зикир) и да моли повече за опрощение за греховете си (истигфар)?"

А човекът отвърнал:

"– Разбира се, че мисли така."

След което Хасан ал-Басри Хазретлери казал:

"– Тогава какво става с нас, та не мислим като него?" (Ибну'л-Джевзи, ел-Хасену'л-Басри)

Да се подготвим за ужаса на смъртта

Хасан ал-Басри Хазретлери е казал следното:

"Има два дни и две нощи, каквито творенията не са виждали и чували:

Една от нощите е първата нощ прекарана в гроба сред мъртвите. Никога преди не си бил сред тях.

Втората нощ е нощта, чието утро е Съдния ден (късямет), защото започва ден, след който нощ не ще настъпи.

Първият от най-страховитите дни е денят, в който идва вестоносец на Всевишния Аллах и ти известява дали Той е доволен от теб или не, дали отиваш в рая или ада.

Вторият от тези дни е денят, в който книгата на делата ще ти се даде от дясната или лявата страна и ще се явиш пред Всевишния Аллах.” (Ибну’л-Джевзи, ез-Зехру’л-Фатих, стр. 25; Ебу’л-Ферেдж Абдуррахман, Ехвалу’л-Кубур, стр. 154)

Най-голямото изпитание и най-ужасната беда за човека е смъртта. Ала още по-лошо от нея е да се живее в нехайство за смъртта, да не се мисли за нея и да не се вършат дела, които Всевишният Аллах одобрява. Това, което подобава на умния човек е да се подготви за смъртта, преди да е настъпила и да пречисти душата си (нефс) от лошия нрав.

Шейх Сади казва:

“Хей братко, накрая и ти ще се превърнеш в пръст ! Преди да си станал на пръст, стани смирен като нея!”

Хазрети Юмер (Аллах да е доволен от него – р.а.) е казал следното:

“*Направете си равносметка, преди да ви бъде направена такава. Украсете се (с праведни дела) за най-голямото представяне (деня, в който ще се явите пред Всевишния Аллах и ще Му бъдете представени)*! *Без съмнение, онзи, който в земния живот прави равносметка на душата си (нефс) в Съдния ден лесно ще представи равносметка за делата си.*” (Тирмизи, Къямет, 25/2459)

След като останките ни бъдат погребани, децата и имотите ни ще останат далеч от нас. Ние ще влезем в прегръдката на пръстта само с делата си. Там и тялото и покровът ни (кефен) също ще се превърнат в пръст. С нас ще останат само праведните ни дела.

Имам ал-Газали Хазретлери казва следното:

“В момента на смъртта само три неща остават с човек:

1) Чистотата на сърцето му, тоест пречистеното от земната мръсотия сърце. Всевишният Аллах повелява следното:

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰيهَا

“Сполучва онзи, който я пречиства.” (Сура Аш-Шамс /Слънцето/, 9)

2) Близостта му със споменаването на Аллах (зикир). Всевишният Аллах повелява следното:

اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

"...при споменаването на Аллах сърцата се успокояват." (Сура Ар-Раад /Гърмът/, 28)

3) Обичта, която е изпитал към Аллах (мухаббетуллах). Всевишният Аллах повелява следното:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Кажи: "Ако обичате Аллах, последвайте ме! И Аллах ще ви обикне, и ще опрости греховете ви. Аллах е опрощаващ, милосърден." (Сура Ал-Имран /Родът на Имран/, 31)

Пречистването на сърцето се постига чрез опознаване на Всевишния Аллах със сърцето (марифетуллах). Опознаването на Всевишния Аллах със сърцето (марифетуллах) от своя страна се постига чрез постоянно споменаване на Аллах (зикир) и размисъл (тефеккюр). Ето тези три качества са спасителните качества." (Руху'л-Бейан, XI, 274)

Ако човек направи необходимата подготовка за "бъдещето", смъртта се разкрасява за него и той спира да се страхува от нея.

Както **Бишр бин Харис Хазретлери** казва:

“Каква хубава спирка е гробът за онзи, който се подчинява на Аллах!”

Колко хубаво е казал **Хазрети Мевляна**:

“Сине, смъртта на всеки носи неговия оттенък. Тези, които не приемат смъртта като завръщане към Аллах и я ненавиждат; които са врагове на смъртта, биват посрещнати от нея като ужасяващ враг. А онези, които я приемат като приятел, тях посреща дружелюбно.

О душа, бояща се и бягаща от смъртта! Ако искаш да знаеш истината, ти всъщност се страхуваш от себе си, а не от смъртта.

Защото в огледалото на смъртта, те плаши не лицето на смъртта, а твоето зло лице. Духа ти прилича на дърво. Смъртта е лист от него. Всяко листо е като дървото, на което е израсnало...”

Накратко, смъртта и живота ни в гроба, който ще продължи до Съдния ден, ще се формират според делата ни и състоянието, в което се намираме в земния живот.

Поради това в много айети от Свещения Коран, Всевишният Аллах ни разкрива обстановката както в земния така и в отвъдния свят. Като иска от нас да мислим за това, че един ден земята ще бъде унищожена с мощен взрив и ще престане да съществува и

с тази мисъл да се отдалечим от нейните измами и примамки. Всевишният Аллах ни повелява да размишляваме над това, че с всеки изминал ден отвъдния свят (ахирет) се доближава до нас и ще продължи вечно и именно към него следва да се стремим.

Поради това всеки раб трябва преди да срещне смъртта да се покае искрено от всички свои грехове и да поправи недостатъците си в подчинението на повелите и забраните на Аллах. На всеки, когото с нещо несправедливо е ощетил трябва да отдаде полагащото му се по право. Тоест трябва да поиска прошка от всеки, когото с думи е наскърбил, наклеветил, на когото се е присмял или за когото е злословил; всеки, когото е ударил; всеки, за когото в сърцето си е стаил съмнение или подозрение; да се пречисти преди смъртта си от дългове и чужди права останали върху него.

В земния живот невежият може да се радва за това, че е ощетил други и да възприема нещастието си за щастие, ала утре, когато се поставят везните на справедливостта и му се каже: **„Ти си безпомощен, низък, беден и разорен. Тук вече не можеш да възстановиш правата на несправедливо ощетените от теб и не можеш да искаш прошка от никого!"** никой не може да предположи колко много ще съжалява.

Смъртта на един от халифите на Омеядите **Абдулмелик бин Мерван** бе наближила, когато мина-

вайки през покрайнините на Шам (Дамаск) видя перач, да увива мокрите дрехи в ръцете си и да ги удря в камъните за пране. Мислейки за ужаса на равносметката в Съдния ден халифът въздъхна дълбоко и каза:

“–Де да бях и аз перач като него! Да печелех дневната си прехрана с труда на ръцете си и да не решавах нито едно от светските дела.” (Имам Газали, *Ихйа*, VI, 114)

Заедно с мисълта за ужаса на смъртта и подготовката за нея, никога не трябва да губим надежда за милостта на Всевишния Аллах.

Укбе ел-Беззар разказва:

“Един бедуин видя покойник, когото отнасяха за погребение. Обърна се към него и каза:

«– Поздравявам те, о покойнико, колко си щастлив!» Когато го попитах:

«– За какво го поздравяваш?» той отвърна:

«– Как да не поздравя онзи, когото отвеждат в затвора на най-Щедрия и Милостивия (тоест в гроба)? Отвеждат го при Онзи, Който е Величествен в даровете и Безкраен в милостта към гостите Си.»

Сякаш дотогава не бях чувал по-прекрасни думи.” (Ебу’л-Ферsuccessor Абдуррахман, Ехвалу’л-Кубур, стр. 155)

РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ СВЕЩЕНИЯ КОРАН

За духовно извисените вярващи, Свещеният Коран е величествена врата, която се отваря към дълбините на размисъла. Той е просторен хоризонт за размисъл; езикът на небето и земята. С мъдрите си известия, храна за духа (рух), той е безкрайна съкровищница на благодат; едно от чудесата дарени на хората.

Хилядите творби изписани в ислямската литература от 1400 години насам са, за да разберем в дълбочина една „Книга" и за да опознаем отблизо един „Човек" като се удостоим с прекрасните черти от неговия нрав.

Размисъл Върху Свещения Коран

Човекът по природа е склонен към размисъл (тефеккюр). За да не остане затворен в тесните граници, които душата (нефс) поставя пред разума, човек се нуждае от водач, който да го напъти към истината и доброто. Най-верният водач и пътеводител е Свещената книга на Аллах – Коранът и неговото живо олицетворение - Пратеникът на Аллах (с.а.в.).

Изпратен като милост за човечеството, за духовно извисените вярващи, Свещеният Коран е величествена врата, която се отваря към дълбините на размишлението. Той е просторен хоризонт за размисъл; езикът на небето и земята. С мъдрите си известия, той е храна за духа (рух), безкрайна съкровищница на благодат; едно от чудесата дарени на хората.

Свещеният Коран е разяснение на човека и вселената. **Вселената**, **човека** и **Свещеният Коран** са три взаимообвързани свята, които се поясняват по най-хубавия начин. Който се задълбочава в Свещения Коран, започва да чете себе си и милостта на Своя Създател; да разгръща вселенските страници на мъд-

ростта. За него се разкриват безброй Божии тайни и в сърцето му се отварят прозорци към отвъдното.

В Свещения Коран е лекът срещу страстите на душата нефс и егоистичните чувства, които водят човека към духовна гибел. Спасението от безнравствеността и порочността, които принизяват човека по-ниско и от животните също е в Свещения Коран. В него са и предпазните мерки, които не позволяват чувството за справедливост да се превърне в несправедливост. Накратко, най-голямата рецепта за щастие, от която човек се нуждае се намира в Свещения Коран.

Аллах ни научи на Свещения Коран

Свещеният Коран е най-големият дар, който Аллах е низпослал на човечеството. В знаменията се повелява:

“Всемилостивия научи на Корана, сътвори човека, научи го да говори.” (Сура Ар-Рахман /Всемилостивия/, 1-4)

Едно от големите проявления на безкрайната милост на Всевишния Аллах е това, че научи човека на Корана и така го дари с много тайни и мъдрост. Поради това човек трябва да разучи Свещения Коран и в рамките на тези Божии напътствия и поучения да развие на първо място вътрешния си свят, а след това да полага усилия с всяко свое действие и състояние да бъде като жив Коран. И едва след това, ясно и разбираемо да се опита да го доведе до знанието на другите хора.

Всички книги са за една КНИГА

Хилядите творби, изписани в ислямската литература от 1400 години насам са, за да бъде разбрана в дълбочина една „**Книга**” и за да бъде опознат отблизо един „**Човек**”. Дори всички дървета на света да бяха моливи и всички морета да бяха от мастило, пак би било невъзможно да се изпишат всички мъдрости и истини, които Коранът съдържа.[41] В него се съдържат кодовете на цялото знание и мъдрост, а също така и ключовете към щастието, както в този така и в отвъдния свят.

Свещеният Коран винаги е във водеща позиция, а човешките науки го следват. Всяко научно откритие потвърждава и разяснява мъдростите на Свещения Коран.

Всевишният Аллах повелява:

“Ще им покажем Нашите знамения по хоризонтите и в тях самите, додето им се изясни, че това е истината. Нима не е достатъчно, че твоят Господ е свидетел на всяко нещо?” (Сура Фуссилат /Разяснените/, 53)

Докато продължават изследванията върху Корана, ще продължат да излизат на бял свят нови

41 **„И ако всички дървета на земята станат калеми, и в морето придойдат още седем морета [мастило], няма да се изчерпят Словата на Аллах. Аллах е всемогъщ, премъдър.”** (Сура Лукман, 27)

и нови негови чудеса. **Пратеникът на Аллах** (саллялляху алейхи ве селлем) ни е известил, че учените няма да могат да се наситят на Свещения Коран; той няма да загуби актуалността си от непрекъснато повторение и няма да се изчерпят онези негови качества, които изумяват и възхищават човека.[42]

КОГАТО ЧЕТЕМ СВЕЩЕНИЯ КОРАН ТРЯБВА ДА РАЗМИШЛЯВАМЕ НАД НЕГО

Учените в Исляма са дефинирали целта на четенето на Свещения Коран като размисъл върху значението и мъдростта му и съобразяване на начина на живот и поведението с тях.

За развиване на способността за разсъждаване няма по-полезно нещо от четенето на Свещения Коран, защото той е словото на Аллах, Който знае всички възможни състояния и положения на човека. Свещеният Коран позволява на човек да опознае себе си по най-правилния начин. Поради това, всеки вярващ трябва често да чете Свещения Коран и да търси отразеното в него желание на Всевишния Аллах.

Така четенето на знаменията на Корана с размисъл (тефеккюр) и предвидливост (тедеббюр) е много по-ценно от това да се четат знаменията, без да се разсъждава върху тях. Във всяка една дума от тях се

42 Тирмизи, Федаилу’л-Куран, 14; Дарими, Федаилу’л-Куран, 1.

съдържат безброй тайни, които могат да бъдат разбрани само с пречистено и изпълнено със състрадание сърце, което се постига вследствие на детайлен размисъл, висока нравственост и праведни дела.

Всевишният Аллах повелява следното:

"...В нея низпослахме ясни знамения, за да се поучите!" (Сура Ан-Нур /Светлината/, 1)

"Това е Книга, която низпослахме на теб [о, Мухаммад] – благословена, за да размишляват над нейните знамения и за да се поучават разумните хора..." (Сура Сад, 29)

"И нима не размишляват над Корана или сърцата им са под ключ?" (Сура Мухаммад, 24) Когато попитали **Пророка** (салляллаху алейхи ве селлем):

"– С какъв глас е по-добре да се чете Корана?" Той отговорил:

"С глас, който ще накара слушащите да почувстват страха на четящият от Аллах." (Дарими, Федаилу-л Коран, 34)

Едно от делата, които предизвикват нашепванията на сатаната (шейтан) е четенето на Свещения Коран. Защото човек, който чете Свещената книга и размишлява над обещанията, предупрежденията в него и ясните му знаци и разяснения, с още по-голямо желание се насочва към праведни дела; по-ста-

рателно избягва забраните (харам) и съмнителните неща. Поради това, че четенето на Свещения Коран е най-достойното сред праведните дела, сатаната (шейтан) се стреми по-всякакъв начин да отдалечи хората от него. Изхождайки от тази мъдрост, на хората е повелено преди да започнат да четат Свещения Коран да потърсят убежище при Аллах от прокудения шейтан (сатана) с думите: « أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ». Както се повелява в свещения айет:

"И когато четеш Корана, при Аллах търси убежище от прокудения сатана!" (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 98)

Как Пратеника на Аллах (с.а.в.) четеше Свещения Коран?

Пратеника на Аллах (с.а.в.) четеше Свещения Коран задълбочено, бавно и в състояние на духовна вглъбеност. Размишляваше над значението на знаменията и прилагаше веднага в живота си повелите на Аллах. Когато четеше айети, в които се говори за прославянето на Аллах (тесбих), казваше *„Субханаллах"* (Пречист е Аллах /в смисъл на пречист е Всевишният Аллах (дж.дж.) от всякакви недостатъци и пороци/). При айетите с молитви (дуа) зовеше Аллах, а прочитайки айетите свързани с търсене на убежище при Аллах, самият той веднага търсеше убежище при Аллах.[43]

43 Муслим, Мусафирин, 203; Несаи, Къяму'л-Лейл, 25/1662.

Понякога до такава степен се вглъбяваше, че до сутринта оставаше буден в размисъл и молитва върху един и същ айет.

Ебу Зер (Аллах да е доволен от него – р.а.) разказва:

Една вечер **Пророка** (с.а.в.) остана прав (къям) в молитвата намаз до сутринта повтаряйки следният айет:

إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَۚ وَإِنْ تَغْفِرْ
لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

„Ако ги измъчваш – те са Твои раби, а ако ги опростиш – Ти си Всемогъщия, Премъдрия." (Сура Трапезата /Ал-Маида/, 118) (Несаи, Ифтитах, 79; Ахмед, V, 156)

Предава се, че Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари, изрекъл Словата на Аллах, Всевеликия и Всемогъщия, за Ибрахим: **„Господи мой, те заблудиха мнозина от хората. Който ме последва, той е с мен"** (14: 36) Изрекъл и думите на Иса, Аллах да го благослови и с мир да го дари: **„Ако ги измъчваш – те са Твои раби, а ако ги опростиш – Ти си Всемогъщия, Всемъдрия"** (5: 118). Тогава вдигнал ръце и казал: *„О, Аллах, моята общност, моята общност!"* И заплакал. Аллах, Всемогъщия и Всевеликия, казал: *„Джибрил, иди при Мухаммед – а твоят Господ най-добре знае –*

и го попитай защо се разплака!" Джибрил отишъл и Пратеника на Аллах, Аллах да го благослови и с мир да го дари, го известил за онова, което е казал. А Аллах най-добре го знае. Аллах Всевишния казал: *„Джибрил, иди при Мухаммед и му кажи: „Ние ще те удовлетворим относно твоята общност и не ще те огорчим"* (Муслим, Иман, 346)

Толкова привързан и състрадателен бе Пратеника на Аллах (с.а.с.) към общността си (уммет). Трябва добре да помислим над този хадис и да си направим равносметка колко ние обичаме Пророка и като доказателство за тази обич, доколко успяваме да живеем според Сунната, която ни е завещал.

Абдуллах бин Месуд (р.а.) разказва следното:

„Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари, ми каза: „Прочети ми Корана!" Казах: „Пратенико на Аллах, нима аз да ти го чета, след като на теб е низпослан?" Отговори: „Обичам да го слушам от други хора". Тогава му прочетох Сура Жените, докато стигнах до следното знамение: ***„И как ще бъдат, щом доведем от всяка общност свидетел, и теб доведем [о, Мухаммед] да свидетелстваш за тях?"*** *(Сура Жените /Ан-Ниса/, 41) Той каза: „Стига засега". Тогава се обърнах към него и видях от очите му да капят сълзи"* (Бухари, Тефсир, 4/9; Муслим, Мусафирин, 247)

Достойната Айша (Аллах да е доволен от нея) ни разказва следната случка – пример за благото сърце и хоризонта на размисъл на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

“Една вечер Пратеника на Аллах (с.а.в.) каза:

«– Айша! Ако позволиш, тази вечер бих искал да прекарам нощта в служене на Аллах (ибадет).» Аз му отвърнах:

«– Обичам да бъда при Вас, но повече обичам онова, което Ви радва.»

След което, стана, взе абдест и застана на молитва. Плачеше… Плака толкова много, че сълзите му намокриха дрехата, благословената му брада и дори мястото където опираше глава в седжде. В това време, достойният Билял дойде да го повика за молитва. Когато го видя да плаче, каза:

«– О, Пратенико на Аллах!? Нали Аллах опрости Вашите минали и бъдещи прегрешения, защо плачете?»

Пратеника (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

«– Нима не трябва да съм благодарен раб на своя Създател? Тази нощ бяха низпослани някои знамения. Горко на онези, които ги четат, ала не размишляват върху значението им !» след което, прочете следните айети:

„В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишляват за сътворяването на небесата и на земята: "Господи наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си Ти! Опази ни от мъчението на Огъня!" (Сура Ал-Имран /Родът на Имран/, 190-191)" (Ибн-и Хиббан, *Сахих,* II, 386; Алуси, *Руху'л-Маани,* IV, 157.)

В нощта, в която бяха низпослани тези знамения, Пророкът (с.а.с.), плака до сутринта с бисерни сълзи, на които можеха да завидят и звездите в небето. С позволението на Аллах и сълзите, които вярващите проливат докато размишляват над проявленията на Божията сила и могъщество, ще са украса на преходните нощи; светлина в гробния мрак и капчици роса в райските градини на отвъдния свят.

За да изрази достойнствата на четенето на Свещения Коран с размисъл и опознаване на тайнството му, Пророкът (с.а.с.) е повелил следното:

"...Всякога, щом хора се събират в някой от домовете на Аллах Всевишния, за да четат Книгата на Аллах и взаимно да я изучават, над тях се спуска покой и ги покрива милосърдие, и ги обграждат ангелите, и Аллах ги споменава пред онези, които са при Него." (Муслим, Зикр, 38; Ебу Давуд, Витр, 14/1455; Тирмизи, Къраат, 10/2945)

"Онзи, който прочете целия Коран за по-малко от три дни, не може да го разбере подобаващо и да размишлява над него достатъчно." (Ебу Давуд, Витр, 8/1390; Тирмизи, Къраат, 11/2949; Дарими, Салят, 173)

"Чети Корана така, че да те възпира от лошите постъпки! Ако не може да те предпази от тях, все едно не си го чел." (Ахмед бин Ханбел, Зюхд, стр. 401/1649)

Как сподвижниците на Пророка (с.а.с.) четяха Свещения Коран

Сподвижниците на Пророка (с.а.с.) полагаха усилия да размишляват по най-хубавия начин, да вникнат в значението на Свещения Коран и да го прилагат в живота си. Типичен пример за това са следните думи на **Хазрети Юмер** (р.а.):

"Завърших Сура Бакара за 12 години и в израз на благодарност за това, принесох в жертва (курбан) една камила." (Куртуби, I, 40)

И сина на Хазрети Юмер **Абдуллах** (р.а.) бе полагал усилия цели 8 години, за да научи и приложи в живота си Сура Бакара. (Муватта, Коран 11)

Но те четяха Корана учейки повелите, забраните и свързаните с тях неща. Задълбочаваха се в размисъл над свещените айети и ги пренасяха в живота си. (Кеттани, *Тератиб*, II, 191)

Един човек дошъл при **Зейд бин Сабит** (Аллах да е доволен от него – р.а.) и го попитал какво мисли относно прочит на Свещения Коран за една седмица. А той отвърнал: "Хубаво би било." След което продължил:

"– Ала аз бих се насладил повече на прочит за 15-20 дни. Ако попиташ защо, така ще мога по-добре да разсъждавам над Корана и по-добре да разбера значението му." (Муватта, Коран, 4; Ибн-и Абдилберр, Истизкар, II, 477)

Абдуллах бин Мес'уд (р.а.) е казал следното:

"*Който търси познание - да разсъждава над смисъла на Свещения Коран! Да насочи усилията си над тълкуването и четенето му! Защото в Корана се съдържа знанието на миналото и бъдещето.*" (Хейсеми, VII, 165; Бейхаки, Шуаб, II, 331)

Един бедуин бе чул Пратеника на Аллах (с.а.в.) да произнася следния айет от Корана:

„Който извърши добро, дори с тежест на прашинка, ще го види. И който извърши зло, дори с тежест на прашинка, ще го види." (Сура Ал-Залзала /Земетръсът/, 7-8)

С голямо учудване попита:

"– О, Пратенико на Аллах, дори с тежест на прашинка?!"

А Пророкът (с.а.в.) отвърна:

“–*Да*” – В миг лицето на бедуина се промени и той простена няколко пъти:

“– Ах, моите прегрешения!” След това, повтаряйки чутите айети, стана и се отдалечи.

След него Пророкът (с.а.в.) повели:

“– *Вярата влезе в сърцето на този бедуин*. (Суйути, ед-Дурру’л-Мансур, VIII, 595)

Как приближените раби на Аллах четяха Свещения Коран

Фудайл бин Ийаз (Аллах да се смили над него) е казал:

“– Свещеният Коран бе низпослан, за да се прилага на практика. Ала хората практикуват само четенето му!” В отговор на тези негови думи го попитали:

“–Как Корана се прилага на практика ?” А той отвърнал:

“– Като приемем позволеното за позволено и забраненото за забранено и приложим това в живота си, като се подчиняваме на повелите и спазваме забраните, и като спираме (за да прославяме Аллах (тесбих), да изследваме и размишляваме) над изу-

мителните и възхитителни изрази в него.” (Хатиб ел-Багдади, Иктизау’л-Илми’л-Амеле, стр. 76)

Във всеки един от айетите на Свещения Коран може да бъде открито широко значение. Воден от това **Имам Шафи** (Аллах да се смили над него) е казал:

“Ако хората можеха с подобаващ размисъл (тефеккюр) и предвидливост (тедеббюр) да прочетат Сура Аср, дори само тя, би им била достатъчна.” (Ибн-и Кесир, Тефсир, [Сура Ал-Аср /Следобедът/])

Един от големите учени в Исляма **Асмаи** разказва по следния начин спомен свързан с размисъла върху Корана:

Един бедуин бе дошъл при Халифа Хишам бин Абдулмелик. Хишам му каза:

“– Дай ми наставление!”

Насочвайки размисъла на Халифа към Свещения Коран, бедуина даде следното напътствие:

“– Достатъчен е Коранът за наставник! Търся убежище при Аллах от прокудения сатана (шейтан). В името на Аллах Всемилостивия, Милосърдния:

„Горко на ощетяващите, които щом взимат от хората, изпълват мярката, а щом им отмерват или им претеглят, причиняват загуба! Не допускат ли тези, че ще бъдат възкресени за великия Ден -

Деня, в който хората ще застанат пред Господа на световете?” (Сура Ал-Мутаффифин /Ощетяващите/, 1-6)

След което продължи:

“– Това е наказанието на онези, които не спазват мярката. Вие мислете какво ще е наказанието на онези, които взимат нещо, което изцяло не им се полага!” (Ибн-и Абдираббих)

Един от известните учени **Мухаммед Хадими** казва следното:

“Единственият начин да се спасите от всякакви притеснения, беди и нещастия е да се обвържете здраво към Свещения Коран и да го прилагате в живота си. Бъдете постоянни в служенето на Аллах и изпълняването на повелите Му и най-вече в една от най-благодетелните форми на служене на Аллах (ибадет) – четенето на Свещения Коран бавно, вглъбено, с дълбок размисъл и нравственост. Защото когато четете Корана така, вие сякаш говорите с Всевишния Аллах.” (Хадими, Меджмуату’р-Ресаил, стр. 112, 194, 200)

ПРИМЕРИ ЗА РАЗМИСЪЛ В СВЕЩЕНИЯ КОРАН

Размисъл върху знанието на Аллах

В много от знаменията на Свещения Коран се засяга въпроса за безкрайното знание на Всевишния Аллах и хората се призовават към размисъл.

В айета се повелява следното:

“У Него са ключовете на неведомото. Не ги знае никой друг освен Него. Той знае какво е на сушата и в морето; не пада и лист дори, без Той да знае; и няма зрънце в тъмнините на земята, и нито мокро, нито сухо, без да е записано в ясна книга.” (Сура Ал-Анам /Добитъкът/, 59)

Прочитайки това вярващият трябва да помисли: Има още толкова много съкровищници от неведомото, които не са разкрити, не са се появили и до които човешкото познание още не е достигнало, а ключовете към тях се намират при Аллах. За тях знае само Всевишният Аллах. Както притежава знание за всички тези мистерии от неведомото, така Аллах притежава знание за всичко, което съществува в настоящето до най-малкия детайл. Не пада и листо, без Всевишния Аллах да знае кога и къде ще падне, колко пъти ще се завърти във въздуха.

Аллах знае и кога ще поникне семенцето попаднало в тъмнината на земята и от кого ще бъде изядено. Видимо и невидимо, мисли и чувства, голямо и малко, накратко всичко, което се е случило или ще се случи, явно и скрито, всичко в обширност и детайл е в рамките на знанието на Аллах. [44]

44 Мухаммед Хамди Язър, *Хак Дини*, III, 1947; Ебу Хаййан, IV, 145-146, (Сура Ал-Анам /Добитъкът/, 59).

Четейки споменатите по-горе айети, човешкото въображение разтваря криле към знайни и незнайни хоризонти, към видими и невидими светове, рее се из незнайните кътчета на земята, потапя се в безбрежните дълбини на моретата. С всяко свое преживяване в необятната вселена и отвъд видимия свят, на всяка крачка се наслаждава на знанието и изкуството на Аллах. Наблюдава безбройните листа, които се откъсват от дърветата на земята. Аллах вижда всяко едно листо откъснало се тук или там. Нито едно скрито в дълбините на земята семе не остава невидимо за Него. Всичко в тази безгранична вселена – мокро и сухо – всичко, което съществува, се движи съобразно Неговата повеля.

Това е зашеметяващо и изумително пътешествие. Пътуване към измеренията на времето, хоризонтите на пространството, към дълбините на видими и невидими, знайни и незнайни светове. Траекторията на това пътешествие е изключително дълга, а пространството възможно най-широко. Човешкото въображение е безсилно дори да си представи този простор. Ала тази прекрасна картина в гореспоменатия айет е начертана с няколко думи по един превъзходен и съдържателен начин. (Сейид Кутуб, Фи Зълял, II, 1111-1113, [Сура Ал-Анам /Добитъкът/, 59])

Разсъждавайки по този начин върху вселената и Свещения Коран, човек макар и в малка степен осъзнава знанието и могъществото на Аллах. А

онези, които остават далеч от размисъла (тефеккюр), водят живот свързан само с душата (нефс), лишен от Божиите тайни и мъдрости.

Достойният поет **Саади Ширази** казва:

"За зрелите (мъдрите, осъзнатите) дори само едно листо от дърветата е като произведение разкриващо познанието за Аллах (марифетуллах). За нехайните и всичките дървета не са колкото едно листо."

В друг айет Всевишният Аллах повелява:

" Знае Той какво прониква в земята и какво излиза от нея, и какво се спуска от небето, и какво се издига към него. Той е Милосърдния, Опрощаващия." (Сура Саба, 2)

Четейки този айет, в съзнанието на човек нахлуват представите за безброй предмети, движения, форми и значения. Те не могат дори да се поберат във въображението. Явленията, които посочва този айет и които възникват в един миг, не могат да бъдат установени и изброени. Дори всички хора да се съберат, за да го направят и да отдадат живота си на това, пак не биха могли да установят колко неща слизат от земята и колко се издигат в небесата в „онзи един миг".

Какво ли влиза в земята? Колко семенца падат в прегръдките на пръстта? Колко насекоми, вле-

чуги и животни живеят под земята? Колко капки вода, молекули газово вещество и радиоактивни лъчи проникват в тази безкрайна пръст? Да, колко неща влизат под земята! И всичко това по волята и предопределението на Всевишния Аллах...

И обратно колко ли неща излизат от земята? Колко растения поникват? В свещения айет се повелява:

“ И нима не поглеждат към земята, колко полезни видове накарахме да поникнат от нея?” (Сура Аш-Шуара /Поетите/, 7)

“Ние проливаме обилно водата. После разпукваме земята и правим от нея да поникнат зърна и грозде, и зеленина, и маслини, и палми, и гъсти градини, и плод, и трева – за ползване от вас и от вашия добитък.” (Сура Абаса /Той се намръщи/, 25-32. Виж Сура Каф, 7-11)

Отново от пръстта - колко извори бликват? Колко вулкани изригват лава? Колко газове се изпаряват? Колко насекоми изпълзяват над земята от скритите си гнезда?

Колко поучително е как, когато завали сняг и затрупа земята, безброй живи същества намират убежище в прегръдката на пръстта и опазени от Създателя дълго време остават там невредими. Нашият Създател превръща за тях пръстта в своеобразно гнездо. Затова, когато снеговете се стопят,

не виждаме струпани мъртвите останки на тези същества. Всички те излизат на повърхността и продължават своя живот.

Ако помислим отново колко сили, ангели, души (рух), молитви, гласове и звуци се издигат от земята към небето. Колко видими и невидими неща… Колко живи и неживи творения, от които само част са известни на човека, а по-голяма част остават незнайни за него...

Какво ли се спуска от небето към земята? От една страна дъждовни капки, метеоритни частици, изгарящи и осветяващи лъчи... А от друга - колко стрели на „предопределението (каза)" и отредени „съдби (кадер)" и Божия милост и благодат... Някои обхващат всички творения, а други са полъх на милост, обгръщаща само някои раби...

И всичко това се случва в един миг. Нима може човешкото съзнание да обхване явленията на един миг? Колкото и човешки животи да бъдат посветени на това, тези явления не биха могли да се изброят. Докато знанието на Аллах – безкрайно и надминаващо границите на ума, непознаващо препятствия - обхваща всички тези събития, където и когато да се случват. ***Поради това никога не бива да се забравя това, че с чувствата, намеренията и туптенето си, всички сърца са под наблюдението на Великия Аллах.*** (Сеййид Кутуб, Фи Зълял, V, 2891-2892, [Сура Саба, 2-3])

СУРА АЛ-УАКИА /СЪБИТИЕТО/

Трябва да се размишлява задълбочено върху всяка Сура и айет от Свещения Коран. Като пример тук ще се спрем само върху някои от айетите на Сурите Ал-Уакиа /Събитието/, Ан-Намл /Мравките/ и Ар-Рум /Ромеите/.

В Сура Уакиа, Всевишният Аллах (джелле джелялуху) започва с разказ за ужаса на Съдния ден, като ни известява как тогава някои хора ще се извисят, а други ще бъдат принизени; също така обявява, че след равносметката хората ще бъдат разделени на три групи.

След което, Всевишният Аллах описва по пленително красив начин несравнимите блага, с които ще бъдат удостоени приближените раби на Аллах - онези, които са винаги първи в добрите дела, и праведните, които са получили книгите на делата си от дясната страна.

След това, описва ужасяващото и болезнено мъчение, с което ще бъдат поразени злощастните, които получат книгата на делата си от лявата страна. Чрез всяващи ужас картини на мъчение, Аллах възпира рабите си от греховете.

След което, с цел да не изпаднат в подобно горчиво положение, Всевишният Аллах, призовава рабите си към размисъл и ги предупреждава по следния начин:

Човешкото създаване

"Ние ви сътворихме. Защо тогава не повярвате?

Не виждате ли семето, което изливате? Вие ли го сътворявате, или Ние сме Твореца?" (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 57-59)

Колко величествено Божие изкуство е превръщането на капка вода в изключително сложна и хармонично функционираща система на човешкото тяло.

Смърт и последващо съживяване

"Ние отредихме смъртта за вас и не ще бъдем възпрени да променим такива като вас и да ви пресъздадем в нещо, което не ви е познато." (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 60-61)

Смъртната реалност, от която никой не може да избяга... Ако Аллах пожелае Той може да унищожи отричащите и да доведе по-добра общност.

" И узнахте вече първото сътворяване. Не ще ли се поучите?" (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 62)

Великият Аллах, Който е направил първото сътворение по толкова великолепен начин, е способен да създаде човека отново. Трябва задълбочено да разсъждаваме върху това и да се подготвим за отвъд-

ния свят (ахирет) и възкресението след смъртта. („*ба'сю ба'дел мевт" – животът след смъртта*).

Семената и растенията

"И не виждате ли какво сеете?

Вие ли го карате да расте, или Ние го караме?

Ако пожелаехме, бихме го сторили на сухи съчки и щяхте да останете слисани:

"Наистина сме задлъжнели. Да, и сме лишени [от прехрана]." (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 63-67)

Трябва с изумление да наблюдаваме насажденията край нас, дърветата, растенията и заедно с тях благата и изкуството на Аллах да сътворява. Ако не е това, което Всевишният дава, усилията и мерките на хората ще са безполезни, защото не би поникнало и стръкче.

За миг да си представим растителността край нас изсъхнала и повехнала... Как в миг опустява живота ни!..

Сладката вода

"И не виждате ли водата, която пиете?

Вие ли я изсипвате от облака или Ние я изсипваме?

Ако пожелаехме, бихме я сторили солена, защо тогава не сте признателни?” (Сура Ал-Уакиа / Събитието/, 68-70)

Сладката вода слизаща от облаците е голяма милост и угощение, с което Всевишният Аллах ни дарява. Ако тя слизаше горчива никой не би могъл да промени качествата ѝ, за да стане пивка и сладка. Или ако настане засушаване, кой има силата да образува облак, за да завали дъжд?!

Огънят

“Не виждате ли огъня, който разпалвате?

Вие ли създавате дървото за него, или Ние сме Създателя?

Ние го сторихме за поучение и за ползване от онези, които се нуждаят.” (Сура Ал-Уакиа / Събитието/, 71-73)

Наистина трябва да се мисли, кой е създал дърветата, от които се получава огъня, толкова необходим в живота на хората?

Вижте силата и могъществото на Аллах – от зеленото дърво се получава огън!.. Да помислим за значението на огъня… Как се пали, как гори?!.

Пътниците в пустинята в студената и тъмна нощ се приютяват край огъня. За пътниците той е незаменим източник на топлина, светлина и сред-

ство за приготвяне на храна. Всъщност, всички хора се нуждаят от огън. Да се живее без него е много трудно.

Следователно огънят е както поучително явление така и една от основните необходимости като пръстта, водата и въздуха. **Пратеника на Аллах** (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил следното:

"Мюсюлманите са съдружници (тоест всеки има дял) в три неща: Водата, тревата и огъня." (Ебу Давуд, Буйу, 60/3477)

От друга страна, огънят трябва да ни напомня за ада (джехеннем)... Колко поучително е това, че под нас се намира магмения слой, един поразителен океан от горящ огън; над нас е Слънцето, голяма огнена топка... Колкото и да благодарим на Създателя, дарил ни с приятни и поносими условия на живот между два огъня, все ще е недостатъчно!

Сред всички тези блага човек трябва много да прославя Аллах (тесбих):

"Затова прославяй името на твоя Господ, Превеликия!" (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 74)

- Езикът ни трябва да прославя Аллах (тесбих) чрез споменаване на Аллах (зикир), четене на Коран и разпространяване на Исляма;

- С дълбоки чувства сърцето ни трябва да прославя Аллах (тесбих) чрез благодарност;

- Тялото ни трябва да прославя Аллах (тесбих) чрез отслужване на допълнителни молитви (нафиле намаз), говеене (оруч) и заделяне на повече време за служене в полза на общността (хизмет)...

Звездите или Божествените откровения (вахий)

"Но не, кълна се в залезите на звездите – а това е клетва – ако знаете – велика..." (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 75-76)

Безкрайността на Величието на Аллах… Всевишният Аллах (дж.дж.) насочва нашия размисъл към безкрая...

Небето е като безбрежен океан...

Тези айети насочват вниманието ни към зазоряването, времето когато звездите залязват и към служенето на Аллах (ибадет) през нощта.

В тези айети едно от нещата, в които Аллах се заклева са низпосланите на Пророка ни (с.а.в.) Божествени откровения (вахий). Те слизаха като един или няколко айета или цяла Сура. Всяко Божествено откровение (вахий) е наречено още **„Неджм: Звезда"**.

Свещеният Коран

“...това наистина е свещен Коран в съхранената Книга [-майка]. Докосват го само пречистените.” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 77-79)

Трябва да се отнасяме с изключителна почит и уважение към Свещения Коран. Без абдест не е позволено да се докосва дори външната корица на Свещената Книга, било то и през ръкава на дрехата. Голямо нехайство е да се извършват действия, с които се засяга почитта и уважението към Корана, тъй като той е:

“Низпослание от Господа на световете. Нима това Слово пренебрегвате? И [вместо благодарност] за препитанието вие го взимате за лъжа?” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 80-82)

Едно от най-големите блага, с които сме дарени е това, че ни е дадена позицията на събеседници на Свещения Коран. Изразяваме признателност (шукюр) за това благо като осъзнаем ценността му и живеем според него.

Смъртта

“И когато [душата на умиращия] стигне гърлото, тогава вие само гледате...” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 83-84)

Човешкото същество не може да върне обратно онзи, чиито срок е изпълнен и за когото е дошла повелята на Аллах (тоест смъртта).

“... а Ние сме по-близо до него от вас, ала не виждате – и защо, ако не ще бъдете съдени, не я върнете обратно, ако говорите истината?” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 85-87)

Ето могъществото на Аллах... И ето безсилието на човека... Цялото човечество, независимо от волята си, ще преклони глава и ще се смири пред Божието предопределение… Дори онези, които през целия си живот са се възпротивявали на Божията повеля и в упорство са се възгордявали и угнетявали, в онзи миг не могат да възразят... Едва в онзи миг, всички завеси на нехайството ще се вдигнат от човешкото съзнание и той ще осъзнае, че господството над вселената принадлежи само и единствено на Аллах...

След смъртта си всеки човек попада в една от тези три категории

(1) **“И ако [умиращият] е от приближените [на Аллах], тогава – покой и удовлетворение, и Градината на блаженството.**

(2) **А ако е от онези отдясно, тогава [ще му се каже]: “Мир на теб, защото си от онези отдясно!”**

(3) **А ако е от отричащите, заблудените, тогава – угощение от вряща вода и изгаряне в Огъня.”** (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 88-94)

Неверниците и мюсюлманите, които са вършили грехове са в последната група.

“Това е достоверната истина.” (Сура Ал-Уакиа / Събитието/, 95)

Търсене на убежище при Всевишния Аллах

“Затова прославяй името на твоя Господ, Превеликия!” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 96)

СУРА АН-НАМЛ /МРАВКИТЕ/

В тази Сура се пояснява това, че Свещеният Коран е изпратен от притежаващия цялото знание и мъдрост Аллах. Говори се за могъществото и силата на Всевишния Аллах, за великата Му слава, за чудесата и подкрепата, с които е дарил Пророка Си и за това, че притежава величие, което е извън всякакви представи. Известява се също това, че изпращането на Пратеника на Аллах (с.а.с.) като пророк, е повод за възход и развитие за човечеството. Като пояснение на тези теми се разказва за пророците **Хазрети Муса**, **Давуд**, **Сюлейман**, **Салих** и **Лут** (алейхимусселям – Аллах с мир да ги дари).

Тези исторически разкази са доказателство за силата и мъдростта на Всевишния Аллах. На съдружаващите (мушрик), които не повярвали на това, Всевишният Аллах е дал още по-ясни и общи рационални доказателства, повелявайки следното:

“Или Онзи, Който сътвори небесата и земята, и изсипва за вас вода от небето, и чрез нея сторваме да израстват прелестни градини? Вие не бихте сторили дърветата им да израстат. И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Не, ала те са хора отклонени.” (Сура Ан-Намл /Мравките/, 60)

Когато Пратеника на Аллах (с.а.с.) четеше този айет, веднага след това казваше следното:

بَلِ اللّٰهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى وَأَحْكَمُ وَأَكْرَمُ
وَأَجَلُّ وَأَعْظَمُ مِمَّا يُشْرِكُونَ

“Не, Всевишният Аллах е по-добър, по-вечен, по-мъдър, по-щедър, по-велик и по-могъщ от онова, с което Го съдружават.” (Бейхаки, Шуаб, II, 372)

За да ни призоват към размисъл над творенията, символ на Божията сила, свещените айети продължават по следния начин:

“Или Онзи, Който направи земята устойчива и прокара през нея реки, и направи там непоклатими планини, и направи между двете

морета преграда? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Не, ала повечето от тях не знаят.

Или Онзи, Който откликва на бедстващия, ако Го позове, и премахва злото, и ви сторва наследници на земята? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Ала вие рядко се поучавате!

Или Онзи, Който ви напътва в тъмнините на сушата и на морето, и Който изпраща ветровете като блага вест преди Своята милост? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Превисоко е Аллах над онова, с което Го съдружават!”

Или Онзи, Който начева творението, после го повтаря, и Който ви дава

препитание от небето и от земята? И така, има ли друг бог заедно с Аллах? Кажи: «Дайте своя довод, ако говорите истината!»” (Сура Ан-Намл /Мравките/, 61-64)

СУРА АР-РУМ /РОМЕИТЕ/

Призовавайки Своите раби към размисъл Всевишният Аллах повелява следното:

“Нима не размишляват за себе си? Аллах сътвори небесата и земята, и всичко между тях с мъдрост и за определен срок. А повечето хора не вярват в срещата със своя Господ.

И не ходят ли по земята, за да видят какъв бе краят на онези преди тях? Бяха по- силни от тях и повече се възползваха от земята, и я населяваха по-дълго, отколкото я населяват те. И Нашите пратеници дойдоха при тях с ясните знаци. Не Аллах ги угнетява, а те себе си угнетяват.” (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 8-9)

След няколко айета последователно се представят доказателствата за Единството, безкрайната сила и величие на Всевишния Аллах:

“Той изважда живото от мъртвото и изважда мъртвото от живото, и съживява земята след нейната смърт. Така и вие ще бъдете извадени [от гробовете].

И от Неговите знамения е, че ви сътвори от пръст, после – ето ви – хора, които се множат!

И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи.

И от Неговите знамения е сътворяването на небесата и на земята, и

разнообразието на езиците и цветовете ви. В това има знамения за знаещите.

И от Неговите знамения е сънят ви нощем и денем и стремежът ви към Неговата благодат. В това има знамения за хора чуващи.

И от Неговите знамения Той ви показва мълнията за страх и надежда. И изсипва от небето вода, с която съживява земята след нейната смърт. В това има знамения за хора проумяващи.

И от Неговите знамения е, че небето и земята стоят по Негова повеля. После, когато ви призове, ето ви – от земята излизате.

Негови са всички на небесата и на земята. Всички на Него се подчиняват.” (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 19-26)

ОНЕЗИ, КОИТО ПРЕНЕБРЕГВАТ ЗНАМЕНИЯТА НА АЛЛАХ

Когато описва качествата на Своите истински и праведни раби, Всевишният Аллах повелява следното:

“... и които, ако им се напомнят знаменията на техния Господ, не остават пред тях глухи и слепи...” (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 73)

Когато се четат знамения от Свещения Коран или се дават наставления с айети от него, мюсюлманите се вслушват с внимание и с цялото си сърце, разсъждават върху чутото и се подчиняват на повелите в него.

В друг свещен айет се казва следното:

“Вярващите са онези, които щом бъде споменат Аллах, сърцата им тръпнат, и щом им бъдат четени Неговите знамения, те усилват вярата им, и на своя Господ се уповават...” (Сура Ал-Анфал, 2)

И обратното, в голяма загуба са онези, които не могат да вземат дял от благодатта и духовността на Свещения Коран, не разбират символите, знаците и тайните послания, не са познали мистерията му и не спазват повелите и забраните му.

Всевишният Аллах повелява следното:

“От Моите знамения ще отклоня онези, които без право се възгордяват на земята. Каквото и знамение да видят, те не вярват в него. И да видят пътя на разума, не ще го приемат за път. А ако видят пътя на заблудата, ще го приемат за път. Това е, защото взимат за лъжа Нашите знамения и са нехайни към тях.” (Сура Ал-Араф /Стената/, 146)

Възгорделите се, които таят в себе си чувство за превъзходство над останалите, не могат да разсъждават над значението на знаменията и да се поучат от тях. Защото Всевишният Аллах не е дал на сърцата на угнетителите способност да разбират мъдростите в Свещения Коран и да разчитат проявленията на величието му. Така, те са ощетени от тази голяма Божия милост. Защото подобно блато от печал е крайно неподходящо

място за съкровищница от тайнство и мъдрост като Свещения Коран. Той може да бъде пътеводна светлина, която прониква през очите и намира път само към сърцата за богобоязливите раби.

Жалкото положение на нехайните, лишени от богобоязън хора е причинено от това, че те не размишляват подобаващо над Корана и в резултат от това остават в плен на невежеството на душата (нефс). Ако бяха помислили обективно над Корана, щяха да му се подчинят и нямаше да останат безчувствени, навъсени и объркани пред Божиите напътствия. А напротив, щяха да приемат истината, да се обгърнат в хубав нрав и да получат дял от Божието тайнство и мъдрост. В резултат за тях щеше да се открие пътя към вечното спокойствие и щастие.

От всичко казано до тук се разбира, че вярващият (му'мин) не може да остане далеч от размисъла (тефеккюр) и да похаби най-ценният капитал, който притежава – живота си. Още повече, че и Всевишният Аллах ни предупреждава за опасността да похабим напразно и погрешно времето си:

“Кълна се в следобеда – човекът е в загуба, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, и взаимно се наставляват за истината, и взаимно се наставляват за търпението.” (Сура Ал-Аср /Следобедът/, 1-3)

Поради това, погледът на богобоязливия вярващ (му'мин) трябва да е поучителен, а мълчанието му

изпълнено с размисъл. Трябва да полага старание да разсъждава над Божиите истини, чрез айетите на Корана, да се задълбочава върху тях и да достигне до познанието за Аллах (марифетуллах). Вярващият (му'мин) трябва да възприема Свещения Коран като писмо от Всевишния Аллах към Неговите раби и с обичта и въодушевлението на вярата да се привърже здраво към този извор на вечно спокойствие.

ДА БЪДЕШ В ПОСТОЯННО СЪСТОЯНИЕ НА МУРАКАБЕ

Муракабе означава контролиране, наблюдение над вътрешния свят на човек; концентриране на вниманието в определена точка. В тасаввуфа се описва като „опазване на сърцето от вредни неща със съзнанието «Аллах ме вижда във всеки един миг, взира се в сърцето ми.»" или като "очакване на благодат, духовно просветление". Тоест *муракабе* е постоянното насочване на човека към вътрешния мир с цел преоценка и размисъл. Така във всеки един момент сърцето е будно и в духовното състояние на търсене на убежище при Създателя.

Най-краткият път, който отвежда към Всевишния Аллах

Духовният свят също като видимия свят е безкрайно поле за размисъл. Следващият разказ на

Хазрети Мевляна изразява значението на размисъла над вътрешния свят (муракабе) по един много красноречив начин:

“Един суфи (отдаден на Аллах раб) влязъл в китна градина, за да получи вдъхновение и да се вглъби в размисъл. При вида на разноцветната красота в нея останал възхитен; затворил очи и се вглъбил в муракабе и размисъл. Намиращият се наблизо невеж го видял така и помислил, че спи, учудил му се и подвикнал:

«–Как можеш да спиш? Отвори си очите и виж натежалите гроздове, разцъфналите дръвчета, зелената трева! Виж творенията на милостта на Аллах!»

А суфи отвърнал:

«– Ех ти невеж човече, запомни добре - най-голямото творение на Божията милост е сърцето! Всичко останало е само сянка на това голямо творение. Край дърветата тече ручей. В кристално чистата му вода виждаш отраженията на тези дървета... Образите, отразяващи се във водата са въображаема градина. Истинската градина е в сърцето, защото то е мястото, където Аллах се взира. Неговото красиво и нежно отражение е в земния свят съставен от вода и кал. Ако земното не бе само отражение на кипарис, Всевишният Аллах не би нарекъл този въоб-

ражаем свят – измамно място. В 185 айет от Сура Ал-Имран /Родът на Имран/ се повелява:

«... земният живот е само измамна наслада.»

Невежите и онези, които приемат земния свят за рай и казват «Това е раят!» вярват в образите, които виждат в ручея. Увличайки се по този мираж, те остават далеч от истинските градини, от евлияуллах (приближените раби на Аллах). Един ден сънят на невежеството приключва, очите се отварят и виждат истината. Ала каква полза от тази гледка в последния дъх? Щастлив е онзи, който е опознал смъртта, преди тя да го е настигнала. Неговият дух (рух) е вдишал от ухаещият аромат на истинската градина...”

Муракабе е важен път за онези, които искат да постигнат знание (илим), прозрение (ирфан), мъдрост и тайнство и да достигнат до Аллах. Той е един от най-ценните и благодатни пътища за постигане на духовно усъвършенстване в тасаввуфа.

Вярващият му’мин, който иска да влезе в състояние на *муракабе* първо трябва да подготви сърцето си за това, след което сяда както по време на молитва (намаз) и навежда глава напред. В това положение съсредоточава вниманието си и се насочва към Създателя. В това духовно състояние размишлява над следното: “Аллах ме вижда постоянно, Той е с мен всеки един миг, Той е по-близо

до мен от мен самия.” В резултат от това Божието сияние, обгръщащо всичко, започва да се стича и в сърцето му.

Мухаммед Хадими Хазретлери, казва, че *муракабе* се извършва и чрез духовната и душевна връзка (рабъта), изградена с Аллах. В резултат, от което за човек започват да се проявяват някои Божии мъдрости. (Хадими)

Истински отдадените на Аллах описват *муракабе* като най-прекия път към Аллах, тъй като насочването към Аллах чрез сърцето е много по-важно и по-въздействащо от насочване чрез тялото. Чрез сърцето всеки и във всеки един миг лесно може да се насочи към своя Създател. Докато в старост и болест движенията с тяло се затрудняват.

Мъдрите хора са казали:

“Един дъх прекаран пред Всевишния Аллах и в муракабе е по-велико и добро от това да се притежават съкровищата на Хазрети Сюлейман.”

Според известеното ни от **Пророка** (с.а.в.) в Съдния ден, когато няма да има сенчесто място, Всевишният Аллах ще подслони някои от Своите раби под сянката на най-високото небе (Арш). Сред тези щастливци ще е вярващият му’мин, който в усамотение е проливал сълзи, разчувстван от мисълта за Аллах. (Бухари, Езан, 36; Муслим, Зекят, 91)

ВИДОВЕ МУРАКАБЕ

Муракабе е да изживееш състоянието „ихсан" описано в известния „Хадис - Джебраил":

"...Ихсан е да служиш на Аллах така, сякаш Го виждаш. Дори ти да не Го виждаш, Той със сигурност те вижда..." (Муслим, Иман, 1, 5; Бухари, Иман, 37)

Достигането на съвършенство в Исляма и вярата (иман) зависи от постигането на ихсан. За да можем да изживеем състоянието *ихсан* трябва да сме наясно с това, че Всевишният Аллах ни вижда постоянно, да се контролираме духовно и така да се поправим.

Освен това в сърцата ни трябва да се утвърди усещането за това, че Аллах е по-близо до нас от нас самите.

Когато в сърцето се събудят тези усещания, вярващият е преминал от иман (вяра) към ихсан (искреност във вярата). Той вече изпълнява всички праведни дела със сърце изпълнено с духовност и възторг и се потапя в духовната наслада на размисъла върху Свещения Коран, вселената и човека.

Преди да прочетат целия Свещен Коран с тефеккюр (размисъл), последователите на тасаввуфа се учат да размишляват първо върху отделни айети от него. Затова се подбират айети, които в най-голяма степен могат да развълнуват човеш-

кото сърце и да укрепят чувството за заедност с Аллах и Неговата обич.

Съществуват четири етапа/фази на *Муракабе*:

1. Муракабе-и Ехадийет - Размисъл върху Единството на Аллах

Тук се размишлява над Сура Ал-Ихлас (Пречистването), над Единството на Аллах, Притежаващ всички съвършени качества и Пречист от всякакви недостатъци. Вярва се, че на този етап сърцето започва да се изпълва с духовност и благодат (феиз).

Човек си представя значенията на айетите, без да търси сходство или оприличаване. Мисли се само за това, че Аллах притежава тези качества. Когато представите започнат да отслабват, свещеният айет отново се прочита и човек отново се концентрира в размисъл. Докато се прави това, чувството на ихсан във вярващия (му'мин) се засилва и той започва да получава дял от познанието за Аллах (*марифетуллах)*.

В Сура Ал-Ихлас накратко ни се припомня следното: Всевишният Аллах е Единственият и няма равен Нему. Това, че е Единствен е присъщо само и единствено на Него.

В този свят няма проявление на Същността на Всевишния Аллах... Той притежава качеството

“**Мухалефетун лил-хавадис**” – не прилича на нито едно от творенията Си, нито като същност, нито като качества. Същността на Всевишния Аллах е много по-велика от всичко, което можем да намерим във вселената. Нашият Създател е Превелик, много по-Велик, отколкото Го познаваме и Неговото съвършенство не може да бъде осъзнато от слабия човешки разум. Същността му не може да бъде разбрана, тъй като няма нищо, което да прилича или да е противоположно на Него.

Аллах е **„ас-Самад”** (Поддържащия). Той няма нужда от нищо и всичко останало се нуждае от Него. Всички сили във вселената принадлежат на Аллах. Разсъждавайки върху силата и могъществото на Всевишния Аллах, човек трябва да осъзнае безсилието си и да Му се отдаде с цялата си същност. Разбирайки безсилието си трябва да се откъсне от егото си и да полага усилия да се превърне в място на проявление на качествата на Аллах.

Ехадиет или Единството не позволява разделяне на части, отделяне или съдружие. Поради това Всевишният Аллах не е роден, не е раждал и няма нищо, което да се равнява на Него. Всевишният Аллах в никакъв случай не може да бъде както твърдят християните – отец или син. Вярата в единобожието не допуска съдружаване. Защото този, който ражда се раздробява, а раздробяващият се - изчезва. С родения се случва същото. Раждането

е присъщо за смъртните, които не съществуват вечно, то е породено от нуждата за продължаване на вида. Подобна нужда би означавала (да пази Аллах) недостатък или липса по отношение на Аллах, събрал в Същността Си всичко съвършено, Единственият – „Ехад", Поддържащият, Целта - „Самад" и „Ваджибул Вуджуд" – Онзи, Който не се нуждае от нищо, за да съществува, Той не е създаден, Той е Създателя. Той е Пречист от всякакви недостатъци и липси.

Накратко сърцето, представляващо център на размисъла (тефеккюр) и духовните усещания (тахассус) трябва да чувства проявленията на Божията сила и величие и постоянно да е в състояние на признателност (хамд).

2. Муракабе-и Маийет – Размисъл върху това, че Аллах е с нас

На този етап размисълът се задълбочава върху значението на айета: **"...Той е с вас, където и да сте."** (Сура Ал-Хадид /Желязото/, 4). Рабът осъзнава, с кого трябва да бъде близък. Това състояние се превръща в съзнание.

Човек не може да остане извън знанието или властта на Всевишния Аллах. Независимо къде се намира – в дълбините на земята или височините на небето – не може да остане извън знанието

на Аллах. Туптенето на сърцата, вдишването и издишването, виждането, чуването, функционирането на органите в безпогрешен ред, всичко това доказва, че Аллах е до Своите раби. Когато техният час настъпи, Всевишният Аллах отнема тези техни възможности и те умират.

Всевишният Аллах повелява:

“Не виждаш ли, че Аллах знае всичко на небесата и всичко на земята? И няма таен разговор на трима, без Той да е четвъртият, нито на петима, без Той да е шестият, и нито по-малко от това, и нито повече, без Той да е с тях, където и да са. После, в Деня на възкресението, ще ги извести за делата им. Аллах всяко нещо знае.” (Сура Ал-Муджадала /Спорът/, 7)

Най-близък до човека е неговия Създател. Със знанието, силата, лично, без посредник или чрез ангелите Си, във всяко отношение Всевишният е по-близо до човека от всеки друг. Дори найблизките роднини и приятели могат да знаят само видимите, външните състояния. Освен това те не могат да бъдат полезни за всичко и не могат да помогнат за преодоляването на много от притесненията му. Докато Всевишният Аллах знае всяко състояние на творението Си и може да направи всичко, което пожелае. И най-вече в смъртния миг… Тогава никой не е по-близо до човека от Аллах. В свещения айет се повелява:

“И когато [душата на умиращия] стигне гърлото, тогава вие само гледате, а Ние сме по-близо до него от вас, ала не виждате...” (Сура Ал-Уакиа /Събитието/, 83-85)

Всевишният Аллах отправя следното предупреждение към онези, които забравят или нямат съзнанието за това, че Той е във всеки един миг до тях:

“Прикриват се от хората, но от Аллах не се прикриват. Той е с тях, когато нощем замислят думи, от които е недоволен. Аллах обхваща техните дела.” (Сура Ан-Ниса /Жените/, 108)

Раб, който осъзнае, че Аллах е винаги с него и вижда, всяко негово действие, стои далеч от греховете и внимава в поведението си.

3. Муракабе-и Акрабиет – Размисъл върху близостта с Аллах

На този етап се размишлява над айета: **“Ние сме по-близо до него, отколкото вената на шията [му].”** (Сура Каф, 16) Всевишният Аллах е по-близо до нас от нас самите.

Аллах знае всички мисли, чувства, намерения и решения, които нахлуват в сърцето на човек и остават скрити дори за записващите ангели.

Защото Той създава и мислите, както и всичко останало.[45] Нима Онзи, Който е сътворил, не знае ?

Човек, който разсъждава над тази истина не може да не потрепери и да не си направи равносметка! Ако можем да си представим значението на този айет с разума и сърцето си, не бихме се осмелили да изречем и дума или да си помислим нещо, което Всевишният Аллах не би одобрил. Дори само този айет е достатъчен, за да ни накара да живеем в богобоязън и с мисълта за това, че ще ни бъде потърсена равносметка.

Сура Ал-Анфал ни известява, за това че Аллах се намира между човека и сърцето му[46] и че когато

45 Всевишният Аллах се проявява в появата на доброто и злото чрез качеството Си „Халик" (Твореца, Сътворителя). Тоест когато рабът поиска да извърши нещо лошо, ако Аллах пожелае се проявява с качеството Си „Халик" и позволява желанието на раба да се изпълни, но ако Аллах пожелае да се смили над него, не дава възможност това да се случи. Същото важи и за добрите дела. Когато рабът възнамери да извърши добро дело, ако Аллах пожелае се проявява с качеството Си „Халик" и позволява това добро дело да се случи, ако пожелае не позволява. В последния случай рабът бива удостоен с награда заради доброто си намерение, също колкото, ако бе извършил възнамереното деяние. Всевишният Аллах създава и доброто и лошото, но Неговото одобрение (ръза) винаги е в добрите деяния.

46 **„О, вярващи, откликвайте на Аллах и на Пратеника, щом ви зове към онова, което ще ви съживи! И знайте, че Аллах стои между човека и сърцето му, и че при Него ще бъдете събрани!"** (Сура Ал-Анфал, 24)

пожелае може да насочва желанията и мислите му. Всевишният Аллах е по-близо до човек от собственото му сърце, и по-близо до сърцето му от самия него. Нещо повече Аллах притежава много по-голямо влияние над човешкото сърце, отколкото притежателят му. Силата му е толкова валидна, че се намесва не само между човека и външния свят, но и между човек и сърцето му. Може в миг да лиши човек от желанията и копнежите му. Може да разколебае волята му и да я обърне в противоположна посока; да промени убежденията и вкусовете му. Затова, когато Всевишният Аллах спусне завеса между човека и сърцето му и го покани към смъртта, няма начин за отказ или противопоставяне. Следователно, човек не знае какво го очаква след един дъх време. (Елмалълъ М. Хамди, IV, 2386-2387, [Сура Ал-Анфал, 24])

Ебу Муса ел-Еш'ари (Аллах да е доволен от него – р.а.) разказва следното:

"По време на едно от пътуванията бяхме заедно с Пророка (с.а.с). Всеки път, когато се изкачвахме по върховете на висок глас изричахме: «Аллах е велик! Няма друг бог освен Аллах /Ля иляхе илляллах /!

Пратеника на Аллах (с.а.в.) ни каза:

«–Вярващи! Не се насилвайте. Защото не се обръщате към глух или отсъстващ. Аллах е

винаги с вас, Той ви чува и е по-близо до вас от вас самите.» ” (Бухари, 131; Муслим, Зикр, 44)

Както се разбира от този и редица други айети и хадиси, както Всевишният Аллах е близо до Своите раби, така иска и те да се приближават към Него. Поради това е повелил: **“И свеждай чело до земята в *суджуд*, и [към Аллах] се приближавай!”** (Сура Ал-Алак /Съсирекът/, 19)

Чрез размисъла върху близостта с Аллах (*Муракабе-и Акрабиет*) човек осъзнава, че дори чувствата в сърцето му се знаят от Аллах и се пази не само от погрешни действия, но и от негативни чувства и мисли. Старае се да бъде чист и на прав път в намеренията си.

В резултат от този размисъл в раба се появява усещане за близост и **обич** към Всевишния Аллах.

4. Муракабе-и Мухаббет – Размисъл върху Божията обич

В този етап се извършва размисъл над следния айет: **“…хора, които обича и те ще Го обичат…”** (Сура Ал-Маида /Трапезата/, 54). В резултат от този размисъл в сърцето на човек нараства обичта на Всевишния Аллах. Рабът започва да гледа с обич към всички създания, заради Създателя. С обич гледа дори на котката, кучето пред вратата, зелената

клонка в градината... Вида на разцъфналото цвете му напомня, че и това е милост от Аллах. Намира се в състояние на постоянна благодарност и признателност. Не наранява никого и прощава на всеки, който засегне личността му. Защото знае, че самият той има безброй прегрешения спрямо Всевишния Аллах. Мисли за това, че ако той не прощава извършени към него прегрешения, не би могъл да иска и Всевишния Аллах да опрости неговите.

За всеки мъдър вярващ да заслужи опрощението на Аллах, прощавайки на другите е необходим хоризонт на вярата.

Истинската победа е да може да се прости на онези, които са проявили грубост към личността ни, без да се изпита и най-малък гняв.

От друга страна да се прощава заради Аллах е едно от най-големите проявления на обичта към Аллах *(мухаббетуллах*). Без подобни проявления, всяко твърдение за *мухаббетуллах* остава само на думи.

Докато се намира в състояние на *муракабе* всеки вярващ (му’мин) разсъждава върху тези айети и получава благодат (феиз) от тях съобразно своя разум, способности и искреност. С времето полага усилия да достигне ниво, на което ще може да чете целия Коран, разсъждавайки над него.

В резултат от състоянията на *муракабе*, рабът насочва своя вътрешен свят към Всевишния Аллах и не ангажира сърцето си с друго освен с Аллах. За него повелята на Аллах е над всичко останало. Старае се да бъде ангажиран със споменаване на Аллах (зикир).

Верният раб е като дете привързано към своята любима играчка. Детето заспива с обичта към играчката си и събуждайки се търси първо нея. Точно така ще бъде, когато човек почине и след това стане от гроба, за да отиде към мястото на възкресението. Затова трябва много да се внимава с каква грижа заспива човек. Ако човек мисли за Аллах през живота си, и смъртта и възкресението му ще са с Аллах и в посока на Неговото велико одобрение (ръза).

Хадиса гласи:

"Всеки раб ще бъде възкресен с това (от делата), с което е бил при смъртта си." (Муслим, Дженнет, 83)

„Човек умира така както е живял и бива съживен така както е умрял." (Мюнави, Фейзу`л-Кадир, V, 663)

Ако желанията и стремежите на човек са извън Всевишния Аллах, то и смъртта и възкресението му ще са в тази посока. И няма да намери помощник и закрилник в Съдния ден.

За да може да се постигне пълно състояние на *муракабе*, трябва да се практикува чрез размисъл (тефеккюр) и споменаване на Аллах (зикир). Пророкът (с.а.в.) е казал:

اِحْفَظِ اللّٰهَ تَجِدْهُ تِجَاهَكَ

"Пази (повелите на) Аллах и ще Го откриеш пред себе си!" (Ахмед, I, 293)

За да се получи максимална полза от *муракабе*, размисъла (тефеккюр) и споменаването на Аллах (зикир), те трябва да се извършват съобразно определени условия и правила. Едно от тези правила е те да се осъществяват в спокойно време, а не когато човек е притеснен, гладен, ядосан или изморен.

НАЧИН ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА РАЗМИСЪЛА (ТЕФЕККЮР)

Всички творения са огледало на Божиите проявления, поднесено от могъща ръка пред човешкото съзнание и разбиране. Способността да се види тайнството и мъдростта в това огледало зависи от чистотата на огледалото в сърцето.

Най-високоволтовите „проводници”, по които „протича” Божията любов, са „проводниците” на вярата в сърцето. Човекът е като огледало, отразяващо този свят, като събирателна точка, в която се фокусират Божиите проявления. За онези, които достигат до мъдрост чрез размисъл, Islamът е прелюдия към вечна пролет.

Начин За Осъществяване На Размисъла (Тефеккюр)

РАЗМИСЪЛЪТ НА ПРИБЛИЖЕНИТЕ РАБИ НА АЛЛАХ /ХАК ДОСТУ/

Един ден **Хазрети Ебу Бекир** (Аллах да е доволен от него – р.а.) спомняйки си за края на света (къямет), везната (мизан), рая (дженнет), ада (джехеннем), подреждането на ангелите в редици, сгъването и навиването на руло на небесата и слънцето, потъмняването и падането на звездите и срутването на планините се отдаде на размисъл. След което, изпълнен с чувство на страх от Аллах каза:

"–Бих искал да съм като тези треви, които са храна за животните!" След което на Пророка (с.а.в.) бе низпослан следният айет:

"А за онзи, който се страхува да застане пред своя Господ, има две Градини..." (Сура Ар-Рахман /Всемилостивия/, 46)

(Суйути, Любабу'н-Нукул, II, 146; Алуси, XXVII, 117)

Отново **Ебу Бекир** (Аллах да е доволен от него – р.а.) бе излязъл навън в ясен и слънчев ден. Дълго съзерцава небето и природата, създадена от Всевишния Аллах по толкова прекрасен начин за рабите Му. Погледът му се спря на весело пееща птичка. Изведнъж се натъжи, въздъхна и каза:

"– Колко си щастлива птичке! И аз бих искал да съм като теб. Кацаш по дърветата, храниш се с плодовете им, а след това отлиташ. Няма да даваш равносметка, не носиш отговорност и за теб няма да има наказание! Бих предпочел да съм храст край пътя, сдъвкан и изяден от камила, вместо да съм човек, на когото пред Аллах ще бъде търсена равносметка за всичко извършено." (Ибн-и Ебу Шейбе, Мусаннеф, VIII, 144)

Хазрети Али (Аллах да е доволен от него – р.а.) е казал:

"*Няма полза: от служене на Аллах (ибадет) без вникване в смисъла на извършваното и прозрение; от прозрение, лишено от богобоязливост и от прочит на Корана без размисъл върху него.*" (Ебу Нуайм, Хилйе, I, 77)

Следващите думи също са от мъдростите, завещани ни от Хазрети Али (Аллах да е доволен от него – р.а.): ***Няма полза в:***

1) молитва (намаз) отслужена без богобоязън;

2) говеене (оруч) без отдалечаване от празни слова и действия;

3) ***прочит на Корана без размисъл върху него;***

4) знание (илим) лишено от благочестивост;

5) имот без щедрост и великодушие;

6) дружба, в която не се спазват приятелските отношения;

7) благо, което не е вечно;

8) молитва (дуа) без искреност (ихляс). (Ибн-и Хаджер, Мунеббихат, стр. 31)

Хазрети Али (Аллах е доволен от него – р.а.) гледаше винаги с поглед търсещ поука и дълго размишляваше. От страха, който изпитваше от Всевишния Аллах, плачеше като сирак и трепереше като болен човек. Много обичаше да служи на Аллах (ибадет) и винаги проявяваше самообладание. Хранеше се малко и много обичаше да прави добрини. Ислямът за него бе над всичко останало и казваше:

"*Всичко добро и полезно се съдържа в следните четири неща:* ***Говорене, мълчание, взор и действие.*** *Всяко говорене извън споменаването на Аллах (зикр-и иляхи) е празнословие.* ***Мълчание, лишено от размисъл (тефеккюр) е погрешно.*** *Взор, без поука е нехайство. Действие, което не*

води до служене на Аллах е глупост. Нека милостта на Аллах (рахмет) да е над онези, чието слово е споменаване на Аллах (зикир) и добрина, мълчанието им е размисъл (тефеккюр), взорът им е поучителен, а действията им са служене на Аллах! Хората не могат да бъдат наранени от думите и делата на такива вярващи."[47]

Един от сподвижниците на Пророка – **Ибн-и Мес'уд** (Аллах да е доволен от него – р.а.) описва хората на Свещения Коран по следния начин:

"…Когато хората говорят по между си, хафъза (онзи който е наизустил Корана) се познава по мълчанието. Сълзите на хафъза имат различна красота. Хафъзът трябва да е достоен; в размисъла и мълчанието му хората трябва да виждат пример за прекрасна личност..." (Ебу Нуайм, Хилйе, I, 130)

Когато попитали **Умму'д-Дерда Хазретлери** (Аллах да е доволен от него – р.а.):

"– Коя е най-важната форма на служене на Аллах (ибадет) според Ебу'д-Дерда Хазретлери?" той отвърнал: "– Размисъл (тефеккюр), в резултат от който човек се поучава!" (Веки бин Джеррах, Зюхд, стр. 474)

Амир бин Абдикайс, един от видните приемници на Сподвижниците (табиин) е казал следното:

47 Ебу Наср Серрадж Туси, *ел-Люма/ Ислям Тасаввуфу,* превод Х. Кямил Йълмаз, Истанбул 1996, стр. 137-140.

“Чувал съм не от един или двама, а много сподвижници на Пророка да казват:

«Вярата засиява или сиянието й се усилва чрез размисъла (тефеккюр).»” (Ибн-и Кесир, I, 448, Суйути, ед-Дурру’л-Мансур, II, 409 [Сура Ал-Имран /Родът на Имран/, 190])

Когато попитали **Реби бин Хайсем Хазретлери:**

Можете ли да опишете качествата на по-достоен човек от вас? Той отвърнал:

“– Да, онзи, чието говорене е споменаване на Аллах (зикир), мълчанието му е размисъл (тефеккюр) и взорът му е поучителен, той е по-достоен от мен.” (Ибн-и Ханбел, Зюхд, стр. 334; Ебу Нуайм, Хилйе, II, 106)

Ебу Сюлейман Дарани (Аллах да се смили над него) казва следното:

“Привикнете очите си да плачат, а сърцата да размишляват!”

“Попадането в плен на земното е преграда между човека и отвъдния свят (ахирет) и загуба за общността на отдадените на Аллах. Разсъждаването върху отвъдния свят изпълва със сиянието на мъдростта и съживява сърцата.” (Имам Газали, *Ихйа*, VI, 45)

Юсуф Хемедани Хазретлери (Аллах да се смили над него – куддисе сиррух) казва следното:

“Когато в човек се събуди размисъл, породен от вярата (иман), идват и праведните дела. Тези две неща (делата и размисъла) трябва да бъдат обединени, по всякакъв възможен начин.”

Фудайл бин Ийаз (Аллах да смили над него) казва:

“Размисълът (тефеккюр) е като огледало на Божието величие и владение, показва ти доброто и злото.” (Имам Газали, *Ихйа*, VI, 44)

А **Мухаммед бин Абдуллах** е казал:

“Има пет вида размисъл:

Размисъл върху айетите (знаменията) на Аллах – от него се поражда познание за Аллах (марифетуллах).

Размисъл върху благата на Аллах – от него се поражда обичта към Аллах (мухаббетуллах).

Размисъл върху наградите (севап) и обещаното от Аллах – от него се поражда интерес и стремеж към тях.

Размисъл върху предупрежденията и наказанията на Аллах – от него се поражда страхопочитанието.

Размисъл върху неблагодарността на душите (нефс) към благодатта на Аллах – от него се поражда свян и разкаяние.”

Мъдрите хора са казали:

“Това, което обединява всички добрини, е дългият размисъл. Мълчанието е спокойствие, мир и благополучие, потъването в безсмислие е тъжно и горчиво съжаление за пропуснатото. Който остане нехаен за отвъдния свят (ахирет) и попадне в плен на страстите на душата (нефс) в Съдния ден ще иска да изчезне.” (Бейхаки, Шуаб, VII, 417/10812; IV, 272/5070)

ДА ИЗЛЕЕШ ПОТОКА ОТ РАЗМИСЪЛ ВЪРХУ ПЛОДОРОДНА ПРЪСТ

Всевишният Аллах е дал на всеки Свой раб способността за размисъл. Дълбоко в душата на всеки един човек има буен поток от размисъл. Този поток тече безспирно. Ако бъде оставен да тече без насочване не се знае накъде ще се излее. Може да мине отвсякъде – и от правилни и от погрешни места, да се изгуби в пустинята. Казано с други думи, той е като дънер с незнайна участ, повлечен от порой.

Истинското умение е да насочиш потока на разума към плодородна почва и да отгледаш с него благодатна реколта.

Всевишният Аллах отправя следното предупреждение към онези, които не ползват размисъла (тефеккюр) и духовните усещания (тахассус) според Божието одобрение (ръза):

“Най-лошите твари пред Аллах са глухите, немите, които не проумяват.” (Сура Ал-Анфал, 22)

“Създадохме за Ада много от джиновете и от хората. Имат сърца, с които не схващат, имат очи, с които не виждат, имат уши, с които не чуват. Те са като добитъка, даже са по-заблудени. Те са нехайните.” (Сура Ал-Араф /Стената/, 179)

Сърцето е като огледало, което потъмнява и се замърсява от нехайството, невежеството и неверието. Блясъкът му идва от вярата в Аллах и насочването към Него с обич. Човек трябва най-малкото да мисли върху отговора на въпроси като: “Защо дойдохме на земята, в чии владения живеем, кой ни праща препитание, накъде сме се запътили?..” Човек, който живее далеч от тези истини, отдаден само на земните страсти на душата (нефс); който не ангажира сърцето с познание за Създателя и не мисли върху доказателствата за съществуването Му, се е превърнал в пътник с горчив край.

Подобни хора пренебрегват Божиите блага, които разкриват по ясен начин истината и не мислят върху нея. Затова са оприличени на „добитък” – символ на нехайство и отнесеност. Желанията им се изчерпват с това да се нахранят, напият и задоволят страстите на душата (нефс).

Всевишният Аллах повелява следното:

“Не виждаш ли онзи, който приема страстта си за божество? Нима над него си покровител? Или смяташ, че повечето от тях чуват или проумяват? Те са като добитъка, дори са още по-заблудени.” (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 43-44)

Един от приближените раби на Аллах (Хак досту) е казал:

“За разумните (онези, които мислят и си взимат поука) този свят се състои от това да съзерцаваш с поучителен поглед несравнимите красоти на Божието изкуство, а за глупците – от ядене и празни страсти.”

От друга страна размисълът, както казахме и по-горе, е като нож с две остриета. Може да служи и за добро и за зло. Може да бъде подчинен и на низките желания на душата (нефс) и на духовните (рух) възвишени желания... Всевишният Аллах отправя следното предупреждение към онези, които ползват способността си за размисъл по лош път:

“Никой не ще повярва иначе освен с позволението на Аллах. Той ще остави в заблуда онези, които не разсъждават.” (Сура Юнус, 100)

Най-голямата мръсотия, която може да засегне човек е болестта на неверието и отричането. Човек, който не ангажира сърцето и разума си със съществуващите във вселената и словесните (айетите в Корана)

знамения на Аллах, не разсъждава върху тях и не ги разбира, не може да се спаси от тази мръсотия.

Докато разумът, подхранван със сиянието на вярата и използван под ръководството на Божието откровение (вахий), намира път да опознае Аллах, то лишените от това умове, не биват удостоени с истината и доброто. Това е и най-голямата заблуда на философите, които смятат, че могат да намерят истината само чрез разума си, без да приемат за основа Божието откровение (вахий). Защото според тях разум, който е далеч от вярата (иман) също може да намери път към истината и доброто.

От друга страна, за да може по правилен начин да се използва размисъла, с който сме дарени, сърцата и разума не трябва да са ангажирани с безсмислени и напразни неща. Както се повелява в свещения айет:

“и които от празнословието странят...” (Сура Ал-Муаминун /Вярващите/, 3)

“И които не свидетелстват с измама, и ако минат край празнословие, отминават достойно...” (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 72)

В хадиса се повелява:

“Изоставянето на безсмислените неща е белег на добрия мюсюлманин.” (Тирмизи, Зюхд, 11; Ибн-и Мадже, Фитен, 12)

Изоставянето на заниманията с неща, които не ни засягат и концентрирането на размисъла върху полезните неща е най-добрият лек за болестите на душата (нефс). Размисъла върху напразни неща е вратата към всяко зло, упадък и унижение. Онези, които мислят за безполезни неща, пропускат полезните и остават лишени от това, от което се нуждаят.

Ибну'л-Джевзи казва:

"Когато сърцето се фокусира върху разрешените (мюбах) неща, това го оставя в мрак (лишава го от сиянията на духовността). Ти мисли какъв ще е резултатът от мисленето и планирането на забранени (харам) неща! След като *миска* променя качествата на водата и е пречка тя да се използва при абдест (ритуално измиване), ти мисли каква е водата, облизана от кучето! Ето затова големите хора са казали: *«Онзи, който превърне в навик разрешените (мюбах) неща, остава лишен от удоволствието на близостта с Аллах.»"* (Бурсеви, *Руху'л-Беян*, [Сура Ал-Муаминун /Вярващите/, 51])

Ако човек не насочи размисъла (тефеккюр), духовните усещания (тахассус), представите и въображението си към хубави и добри неща, сатаната (шейтан) обръща мисълта му към злото. Такъв човек не може да притежава размисъл, който е благо озарено от Божията милост. Вместо да се

възползва от дарените му като благо от Всевишния Аллах – разум и духовни способности, те се превръщат във вреда за него.

Следователно вярващият (му'мин) следва да ползва разума и мисълта си само за истина и добрина, в посоката очертана от Свещения Коран и Сунната на Пророка (с.а.в.).

РАЗМИСЪЛЪТ ТРЯБВА ДА СЕ СЪЧЕТАВА СЪС СПОМЕНАВАНЕ НА АЛЛАХ (ЗИКИР)

Юсуф Хемедани (Аллах да се смили над него – куддисе сиррух) казва следното:

"Сърцето и споменаването на Аллах (зикир) са като дървото и водата. А сърцето и размисъла (тефеккюр) са като дървото и плода. Преди да сме полели дървото с вода, не може да очакваме от него да се раззелени, да се разлисти и покрие с цветове, а още повече да даде плод. Дори да искаме не можем да получим плод от него. Защото това е времето не за беритбата на плодове, а за подхранване и отглеждане на дървото. Трябва да го поливаме, да го почистваме от плевели и вредители и да изчакаме слънчевата топлина. Едва след това дървото се раззеленява и развеселява. След като се обгърне в листа и цветове можем да очакваме плодове от него. Едва тогава настъпва времето за беритба." (*Рутбету'л-Хаят*, стр. 71)

Хасан ал-Басри Хазретлери казва:

“Умните хора се привикват към размисъл (тефеккюр) чрез споменаване на Аллах (зикир) и чрез зикир се привикват към размисъл. В резултат сърцата им „проговарят”. След това сърцата им говорят само с мъдрост.” (Имам Газали, *Ихйа*, VI, 46)

Накратко споменаването на Аллах (зикир) и размисълът (тефеккюр) вървят ръка за ръка и не бива да се отделят едно от друго. Най-важният момент в споменаването на Аллах (зикир) е то да се извършва съзнателно, размишлявайки над значението му. Според един от приближените раби на Аллах **Мухаммед Парса Хазретлери**, когато се прави зикир чрез Келиме-и Тевхид (Ля Иляхе Илляллах, Мухаммедун Расулюллах): при изричането на „Ля „Иляхе” (Няма друг Бог) трябва да се мисли за това, че всички създания са преходни и те да се приемат като несъществуващи; съзнанието да се изчисти от всичко с изключение на Аллах. Сърцето трябва да се изпълни с мисълта и съзнанието за служене единствено на Аллах. При изричане на „Илляллах” (освен Аллах) трябва да се мисли за изначалността и вечността в съществуването на Аллах и това, че Той е Единственият, към Когото се насочваме с обич. По такъв начин прекрасните качества на Аллах се проявяват в сърцето.

Мухаммед Бахауддин Хазретлери (Аллах да се смили над него – куддисе сиррух) казва:

“Целта на споменаването на Аллах (зикир) е не само да изричаме «Аллах» и «Ля Иляхе Илляллах» с думи. А да можем тръгвайки от причините да намерим Създателя на всички причини – Аллах и да разберем, че всички блага идват от Него.”

Тоест истинското споменаване на Аллах (зикир) е да се издигнем от блатото на невежеството към хоризонта на духовното съзерцание.

Хазрети Мевляна (Аллах да се смили над него – куддисе сиррух) казва следното:

“...Единственият Аллах ни позволи «اُذْكُرُوا اللّٰهَ: Споменавайте Аллах!». Видя ни в пламъците на огъня и ни дари със сияние... Споменаването на Аллах (зикир) само на думи, без усещане, без размисъл е като блед мираж. Споменаване, направено от сърце и душа, с чувство на възхищение е зикир пречистен от думите.” (Месневи, том. 2, стих: 1709, 1712)

Когато човек споменава имената и качествата на Аллах, размишлявайки над тях, с времето в него се засилва обичта към Всевишния Аллах. Защото споменаването на Аллах, не е само повтаряне на думата “Аллах”, а поместване на Неговата обич в центъра на осъзнаването – сърцето.

В резултат от споменаването на Аллах (зикир) и размисъла (тефеккюр), човек достига първо до любовта към Аллах (мухаббетуллах), а чрез нея и до познанието за Аллах (марифетуллах), тоест започва да

познава по-добре имената и качествата на Всевишния Аллах. В резултат и Всевишният Аллах го обиква и приема за приближен раб. В един от свещените хадиси (хадис ал-кудси) Всевишният Аллах казва:

"Приближените сред Моите раби и обичаните от Мен сред създанията са тези, които Ме споменават и в отговор на това Аз ги споменавам!" (Ахмед, III, 430)

Споменаването на Аллах (зикир) се осъществява по три начина – чрез езика, тялото и сърцето. Зикир чрез езика се осъществява чрез споменаване на прекрасните имена и качества на Аллах, чрез изказване на благодарност (хамд) и прославянето Му (тесбих), чрез четене на Свещената книга (низпослана от Него) и отправяне на молитва към Всевишния Аллах (дуа). Зикир чрез тялото се осъществява посредством извършване на това, което е повелено от Аллах и въздържане от забраненото. Зикир чрез сърцето се описва **от Елмалълъ Хамди Ефенди** по следния начин:

"Споменаване на Аллах (зикир) чрез сърцето е най-искреното и прочувствено споменаване от цяло сърце и душа и се извършва по следните начини:

1) Като разсъждаваме върху доказателствата, които потвърждават Същността и качествата на Аллах и търсим отговор на съмненията, които нахлуват в сърцето по отношение на Неговото владение.

2) Като разсъждаваме върху правата, които има Всевишния Аллах върху нас и задълженията, които ние имаме като Негови раби. Тоест като мислим за повелите и забраните на Аллах, доказателствата за тях и мъдростта им. (Защото, когато човек знае значението на предписанията и резултата от подчинението на Божиите повели, извършва праведни дела с по-голям стремеж.)

3) Чрез размисъл върху вътрешния ни свят и създанията, които ни заобикалят и тайнството в тяхното създаване да можем да осъзнаем това, че всяка частица е огледало на Божията действителност. В очите на онези, които знаят как да гледат в това огледало, се отразяват сияния от тази величествена и изящна действителност. Дори миг осъзнато удоволствие от такова проблясване е по-ценно от земните светове.

Така описаното споменаване на Аллах няма пределна фаза, защото човек губи представа за себе си и околния свят. Цялото му съзнание се загубва в Създателя. Не остава белег дори от споменаването на Аллах (зикир) и споменаващия. Усеща се само споменавания Хак (Аллах). Много хора приказват за този етап, но онези, които наистина са го достигнали нямат нищо общо с приказките." (Хак Дини Кур'ан Дили, [Сура Ал-Бакара /Кравата/, 152])

Накратко всички творения са огледало на Божиите проявления, поднесено от могъща ръка пред човешкото съзнание и разбиране. Способността

да зърнем тайнството и мъдростта в това огледало, зависи от чистотата на огледалото в сърцето ни.

Най-благодатното време за зикир и тефеккюр е времето на зазоряване (сехер)

Обичащият често споменава обичания. Онзи, който много споменава нещо, след време започва да го обича още повече. Степента на обичта се измерва със саможертвата, направена в името на обичания. Един от най-явните примери за това е събуждането на зазоряване и търсенето на убежище при Аллах.

Трябва да се знае, че във времето призори Божията милост и опрощение буквално преливат. Вдъхновени от тази Божия благодат славеите пеят с най-сладкия си глас, розите разцъфват с най-прекрасното ухание. Колко жалко би било човек да остане без дял от тази трапеза на Божията милост!

Най-ценното време от деня е времето призори, което съответства на последната една трета от нощта. В това време мисълта е далеч от грижите, сърцето е избистрено и пречистено, тишина обгръща всичко наоколо и ангажираността с всичко земно е отслабена. Това е времето, в което Божията милост се спуска и Господът на световете е най-близо до Своите раби. Поради това, че човек е далеч от грижите и заниманията си и може да

насочи сърцето си изцяло към Аллах, това е най-подходящото и благодатно време за размисъл.

Всевишният Аллах повелява следното:

"О, ти, който се загръщаш, ставай [за молитва] през нощта, но не цялата, а наполовина, или по-малко от това, или повече, и чети Корана отмерено! Ще ти пратим Ние тежко Слово. Ставането [за молитва] нощем е най-силно по въздействие и най-подходящо за размисъл. През деня ти си много зает. " (Сура Ал-Музаммил /Загръщащият се/, 1-7)

За разлика от тишината призори, денят е времето, когато шума и гласовете се увеличават и вниманието се разсейва. Този, който не оползотворява въздействащото време от нощта, сред грижите на деня не може да достигне до духовността и благодатта на служенето и насочването към Аллах, така както това се случва призори.

Накратко времето на зазоряване е старателно подбрано за служене на Аллах (ибадет), а денят е благо отредено за осигуряване на прехрана и служене в полза на обществото (хизмет). Тоест вярващият (му'мин) призори е с Истинният (Хак) насаме, а през деня е с Истинният (Хак) сред хората.

Пратеникът на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) е прекарвал най-благодатната част от нощта отслужвайки молитва (намаз), четейки

Свещения Коран, зовейки Аллах чрез дуа и в размисъл. Той е бил толкова постоянен в това, че дори когато боледувал и отслабвал до толкова, че не можел да се изправи на крака, оползотворявал времето призори в седнало положение.

Пратеника на Аллах (с.а.в.) използвал предимно нощите за размисъл (тефеккюр). Облян в сълзи дълго оставал изправен в „кълм", прекарвал часове в положение на рукю и седжде.

Имам Хасан бин Рушейк казва:

"Няма по-добър ключ отварящ океана на размисъл (тефеккюр) и вратите на Истинния (Хак) от събуждането призори и полагането на усилия за духовно извисяване. Защото в това време човек е далеч от земните грижи и връзките с външния свят. Навлязъл е във времето за общуване със Създателя си. Тялото му е отпочинало, той се е съвзел, освежил и ободрил. Накратко, времето призори е най-подходящото време между деня и нощта, когато въздухът е най-приятен и полъхът - най-нежен. ***Защото на зазоряване светлината покрива тъмнината.*** Привечер е точно обратното – тъмнината се спуска над светлината." (Ебу Гудде, Заманън Кълмети, стр. 86)

В свещения айет се повелява:

„И напускат постелите си, и със страх и копнеж зоват своя Господ, и от онова, което сме им дали, раздават." (Сура Ас-Саджда /Поклонът/, 16)

Онези вярващи (му'мин), които призори молят опрощение за греховете си (истигфар), вълнуват се при мисълта за Божието наказание, спомнят си смъртта, планират как да оползотворят остатъка от живота си и разсъждават над Свещения Коран, са сред праведниците, от които Аллах е доволен и обича.

На онези, които съживяват по този начин ранните утрини и раздават в името на Аллах (инфак) Всевишния Аллах обещава следната изключителна радост:

"Никой не знае каква радост за окото е скрита за тях – въздаяние за онова, което са вършили." (Сура Ас-Саджда /Поклонът/, 17)

Пратеника на Аллах (с.а.с.) е пояснил този айет по следния начин:

"Всевишният Аллах повели: «За праведните Си раби подготвих невиждани и нечувани до сега блага, които никой човек не би могъл да си представи!»" (Бухари, *Бед'у'л-Халк*, 8; Тефсир, 32/1; Тевхид, 35; Муслим, Дженнет, 2-5)

От тук става ясно, че благата, за които не сме известени са много повече от тези, за които знаем. Според някои предания дори пророците и ангелите нямат знание за тях.

В Заключение

Размисълът е ключът към истината и спасението

Достигането до истината е възможно само чрез размисъл и изводи. Как може да достигне до истината човек, който остава сляп и глух пред доказателствата, тоест проявленията на Божието могъщество и величие? Поради това е казано: "Няма познание, ако знанията не пробуждат чувствата."

Всевишният Аллах (дж.дж.) описва положението на неверниците, които не могат да открият истината по следния начин:

"Ти не можеш да накараш мъртвите да чуят, нито глухите да чуят зова, щом обърнат гръб." (Сура Ан-Намл /Мравките/, 80)

Ако човек с разум, опазен от подозрения, въображения и пороци и възпитан с Божието откровение, положи усилия да получи дял от духовността на Пророка (с.а.с.) ще достигне до истината и

доброто. Като оставим на страна чудесата, ако подобаващо се размишлява над нрава и живота на Пророка (с.а.в.), се разбира, че той със сигурност е истинен пророк и всичко, към което е призовавал е истина. В резултат от такъв размисъл – с позволението на Аллах – човек се спасява от желанията на душата (нефс) и лабиринтите на ума.

Всевишният Аллах ни известява за положението и разкаянието, което обитателите на ада (джехеннем) ще изпитват:

“И ще крещят там за помощ:

“Господи наш, изведи ни, за да правим добро, а не онова, което сме правили!”

А нима не ви дадохме достатъчно дълъг живот, за да се поучи през него, който иска да се поучи!

И предупредителят дойде при вас. Затова вкусете [мъчението]! За угнетителите няма закрилник. (Сура Фатир /Твореца/, 37)

Следователно човек може да достигне до истината и вечното спасение по два начина:

1) Като намери праведни вярващи (му’мин) и се остави в ръцете им, така в рамките на тяхната духовност и вдъхновение се подчини на Всевишния Аллах;

2) Като използва способностите си да разсъждава и изпитва духовни усещания в посоката очертана от Свещения Коран и Сунната на Пророка (с.а.в.) и открие истината, след което ѝ подчини душата си (нефс). Ала когато не приема онези, които са достигнали до истината и не мисли обективно и безпристрастно, не върви по пътя, който разума му сочи, тогава краят му неизбежно ще бъде горчиво разкаяние.

Истинският размисъл е потвърждение на Ваджибул-Вуджуд

Както казахме по-горе, човек не може да осъзнае Същността на Всевишния Аллах. Защото човешкото познание се постига чрез петте сетива, разума и сърцето, а техните способности са ограничени. С ограничени средства не можем да осъзнаем Вечния, Абсолютния, Изначалния и Вечноживия Аллах. Ограничените средства могат да осъзнават и проумяват ограничено.

Затова Свещеният Коран и Сунната на Пророка забраняват да се правят неща, които надвишават човешките сили и възможности. Сред тях са: да се разсъждава върху Същността на Аллах, да се правят опити за разгадаване на тайната и мъдростта скрити в съдбата (кадер). Както неразсъждаването върху Божиите истини е причина за бедствие, така и когато човек не си знае мястото и предприема действия, които надвишават неговите възможности и сила, сам обрича себе си на голямо страдание.

Поради това **Пратеника на Аллах** (с.а.в.) е повелил:*"Размишлявайте над творенията и благата на Всевишния Аллах, но не разсъждавайте за Същността Му! Защото никога не можете да Го оцените (подобаващо)."* (Дейлеми, II, 56; Хейсеми, I, 81; Бейхаки, Шуаб, I, 136)

И **Ибн-и Араби Хазретлери** е казал:

كُلُّ مَا خَطَرَ بِبَالِكَ وَاللّٰهُ غَيْرُ ذٰلِكَ

"Каквато и мисъл да те споходи по отношение Същността на Всевишния Аллах, трябва да знаеш, че Той е различен." Както Islямът ни учи: едно от качествата на Същността на Аллах е "**мухалефетун лил-хавадис**", тоест **не прилича на нищо, което е създадено**, **различен от всичко, което познаваме**. Поради това, когато описваме някого с качества присъщи на Аллах, например кажем за учен, че е справедлив, това не е съдружаване (ширк) само поради вярата ни в качеството на Аллах - мухалефетун лил-хавадис.

Не можем да осъзнаем истината за Същността на Всевишния Аллах, но изхождайки от проявленията на Неговите качества върху вселената и случващото се в нея, можем чрез ума и сърцето си да узнаем за съществуването и Единството Му. За човека, който като всяко друго създание е с ограничена сила и способности това е единствено

възможното. И то е достатъчно, за да бъде приет като вярващ (му'мин) пред Аллах. Затова учените в Исляма са казали: "Върха и най-достойното в познанието е знанието за Аллах (марифетуллах)".

И действително човекът притежава разум, който върви от качествата към окачествения, от творбата към твореца, от изкуството към създателя му и от причината към първопричината. По този начин, тоест виждайки благата и творенията, всяко едно - отделно произведение на изкуството, може да разбере величието, силата и милостта на Аллах в рамките на своите способности и умения. Тоест всеки поема вода от океана на познанието за Аллах (марифетуллах) толкова колкото е вместимостта на неговата делва.

Хазрети Мевляна казва:

"Един ден в мен се пробуди желание да видя в хората светлината на Аллах. Сякаш исках да видя морето в капката, Слънцето в прашинката ..."

Ако човек види качествата, действията и творенията на Всевишния Аллах с чист разум и искрено разсъждение и духовно усещане, то този човек не може да е отричащ. Защото отричането започва там, където мисловната дейност и усещанията на сърцето са нарушени или прекъснати. Онзи, който притежава здрав разум и сърце по природа не може да се повлече към неверие. Дори да е роден в среда на

неверие, вероятността да се спаси от това е много голяма. Като пример за това подробно в Свещения Коран се известява за **Хазрети Ибрахим**, който, въпреки че се ражда и израства сред неверници намира съществуването и Единството на Всевишния Аллах само чрез ума и сърцето си.

Поради това здраво мислещият човек не може да бъде абсолютно отричащ. Защото не е достатъчно само да се каже, че нещо не съществува. Необходими са убедителни и разумни доказателства. Какво доказват отричайки онези, които не са разплели загадката на живота, вселената и това, което се случва след смъртта? Това положение прилича на положението на онези, които са гладни, ала не го разбират, защото тялото им е заболяло. Това, че казват „не сме гладни", когато в действителност са, само доказва болестта им. Човек, чиято нервна система е поразена или е под наркоза не може да усети гвоздей забиващ се в тялото или разрязването на ножа. За онези, които пред тези истини разболяват духа си (рух) и дори не го забелязват Всевишният Аллах използва определенията:

"Слепи, глухи, неми..."

Защото Всевишният Аллах е поместил в природата на всеки човек нуждата и силата да вярва, да търси истината и способността за това. Поради това незнанието или отдалечеността от вярата и истината е причинено само от духовна слепота и глухота.

Дори духа (рух) на невярващия е готов да осъзнае Аллах, но поради духовната слепота и глухота тази готовност остава подсъзнателна. Точно като сънищата, които виждаме, а не можем да си спомним...

Казано по друг начин склонността на човешкия дух към вяра е вродена и това възниква като необходимост още от детска възраст, като глад, който трябва да бъде утолен. Така например дете, което вижда баща си да отслужва молитва (намаз) не задава въпроси свързани с особеностите на самият ритуал на намаза. Тъй като децата не могат да осъзнаят абстрактни понятия, то се опитва да разбере „големината" на Аллах чрез описания на неща, които вижда и познава. Детето се интересува колко е Аллах, иска да знае къде отиват хората след като умрат, какво място е адът и какво – раят. Детето е в постоянно търсене. Защото духовността е дълбоко скрита в човешката природа. Когато тази предразположеност излезе на съзнателно ниво човек става вярващ (му'мин). А когато остане заключена на подсъзнателно ниво човек става неверник. Също като заключена в клетка птица. Когато птицата бъде пусната на свобода след като дълго време е била затворена, тя не може да лети, защото крилете ѝ са закърнели. Така е и с вярата, когато не може да излезе на съзнателно ниво, човешката склонност към вяра се притъпява.

Следователно в рамките на възможностите и силите си трябва да знаем за Аллах, Който ни е създал от нищото. За да достигнем до прозрение (ирфан) и познание за Аллах (марифетуллах) и да бъдем удостоени с приближаване към Него е необходимо правилно да осъзнаем Неговите качества и действия.

Ако Всевишният Аллах, Премъдър във всяко Свое дело бе повелил на Пророка (с.а.с.) като първи думи за разпространение на вярата: "Чети в името на твоя Господ, няма равен и подобен Нему и Той няма съдружници..." това щеше да доведе до предварителни възражения и да попречи на фокусираните върху съдружаването (ширк) умове да се удостоят с вярата. Ала Аллах започва Своите думи с качеството „сътворяване", на което никой не може да възрази. След като това е вече прието, Той преминава към извършителя на действието „сътворяване", повелява **"Чети [о, Мухаммад] в името на твоя Господ, Който сътвори..."** (Сура Ал-Алак /Съсирекът/, 1). Съдружаващите, които знаеха, че идолите са неспособни да сътворяват, разбраха, че истинският Бог е Аллах и само Той е достоен за възхвала и благодарност.

Един от видните тълкуватели на Корана **Бейдави** казва**:**

"В Сура Ал-Алак /Съсирекът/ Всевишният Аллах припомня, че е пренесъл човека от най-низкото до най-високото ниво. Така първо ни посочва

създаването, което ни насочва по пътя на разума към опознаването на Аллах. На второ място набляга на четенето и писането, които ни насочват към възможността да чуем думите на Аллах. Тоест обединява материалното (рационалното) и духовното знание (негов източник е Божието откровение-вахий).”

Накратко Всевишният Аллах е превърнал разсъждението върху създанията в средство за удостояване на отричащите с вяра (иман). А за вярващите (му’мин) размисълът (тефеккюр) е средство засилващо вярата и увеличаващо достоверното знание.

Всичко се движи и променя

Ако помислим всичко, което виждаме в света се променя. Преминава от една форма в друга. Зародишът например преминава през различни фази, за да се превърне от капка течност, попаднала в майчината утроба, в тяло от месо и кости. Такива промени и трансформации се наблюдават и в звездите, планетите, рудите, растенията тоест във всичко. Електроните се въртят с прецизна точност и непонятна за човешкото въображение и мисъл скорост. Протоните и неутроните поради това, че са затворени в много малък обем, развиват още по-голяма скорост от тази на електроните – близо 60 000 км/сек. Тази висока скорост е причина да бъдат виждани като „капчици на вряща и кипяща течност”.

Ако си припомним, това че на 1 квадратен милиметър повърхност (върха на една игла) се събират 100 трилиона атома, можем по-добре да разберем каква сила е Създателя на движенията във вселената.

Необходима е Истинска Причина за цялото това движение и промяна и Тя е Великият Създател - Всевишният Аллах. Абсолютно невъзможно е тези изумителни състояния да се появяват без причина или от несъзнателен извършител.

Всичко е създадено с една цел

Ясно е видно това, че всичко във вселената е създадено с мъдрост и полза. Както вече казахме:

– Със светлината на Слънцето и Луната, създанията на земята се осветяват, растат и се развиват. Чрез въртеливото движение на Луната и Земята около Слънцето времето настъпва. С въртенето на Земята се сменят сезоните, годините, дните и нощите; с въртенето на Луната настъпват месеците.

– Въздуха, който вдишваме, влиза в белите дробове и пречиства кръвта. Тъй като е по-необходим на тялото от всичко останало е лесно достъпен и в големи количества.

– Ветровете пренасят облаците и така местата, които се нуждаят получават дъжд; опрашват растенията и дърветата, регулират температурите, пречистват въздуха...

– По същия начин не бихме могли да изброим ползите от моретата...

Всичко това и още много неща, които не бихме могли да изредим тук имат огромно значение в живота на хората. Човек, който гледа с поучителен поглед, достига до извода, че в създаването на всичко има огромна мъдрост и смисъл (цел). Да приемем, че това е случайност означава за зачеркнем разума, обективността и справедливостта. Всичко това е творение на Притежаващ знание, мъдрост, сила и величие Творец и Той е **Всевишният Аллах**.

Различни творби от един материал

Различните същества, които виждаме край себе си всъщност са еднакви. Всички те са създадени от материя. Различни елементи, които са част от едно съдържание. Например небесните тела, всички те възникват от едно и също вещество. Но всяко има собствена същност, положение, количество и живот. Някои са студени, а други изключително горещи...

От елементи като азот, въглерод, водород и кислород възникват растенията и животните. А между тези елементи и живота и качества като знание, воля, сила, виждане и чуване няма никаква връзка. Ето всичко това са чудеса на Божието изкуство. Съществата, които виждаме във вселената, толкова различни и прекрасни са творение

на Всесилен Творец. Невъзможно е Този, Който е създал толкова много чудни творби да прилича на тях. Той е **Ваджибул-Вуджуд** – съществуването Му произтича от Самия Него и е извечно – Всевишният Аллах.

Накратко за мислещият човек не е никак трудно да открие своя Създател и да изпита възхищение към Него. Чрез размисъла (тефеккюр) неверника намира вярата, а вярващият (му'мин) се извисява във вярата, и поема по пътя на познанието за Аллах (марифетуллах) и Обичта към Него (мухаббетуллах).

Пътя на познанието за Аллах (*марифетуллах*)

Учените в Исляма са казали: "Първото задължение (фарз) повелено на човека е *марифетуллах,* тоест да опознае Аллах и да се насочи към размисъл, който ще го отведе към Него."

Основната и главна цел на Свещения Коран е да спаси умовете и сърцата от завладелите ги земни неща и да ги насочи към познанието за Аллах (*марифетуллах*).

Всевишният Аллах е създал човека, за да Го опознае и да Му служи. Човек може да достигне до тази цел най-добре чрез мисълта си и споменаване на Аллах (зикир). Служенето на Аллах (ибадет) е същността на човешкия живот. А споменаването на Аллах (зикир) е една от най-хубавите форми на служене на

Аллах (ибадет). Размисълът (тефеккюр) и споменаването на Аллах (зикир) са като неразделни другари.

Безспорно най-важното нещо за хората е да достигнат до вечното щастие и спокойствие. В сравнение с това всички други желания и стремежи остават незначителни. Най-важното средство за постигане на вечно щастие и спокойствие е познанието за Аллах „*марифетуллах*”.

Научното познание е схващане на едно събитие от гледна точка на причинно-следствената връзка. *Марифетуллах* е към това да бъде прибавено и осъзнаване на проявлението на Божията воля в това събитие. Поради това знанието за Аллах е наречено *марифетуллах,* тоест да се разбере Аллах в степента, в която знанието позволява.

Поради това в 85-87 айети от Сура Ал-Муаминун /Вярващите/ „**Не ще ли се поучите... Не ще ли се побоите?**” мисленето се споменава преди богобоязънта (таква). Защото човек достига до *марифетуллах* чрез размисъл (тефеккюр) и духовното усещане. След като опознае Всевишния Аллах подобаващо, човек вече знае, че трябва да се пази от противопоставяне и да бъде богобоязлив. Делата нямат стойност без познание за Аллах (*марифетуллах).*

Безспорно най-достойното знание е знанието за Аллах (*марифетуллах)*. **Джунейд ал-Багдади** (Аллах да се смили над него – куддисе сиррух) казва следното:

"Ако знаех, че под небето има по-висше знание от това, подир което вървят учените, търсещи познанието за Аллах (марифетуллах), нямаше да се занимавам с нищо друго, щях да положа усилия да го изуча."

Ибн-и Кайййим ел-Джевзиййе казва:

"В Свещения Коран Всевишният Аллах призовава Своите раби да постигнат *марифетуллах* по два начина:

1. Като виждат всичко, което Всевишният Аллах е направил и създал и разсъждават върху това;

2. Като размишляват (тефеккюр) върху знаменията на Свещения Коран.

Първата група са видимите знамения на Аллах, а втората – знаменията (айети), които могат да бъдат чути и осъзнати от ума." (Ибн-и Кайййим, Феваид, стр. 31-32)

Размисъла и духовните усещания породени от този размисъл тласкат човек към непоколебима вяра и го насочват към целта на създаването му. Колко хубаво е казал поета:

"Вселената от начало до край е най-голямата книга на Аллах. Която и буква от най-голямата книга да прочетеш ще видиш, че значението ѝ е все Аллах. Върху която и частица от вселената да разсъждаваш – тя те отвежда все към Аллах."

Размисълът трябва да се превъплъти в действие

За да достигнем до истина чрез размисъл (тефеккюр), споменаване на Аллах (зикир) и муракабе трябва да приложим получените знания на практика. Ако човек, който разсъждава над Божиите истини и знаменията на Свещения Коран не действа съобразно с тях, размисълът му не е осъществен подобаващо. Защото действията са видимото отражение на скритите размисъл (тефеккюр) и духовно усещане.

По този въпрос **Имам ал-Газали** казва:

"Плодът на размисъла – знанието (илим) - трябва да ни извисява и да ни насочи към праведни дела. Когато в сърцето се прояви знанието (илим), положението на сърцето се променя. Когато се промени положението на сърцето се променят и действията на органите. От тази гледна точка действията произтичат от състоянието, а знанието (илим) произтича от размисъла (тефеккюр). Така размисълът е начало и ключ към всички добрини.

Истинският размисъл е този, който тласка хората от лошото към хубавото, въздържане от земните страсти и доволство. Това е такъв размисъл, чрез който в хората се развиват богобоязънта (таква) и съобразителността." (Имам Газали, *Ихйа*, VI, 47)

Когато размисълът и духовното усещане се превърнат в действие човек се спасява и от болес-

тта на това да вижда чудесата във вселената като нещо обичайно и обикновено.

И наистина човек се докосва с възхвала до картините, които художникът е нарисувал, копирайки природата, ала не проявява същата възхвала пред вселената и нейния Създател. Възприема всички чудеса като нещо обичайно.

За разлика от тях приближените раби на Аллах (Хак досту), чиито сърца са пречистени, се вълнуват и изумяват не пред картините на художниците, които копирайки природата само прославят името си, а пред Истинския Творец и Неговите творби. Те изпитват удоволствие пред Божието изкуство в безкрайните чудеса, създадени в природата от Божията сила. Те виждат разноцветните листа и цветове на растенията, изникнали от една и съща пръст; тяхната пъстрота; плодовете на дърветата, разтварящи безкрайна палитра от цвят, мирис, вкус и вид; чудесните багри по крилете на пеперудите, чиито живот е само две седмици; чудесата в човешкото създаване. Те се вслушват в безмълвния език на безкрайните Божии чудеса като виждането на очите и осъзнаването на ума.

За тези хора вселената е като готова за четене книга. Те са преминали над знанието в редовете на книгите и са достигнали до знанието в сърцето. Точно както се случва навремето с **Мевляна**, който от учител заровен в книгите на Селчукското Медресе, чрез духовните напътствия на дервиш

на име **Шемс**, отдаден на обичта към Всевишния Аллах, също поема от пламъка на Божията обич... Този Мевляна, който след като се „ражда" повторно в атмосферата на Божията обич, оставя книгите с явните науки на нивото, на което трябва да бъдат и започва да чете тайнствата във вселената. Едва след това се появява произведението „*Месневи"* – един вик, разясняващ на хората мъдростта и тайнството в човека, вселената и Свещения Коран.

Колко щастливи са пречистите раби, които успяват да изживеят живота си в атмосферата на размисъла и духовните усещания, плод на възпитан чрез Божието откровение (вахий) разум и чувствително сърце, осветено от сиянието на вярата (иман), и така да достигнат до познанието за Аллах (марифетуллах)!..

ПОСЛЕСЛОВ

В днешно време някои хора, които са се отчуждили от собствената си история и култура, търсят спокойствие в западни програми за личностно развитие и курсове за далечно източни учения като йога и медитация. Всъщност ключът към истинското спокойствие, Божията мъдрост и истина е *муракабе*, препоръчано от Исляма и осъществявано посредством споменаване на Аллах (**зикир**), размисъл (**тефеккюр**) и духовно усещане (**тахассус**).

Размисълът облагороден чрез духовно усещане е извор на спокойствие за сърцето и разтваряне за духа. Чрез подобен размисъл човек достига до мъдростта. В основата на мъдростта са страхопочитанието към Аллах и богобоязънта (таква). Накратко размисълът е средство, чрез което вярващият (му'мин) достига до одобрението и обичта на Аллах.

Човек, който подобаващо размишлява над вселената и случващото се в нея търси отговор на въпросите: "Какво е живота? Защо съм създаден? Какво е значението и истинската стойност на преходните дни? Кой е пътят на щастието? Кой съм аз? Как трябва да живея? Откъде идвам и къде отивам?" Тези мисли го спасяват от преходните желания в живота и го насочват към правия път и вечното щастие.

В нашата скромна творба се опитахме да представим малка част от истините, мъдростите и тайните във вселената, човека и Свещения Коран като се възползвахме и от научните открития на съвремието ни. Кой знае в бъдеще колко още тайни и мъдрости ще се проявят и ще осветят безкрайната Божия мощ и величие.

Освен това въпросите, които засегнахме тук са само няколко примера, съобразно скромния обем на книгата ни. Почитаемите ни читатели – по волята на Аллах – ще успеят да разгърнат хоризонта на размисъла, който се опитахме да обясним в

светлината на тези примери, в своя духовен свят, така че да обхванат всички същества и събития. И така ще могат да извадят перлите на мъдростта и тайнството от океана на познанието за Аллах (марифетуллах).

Нека Всевишният Аллах ни дари с широк хоризонт за размисъл ! Нека ни отреди да четем с поучителен взор мъдростите в Свещения Коран, човека и вселената и да съживим сърцата си! Нека ни отреди да живеем в състояние на муракабе и така да се присъединим към благословените раби достигнали до познанието за Аллах (марифетуллах)!

Амин!

Речник

Абдест – ритуално измиване с вода и почистване на определени части от тялото, придружено с изричане на молитви (дуа)

Адетуллах – неизменните Божии правила и закони във вселената (използва се и Сюннетуллах)

Алейхимусселям – Аллах с мир да ги дари

Алейхисселям – мир нему

Айет – знак, знамение, стих от Свещения Коран. Слово на Аллах, състоящо се от едно или няколко изречения. Всяко нещо, свидетелстващо за съществуването на Аллах и всичките Му чудеса също се наричат айет.

Асхаб-ъ Кирам (асхаб, сахабе) – Сподвижниците на Пророка Мухаммед (с.а.с.)

„Ваджибул-Вуджуд" – Едно от качествата присъщи само и единствено на Всевишния Аллах (*Зати съфат*). Означава следното: Всевишният

Аллах съществува и за Своето съществуване не се нуждае от нищо. Съществуването Му произтича от Самия Него. Затова се нарича „Ваджибул–Вуджуд" – Той притежава задължителното битие. Не съществуването Му е невъзможно. Той е Началото на всички начала. Той не е създаден, Той е Създателят. Всичко останало е „мумкинул – вуджуд" – възможно битие, може да съществува, а може и да не съществува.

вели (за мн.ч. се използва думата евлия) – в превод от арабски език означава доверен приятел (дост). Определението за вели се пояснява в един хадис-и кудси по следния начин, Аллах повелява: *Няма по-ценно и по-прекрасно нещо, с което Моят раб да се доближи към Мен от задължителните (фарз) ибадети, които Съм повелил. Когато освен тях Моят раб извършва и допълнителни (нафиле) ибадети, той непрестанно се приближава към Мен, така Аз го обиквам.* ***Когато обикна Своя раб, Аз се превръщам в неговите виждащи очи, неговите чуващи уши, неговите хващащи ръце и ходещи нозе.*** *Когато този раб пожелае нещо от Мен, непременно удовлетворявам желанието му. Когато потърси убежище при Мен, Аз го пазя и закрилям."* (Бухари, Рикак/38).

Вели се наричат хората постигнали близостта с Аллах. Те достигат до това възвишено ниво подчинявайки се на повелите на Аллах, избягвайки

дори най-малкото противопоставяне и опълчване срещу Него и странейки от страстите на душата (нефс). Затова се наричат приближени раби на Аллах.

вера́ – в превод от арабски език означава избягване на греховете и забранените неща, избягване дори на съмнителните неща, поради силна богобоязливост (таква). Според едно от определенията за вера́ съществуват два вида странене – външно и вътрешно. Външното (захир вера́) - в органите на тялото да не попадат забранени неща. Вътрешното (батън вера́) - в сърцето да не се допуска никой друг освен Аллах.

дервиш – човек, който е загърбил земното и се е отдал на Аллах

Джебраил (Джибрил) Хадис – Един от висшите ангели Джебраил (алейхисселям) се проявил в човешки образ и отишъл при Пророка (с.а.в.) и сподвижниците му отправяйки въпроси относно вярата, Исляма, искреността (ихсан) и признаците на Съдния ден (къямет). Джебраил (алейхисселям) питал, а Пророкът (с.а.в.) отговарял. Тъй като лично ангелът Джебраил (а.с.) дошъл и задавал въпроси, тази случка се споменава под името „Джебраил хадис".

Абдуллах бин Юмер предава хадис от баща си Хазрети Юмер (Аллах да е доволен и от два-

мата), в който се разказва следната случка: „Един ден бяхме насядали около Пророка (с.а.в.) и беседвахме, когато внезапно се появи един човек с черни тъмни коси облечен в чисто бели одежди. По нищо не му личеше, че идва от път, а в същото време никой от нас не го познаваше. Приближи се към Пророка (с.а.в.), седна близо до него и го попита: „Кажи ми какво е искреност във вярата (ихсан)?"Пророкът (с.а.в.) отговори: *„Ихсан е да служиш на Аллах така, сякаш Го виждаш. Дори ти да не Го виждаш, Той със сигурност те вижда."*

Джелле Джелялюх (дж. дж.) – „Велика е славата Му" – когато се споменава името на Аллах се изрича в знак на почит и уважение и принадлежи само и единствено на Него

Ехад – **„Единствен" Ал-Ахад – Единия, Единосъщия** е едно от най-прекрасните имена на Аллах (Есма-ул Хусна)

Ехадийет „Единство" – едно от великите и съвършени качества на Всевишния Аллах присъщи само и единствено на Него. „Ехад" и „Вахид" произлизат от един и същ корен и означават „Единството на Аллах", но всяко от тях притежава присъща особеност. „Вахид" се проявява върху всичко и всички едновременно. „Ехад се проявява върху всичко и всеки един човек по отличителен и индивидуален начин. Разликата между „Ехадийет" и „Вахидийет"

лесно може да бъде направена, необходимо е само да погледнем в огледалото. Създателят ни е създал всички хора с проявление на качеството Си „Вахид". Създал е лицата на всички съобразно един модел. От гледна точка на детайлите по местоположението на носа, устните, ушите поставени от двете страни на главата, веждите и очите всички човешки лица са еднакви. Създателят „Вахид" е създал всички лица. Но лицето, което виждаме в огледалото въпреки тази еднаквост, е специфично и индивидуално за нас, не прилича на никое друго. Аллах е създал всички лица чрез проявлението на „Вахидийет", но лицето всеки един човек е създадено специфично чрез проявлението на качеството „Ехадийет".

истиазе – да се потърси убежище при Аллах от прокудения шейтан (сатана) или изричането на „Еузу билляхи минеш-шейтанир-раджим"

итикаф – уединение в джамия, в която се отслужва петкратната молитва (намаз), с цел поклонение към Аллах с определено намерение (нийет) и при определени условия. Най-краткият срок за извършването му е един ден.(Извършването на итикаф през последните 10 дни от Свещения месец Рамазан е от Сунната на Пророка /с.а.в./)

къям – изправено положение на тялото на вярващият по време на отслужване на молитвата намаз

къбле – посоката, в която се намира Свещеният Дом Кябе

лисан-ъ хал – начин на изразяване, без думи, само чрез външния вид. Всяко живо същество притежава този безмълвен език, езика на външния вид.

Марифетуллах – познание за Аллах; познанието за съществуването и единството на Аллах. В тасаввуфа се използва и съкратената форма „**марифет**" със същото значение.

месджид – малък мюсюлмански храм

молитвата Духа (Кушлук намаз) – предобедна допълнителна (нафиле) молитва намаз. Според хадис предаден от Ебу Хурейре (р.а.), Пророкът (с.а.с.) е повелил следното във връзка с този намаз:

„Който се придържа към кланянето на салят-у-д-духа (намаза Духа), греховете му ще бъдат опростени, дори да са колкото морската пяна." (Тирмизи, *Салят* 346)

„Мухалефетун лил-хавадис" – Качество присъщо само и единствено на Всевишния Аллах. Изразява това, че Той не прилича на нито едно от творенията Си, нито като същност нито като качества. Той е Несравним, Съвършен и е отвъд всяка наша представа.

муракабе – постоянното насочване към вътрешния мир с цел преоценка и размисъл със съзнанието, че човек се намира под Божието наблюдение

радияллаху анх (р.а.) – Аллах да е доволен от него

радияллаху анха (р.а.) – Аллах да е доволен от нея

рабъта – духовната и душевна връзка изградена с Аллах

садака-и джарие – благодеяние, за което човек получава постоянна награда. Когато настъпи смъртта на човек, неговата книга на делата се затваря. Той не е в състояние да извършва повече праведни дела освен, ако не е извършил благородно дело като построяване на джамия, училище, кухня за бедните, болница, чешма, път, засаждане на дървета, или е написал полезна книга, или е оставил след себе си добродетелно дете, което върши праведни дела. Когато хора или животни се възползват от това, което починалият е оставил след себе си, в книгата на делата му продължават да се записват добрини. Така човек получава награда (севап) и след смъртта си.

салляллаху алейхи ве селлем (с.а.с. / с.а.в.) – Аллах да го благослови и с мир да го дари! – използва се за благословен поздрав към Пророка Мухаммед (с.а.с.)

Самед /„Ас-Самад”/ – Поддържащия, Целта е едно от най-прекрасните имена на Аллах (Есма-ул Хусна)

суфи – човек отдаден на Аллах

Сунната на Пророка – съвкупност от хадиси (предания) за изказванията и делата на

Пророка с.а.в.

суджуд – допиране на челото до земята в израз на пълно смирение

табиин – приемниците на сподвижниците (асхаб)

Тасаввуф – път за духовно пречистване и извисяване в Исляма

текбир – изричане на „Аллаху Екбер" (Аллах е Велик)

Хадис-и Шериф/ Хадис – изказани устно, а впоследствие достоверно записвани слова, дела и препоръки на Пророка Мухаммед (с.а.в.)

Хадис-и кудси (свещен хадис) – предания изпълнени с напътствия и мъдрост, изказани от Пророка (с.а.в.) като послание от Аллах, те се различават от Корана, който е низпослан чрез Ангела Джебраил (а.с.)

Хак досту – Приближен раб на Аллах (виж вели)

хафъз – пазител; човек наизустил и съхранил в паметта си Свещения Коран

улема – учени мюсюлмани

Съдържание